

STEDENBOUW
LANDSCHAP
RUIMTELIJKE ORDENING

WITPAARD

2441-25

BESTEMMINGSPLAN BÛTENGEBIET DANTUMADIEL

GEMEENTE DANTUMADIEL

COLOFON

Plannaam	Bestemmingsplan Bûtengebiet Dantumadiel
Plannummer	NL.IMRO.1891.bpBUbuitengeb-0201
Datum	December 2012
Status	Voorontwerp
Opdrachtgever	Gemeente Dantumadiel
Projectteam Witpaard	Hester Smeenk Ingrid Hulshof
Projectnummer	121891000

Inhoudsopgave

Toelichting	7
Hoofdstuk 1 Een nieuw bestemmingsplan Buitengebied voor de gemeente Dantumadiel	9
1.1 De geldende bestemmingsplannen zijn verouderd en versnipperd	9
1.2 Nieuwe bestemmingsplan biedt een actuele regeling	9
1.3 Nota Ruimtelijk Beleid Buitengebied en milieueffectrapport zijn belangrijke basis voor dit bestemmingsplan	9
1.4 Het bestemmingsplan wordt twee maal voorgelegd aan de bevolking	10
1.5 College bereidt het plan voor, gemeenteraad stelt het plan vast	10
1.6 Het plangebied omvat het buitengebied en de lintbebouwing	10
Hoofdstuk 2 Relevant beleid van andere overheden is waar nodig verwerkt in het bestemmingsplan	11
2.1 Rijksbeleid: sturing op de nationale belangen	11
2.2 Provincie Friesland stuurt op landschap en ruimtelijke kwaliteit	13
2.3 Regionaal beleid voor het overkoepelend beleid Nationaal Landschap Friese Wouden	18
2.4 Regionaal beleid voor recreatie en toerisme	19
2.5 Gemeentelijk beleid	20
Hoofdstuk 3 Milieueffectrapport geeft inzicht in de gevolgen voor het milieu	21
3.1 Een milieueffectrapport is wettelijk verplicht	21
3.2 Milieueffectrapport geeft inzicht in de gevolgen voor het milieu	21
3.3 Wet milieubeheer stelt inhoudelijke eisen aan het milieueffectrapport	21
3.4 Belangrijkste conclusies uit het milieueffectrapport	23
3.5 Aanbevelingen uit het mer	25
3.6 Het milieueffectrapport werkt door in het bestemmingsplan	26
3.7 Commissie mer heeft als volgt geadviseerd	27
3.8 Overheden en zijn gevraagd hun mening te geven	27
Hoofdstuk 4 Toets aan overige milieuwet- en regelgeving	29
4.1 Bestemmingsplan voldoet aan wettelijke milieueisen	29
4.2 Wet geurhinder en veehouderij en Besluit landbouw milieubeheer schrijven geurafstanden voor	29
4.3 Wet geluidhinder stelt eisen aan her- en nieuwbouw (bedrijfs)woningen	30
4.4 Schone bodem vereist voor nieuwe verblijfsruimtes	30
4.5 Besluit luchtkwaliteit relevant bij toename fijn stof en stikstof	30
4.6 Veiligheidszones rond risicovolle bedrijven, installaties of leidingen	31
4.7 Bedrijven en milieuzonering	31
4.8 Watertoets	32
Hoofdstuk 5 Bestemmingsplan biedt ruimte voor ontwikkeling en bescherming	33
5.1 Algemene uitgangspunten voor het bestemmingsplan Buitengebied	33
5.2 Landschap is basis voor de gebiedsbestemmingen	33
5.3 Ontwikkelingsruimte voor agrarische bedrijven	43
5.4 Woningen	49
5.5 Niet-agrarische functies	51
5.6 Natuur- en bosgebieden	52
5.7 Water	54
5.8 Leidingen en infrastructuur	54

Hoofdstuk 6	Inspraak en overleg	57
6.1	Inspraak	57
6.2	Overleg	57
Bijlagen		59
Bijlage 1	Ecolgisch onderzoek	61
Regels		63
Hoofdstuk 1	Inleidende regels	65
Artikel 1	Begrippen	65
Artikel 2	Wijze van meten	74
Hoofdstuk 2	Bestemmingsregels	75
Artikel 3	Agrarisch - Agrarisch bedrijf	75
Artikel 4	Agrarisch - Kwekerij	84
Artikel 5	Agrarisch - Paardenhouderij	89
Artikel 6	Agrarisch - Terpenlandschap	96
Artikel 7	Agrarisch - Veenlandschap	101
Artikel 8	Agrarisch - Woudenlandschap	106
Artikel 9	Bedrijf	111
Artikel 10	Bedrijf - Nutsvoorziening	117
Artikel 11	Bedrijf - Opslag	118
Artikel 12	Bedrijf - Waterzuivering	120
Artikel 13	Bos	121
Artikel 14	Horeca	123
Artikel 15	Maatschappelijk	125
Artikel 16	Natuur	128
Artikel 17	Recreatie - Dagrecreatie	130
Artikel 18	Recreatie - Jachthaven	132
Artikel 19	Recreatie - Verblijfsrecreatie	134
Artikel 20	Recreatie - Volkstuin	137
Artikel 21	Sport	138
Artikel 22	Sport - Manege	139
Artikel 23	Tuin	144
Artikel 24	Verkeer	145
Artikel 25	Verkeer - Landschappelijk waardevolle weg	146
Artikel 26	Verkeer - Railverkeer	147
Artikel 27	Water	148
Artikel 28	Wonen	149
Artikel 29	Leiding - Gas	154
Artikel 30	Leiding - Hoogspanningsverbinding	156
Artikel 31	Waarde - Archeologisch monument	158
Artikel 32	Waarde - Archeologisch waardevol gebied	159
Artikel 33	Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 1	161
Artikel 34	Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 2	163
Artikel 35	Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 3	165
Artikel 36	Waarde - Archeologische verwachtingswaarde 4	167
Artikel 37	Waarde - Dijk	169
Artikel 38	Waarde - Ecologie	170
Artikel 39	Waarde - Reliëf	171
Artikel 40	Waarde - Terp	172

Hoofdstuk 3	Algemene regels	173
Artikel 41	Anti-dubbelregel	173
Artikel 42	Algemene bouwregels	174
Artikel 43	Algemene gebruiksregels	175
Artikel 44	Algemene aanduidingsregels	176
Artikel 45	Algemene afwijkingsregels	177
Artikel 46	Algemene wijzigingsregels	178
Artikel 47	Algemene procedureregels	179
Artikel 48	Overige regels	180
Hoofdstuk 4	Overgangs- en slotregels	181
Artikel 49	Overgangsrecht bouwwerken	181
Artikel 50	Overgangsrecht gebruik	182
Artikel 51	Slotregel	183
Bijlagen bij de regels		185
Bijlage 1	Houtsingelkaart	187
Bijlage 2	Richtlijnen voor de inrichting van houtsingels	189
Bijlage 3	Lijst bedrijven en beroepen aan huis	191
Bijlage 4	Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen	193
Bijlage 5	Staat van bedrijfsactiviteiten	195

Toelichting

Hoofdstuk 1 Een nieuw bestemmingsplan Buitengebied voor de gemeente Dantumadiel

1.1 De geldende bestemmingsplannen zijn verouderd en versnipperd

Binnen de gemeente Dantumadiel gelden nu meerdere bestemmingsplannen buitengebied. Het gaat om de bestemmingsplannen voor het buitengebied en de bebouwingsconcentraties (de lintbebouwing).

Deze bestemmingsplannen zijn inmiddels meer dan 10 jaar oud. De regelingen uit deze bestemmingsplannen zijn verouderd en op perceelsniveau zijn er al veel herzieningen en wijzigingen doorgevoerd of zijn vrijstellingen verleend. De gemeente Dantumadiel beschikt nu dus niet over een overzichtelijke, eenduidige of actuele regeling voor het buitengebied.

De afgelopen jaren is veel wet- en regelgeving op het gebied van ruimtelijke ordening en het buitengebied veranderd. De gemeente Dantumadiel heeft haar ruimtelijke beleid voor de gehele gemeente vastgelegd in de Nota ruimtelijk beleid buitengebied Dantumadiel 2010-2020. Ten slotte eist de Wet ruimtelijke ordening dat gemeenten hun bestemmingsplannen elke tien jaar actualiseren.

In bijlage 1 is een kaart met de exacte ligging van het plangebied weergegeven.

1.2 Nieuwe bestemmingsplan biedt een actuele regeling

Het nieuwe bestemmingsplan is afgestemd op recent beleid en wetgeving, zoals de gemeentelijke Nota ruimtelijk beleid buitengebied, de provinciale ruimtelijke verordening en natuur- en milieuwetgeving. Legale wijzigingen op perceelsniveau zijn verwerkt in dit bestemmingsplan.

De regelingen in het bestemmingsplan zijn afgestemd op de wettelijke eisen die gelden voor digitaal raadpleegbare en uitwisselbare bestemmingsplannen.

In hoofdlijnen sluit het bestemmingsplan qua systematiek en beleid aan bij de oude bestemmingsplannen, om de herkenbaarheid van de regeling te behouden. De agrarische bedrijven krijgen bij recht een bouwblok van maximaal 1,5 hectare. Gebiedsbestemmingen zijn gebaseerd op de landschapskarakteristieken (veenlandschap, terpenlandschap of woudenlandschap) en een flexibele regeling voor woningen en bijbehorende bijgebouwen.

1.3 Nota Ruimtelijk Beleid Buitengebied en milieueffectrapport zijn belangrijke basis voor dit bestemmingsplan

Twee belangrijke onderleggers voor dit bestemmingsplan zijn de gemeentelijke nota Ruimtelijk Beleid voor het buitengebied en de milieueffectrapportage (MER) voor het bestemmingsplan Buitengebied Dantumadiel die voor dit bestemmingsplan is opgesteld. Belangrijke thema's voor het buitengebied zijn:

- de mogelijkheden voor de agrarische sector: agrarische bedrijven kunnen doorgroeien tot maximaal drie hectare;
- behoud en versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente, zoals het houtsingelgebied;

- behoud en ontwikkeling van de natuurgebieden, realiseren/aansluiten van de EHS.
- verbeteren van de kwaliteit van de recreatieve voorzieningen en het landschap. Een aantrekkelijk landschap trekt meer recreanten.

Voor het bestemmingsplan is de wettelijk verplichte milieueffectrapportage opgesteld. In de milieueffectrapportage is getoetst of de voorgenomen ontwikkelingen passen in wetgeving voor milieu, natuur en landschap. De conclusie van het milieueffectrapport is dat het voorgenomen bestemmingsplan geen significant negatieve effecten heeft voor de Natura2000gebieden in de omgeving. Meer hierover in hoofdstuk 3.

1.4

Het bestemmingsplan wordt twee maal voorgelegd aan de bevolking

Het bestemmingsplan volgt de gemeentelijke inspraakprocedure en de wettelijke procedure voor het ter visie leggen van een bestemmingsplan.

Tijdens het opstellen van het voorontwerpbestemmingsplan zijn de agrariërs geïnformeerd over het bestemmingsplan. Ze hebben een brief ontvangen die inging op de verschillen tussen het oude en nieuwe bestemmingsplan en daarbij een voorstel voor hun nieuwe bouwblok. De agrariërs hebben de gelegenheid gekregen om hierop een reactie in te dienen. Van deze mogelijkheid is goed gebruik gemaakt. Een deel van de bouwblokken is naar aanleiding van deze informatieronde aangepast.

Het voorontwerpbestemmingsplan wordt ter inzage gelegd in het kader van de inspraak. "Een ieder" kan dan een inspraakreactie indienen. Het college stelt hiervoor een verantwoording op met een samenvatting van de ingediende reacties en een gemeentelijk standpunt. Waar nodig wordt het voorontwerpbestemmingsplan aangepast, dit wordt vervolgens het ontwerpbestemmingsplan.

Het ontwerpbestemmingsplan wordt ter visie gelegd. Een ieder kan weer een zienswijze indienen. Het college maakt hiervan een verantwoording met een samenvatting van de ingediende zienswijzen en een gemeentelijk standpunt. Waar nodig wordt het bestemmingsplan aangepast. Deze zienswijzennota en het bestemmingsplan worden vastgesteld door de gemeenteraad. Na vaststelling is het mogelijk om beroep in te dienen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.5

College bereidt het plan voor, gemeenteraad stelt het plan vast

Het college van burgemeester en wethouders bereidt het opstellen van het voorontwerpbestemmingsplan voor. Het college van burgemeester en wethouders stemt in met het voorontwerpbestemmingsplan. De raad besluit vervolgens het voorontwerpbestemmingsplan vrij te geven voor de inspraak. Het college informeert de gemeenteraad over de procedure en stand van zaken. De gemeenteraad stelt uiteindelijk het bestemmingsplan vast.

1.6

Het plangebied omvat het buitengebied en de lintbebouwing

Het plangebied bestaat globaal gezien uit het gehele buitengebied van de gemeente Dantumadiel. Het plangebied bestaat uit agrarische gebieden met de agrarische bedrijven, een aantal gebieden met lintbebouwing, natuur- en bosgebieden en de verspreid voorkomende bebouwing. De kernen, met uitzondering van De Falom en Feanwâldsterwâl, maken geen deel uit van het bestemmingsplan.

Hoofdstuk 2 Relevant beleid van andere overheden is waar nodig verwerkt in het bestemmingsplan

2.1 Rijksbeleid: sturing op de nationale belangen

2.1.1 Beleid in voorbereiding: Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Begin 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte in werking getreden. De Structuurvisie vervangt onder andere de Nota Ruimte 2006. Deze Structuurvisie is in juni 2011 als ontwerp vastgesteld door de ministerraad en op 22 november 2011 door de Tweede Kamer aangenomen.

Met de Structuurvisie zet het kabinet het roer om in het nationale ruimtelijke beleid. Het Rijk kiest voor een selectievere inzet van rijksbeleid op slechts 13 nationale belangen. Voor deze belangen is het Rijk verantwoordelijk en wil het resultaten boeken. Buiten deze 13 belangen hebben decentrale overheden beleidsvrijheid. De dertien nationale belangen zijn:

Nationaal belang 1: Een excellent en internationaal bereikbaar vestigingsklimaat in de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren.

Nationaal ruimtelijk belang 2: Ruimte voor het hoofdnetwerk voor (duurzame) energievoorziening en de energietransitie.

Nationaal belang 3: Ruimte voor het hoofdnetwerk voor vervoer van (gevaarlijke) stoffen via buisleidingen.

Nationaal belang 4: Efficiënt gebruik van de ondergrond.

Nationaal belang 5: Een robuust hoofdnetwerk van weg, spoor en vaarwegen rondom en tussen de belangrijkste stedelijke regio's inclusief de achterlandverbindingen.

Nationaal belang 6: Betere benutting van de capaciteit van het bestaande mobiliteitssysteem van weg, spoor en vaarwegen.

Nationaal belang 7: Het instandhouden van de hoofdnetwerken van weg, spoor en vaarwegen om het functioneren van de netwerken te waarborgen.

Nationaal belang 8: Verbeteren van de milieukwaliteit (lucht, bodem, water) en bescherming tegen geluidsoverlast en externe veiligheidsrisico's.

Nationaal belang 9: Ruimte voor waterveiligheid, een duurzame zoetwatervoorziening en klimaatbestendige stedelijke (her)ontwikkeling.

Nationaal belang 10: Ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten.

Nationaal belang 11: Ruimte voor een nationaal netwerk van natuur voor het overleven en ontwikkelen van flora- en Faunasoorten.

Nationaal belang 12: Ruimte voor militaire terreinen en activiteiten.

Nationaal ruimtelijk belang 13: Zorgvuldige afwegingen en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke plannen.

Dit bestemmingsplan raakt een aantal van de nationale belangen, in dit geval het bieden en beschermen van de ruimte voor de energievoorziening (leidingen), een natuurnetwerk, cultuurhistorische waarden en activiteiten en het hoofdnetwerk voor (duurzame) energievoorziening.

In dit bestemmingsplan wordt deze hoofdstructuur van natuur, cultuurhistorie en infrastructurele voorzieningen bestemd en beschermd. In Hoofdstuk 5 wordt hier dieper op ingegaan.

De gemeente Dantumadiel doorloopt daarnaast een zorgvuldig proces in de besluitvorming. Burgers, belangenorganisaties en andere overheden krijgen de gelegenheid te reageren op het bestemmingsplan. In de paragrafen 1.4 en hoofdstuk 6 is hier nader op ingegaan.

Onderdeel van de zorgvuldige besluitvorming is het opstellen van een milieueffectrapportage. In de milieueffectrapportage is getoetst of het bestemmingsplan van de gemeente geen onevenredig grote schade aan het milieu toebrengt. Meer informatie over de milieueffectrapportage staat in Hoofdstuk 3.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

In het besluit zijn de regels gesteld om de nationale ruimtelijke belangen veilig te stellen. Voor de gemeente Dantumadiel is het relevant dat er regels zijn opgenomen voor de Ecologische Hoofdstructuur. In het Barro is bepaald dat de provincies de begrenzing en de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS vaststellen. In bestemmingsplannen mogen geen bestemmingen worden opgenomen die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden in die gebieden.

In dit bestemmingsplan worden de gronden die onderdeel uitmaken van de EHS bestemd met een natuurbestemming als ze ook daadwerkelijk als natuurgebied zijn ingericht. Verder bevat het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid die het mogelijk maakt om gronden die onderdeel uitmaken van de begrensde EHS een natuurbestemming te geven.

2.1.2

Drie natuurwetten worden één Natuurwet

Op dit moment gelden er nog drie natuurwetten: de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. Er ligt een wetsvoorstel om deze drie wetten samen te voegen tot één Natuurwet. De bedoeling is om de wetgeving te vereenvoudigen en tot efficiëntere regels te komen. In het wetsvoorstel worden minder soorten beschermd dan voorheen het geval was, het moet daarmee makkelijker worden om economische activiteiten te ontwikkelen of uit te breiden.

Het wetsvoorstel is in het voorjaar van 2012 controversieel verklaard. In de nieuwe regeerperiode wordt dit wetsvoorstel mogelijk weer behandeld.

Voorlopig gelden daarom nog steeds de Natuurbeschermingswet, Flora- en Faunawet en Boswet. Deze wetten regelen onder meer de aanwijzing van de Natura2000 gebieden, de stikstofdepositie op natuurgebieden, gebiedsbescherming, soortenbescherming en een algemene zorgplicht voor alle burgers.

In de gemeente Dantumadiel liggen geen Natura2000-gebieden. In de buurgemeentes ligt er wel een aantal. Het gaat dan om: de Grootte Wielen en de Alde Feanen, de Waddenzee en het Lauwersmeergebied. Deze gebieden zijn gevoelig voor uitstoot van stikstof. Deze gebieden liggen weliswaar buiten de gemeentegrenzen maar zijn vanwege de grote verspreidingsafstanden van stikstof wel gevoelig voor uitstoot vanuit agrarische bedrijven in de gemeente Dantumadiel. In de milieueffectrapportage (zie Hoofdstuk 3) is berekend wat de effecten van de uitstoot van agrarische bedrijven op deze gebieden is.

Daarnaast ligt in de gemeente een aantal gebieden die onderdeel uitmaken van de EHS. Deze gebieden hebben een passende en beschermde bestemming gekregen.

2.1.3

Wet archeologische monumentenzorg en Bro vereisen bescherming van archeologische en cultuurhistorische waarden

De Monumentenwet (of wet op de archeologische monumentenzorg) heeft betrekking op gebouwen en objecten, stads- en dorpsgezichten, archeologische waarden en op het uitvoeren van archeologisch onderzoek. Op basis van deze wet moeten gemeenten beleid formuleren over de archeologische waarden.

Het Besluit ruimtelijke ordening schrijft voor dat in een bestemmingsplan (waar geen milieueffectrapport bij is gemaakt dat is ingegaan op de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten) beschreven moet worden hoe rekening gehouden met de cultuurhistorische en archeologische waarden.

In het milieueffectrapport is op hoofdlijnen ingegaan op de archeologische en cultuurhistorische waarden van het plangebied. In paragraaf 5.2.4 is nader ingegaan op de regeling voor archeologische en cultuurhistorische waarden.

2.1.4

De volgende delen van het nationaal ruimtelijk beleid werken direct door in dit bestemmingsplan

- Bestemmen en beschermen van de EHS.
- Bestemmen en beschermen van archeologische en cultuurhistorische waarden.

2.2

Provincie Friesland stuurt op landschap en ruimtelijke kwaliteit

In het Streekplan Fryslân 2007 staan de provinciale kaders waarbinnen ruimtelijke ontwikkelingen de komende tien jaar kunnen plaatsvinden. De provincie stuurt daarbij op bovenlokale belangen, met als leidende gedachte: lokaal wat kan en provinciaal wat moet.

Als centraal uitgangspunt van haar ontwikkelingsgerichte ruimtelijke beleid kiest de provincie voor een ondeelbaar Fryslân met ruimtelijke kwaliteit. Het gaat de provincie 'om de kwaliteit fan de romte'. Daarnaast biedt de provincie 'romte foar kwaliteit'. Een ondeelbaar Fryslân benadrukt dat stad en platteland elkaar nodig hebben en elkaar ondersteunen. Een Fryslân met ruimtelijke kwaliteit benadrukt het bovenlokale belang bij het instandhouden en verder ontwikkelen van de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van de ruimte, aldus de provincie. Het gaat de provincie vooral om het instandhouden en verder ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteiten van Fryslân. De provincie wil een economisch sterk en tegelijkertijd mooi Fryslân. Vanuit dit centrale uitgangspunt streeft de provincie naar onder andere een herkenbaar Fryslân (het vasthouden en versterken van de herkenbare kwaliteiten), een leefbaar Fryslân en een waterbestendig Fryslân.

Het landschap met daarin de vele karakteristieke steden en dorpen en de kenmerkende functies landbouw, natuur, water en recreatie, vormt het kapitaal van Fryslân, aldus de provincie. Dit kapitaal wil de provincie samen met andere partijen instandhouden en verder versterken. Meer dan voorheen spelen de kernkwaliteiten van de landschapstypen een richtinggevende rol in de totale belangenafweging bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De provincie vindt het verder noodzakelijk om de groene en blauwe ruimten te reserveren voor functies die hiermee een directe relatie hebben. Als één van de grondgebruikers zich deels terugtrekt verdient het de voorkeur dat de andere landelijke functies de leeggevallen ruimte opvullen. Door versterkt in te zetten op concentratie

van verstedelijking kan de druk op het landelijk gebied worden beheerst. Dat is voor alle gebruikers van de groene en blauwe ruimten van belang, niet in de laatste plaats voor de landbouw.

Verder is het duidelijk dat de verschillende gebruikers van het landelijk gebied elkaar nodig hebben. De landbouw kan niet zonder een goede waterhuishouding, terwijl sommige vormen van natuur niet zonder de landbouw kunnen. Ook natuur is afhankelijk van de waterkwantiteit en -kwaliteit. Daarnaast zorgt de natuur voor de aantrekkelijkheid van gebieden waarvan de recreatie weer afhankelijk is. De provincie zet daarom in op multifunctionaliteit als een belangrijke ruimtelijke oplossingsrichting. Multifunctionaliteit is echter niet overal in dezelfde mate toepasbaar. Er zijn bijvoorbeeld gebieden waar bestaande kernkwaliteiten zo belangrijk zijn dat functiescheiding voorrang heeft boven functieverweving, zoals natuurgebieden met zeer kwetsbare waarden. Het gaat de provincie "om de kwaliteit van de ruimte". Het gaat de provincie dus vooral om het in stand houden en verder ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteiten van Fryslân, opdat de Friese landschapstypen en hun ontwikkelingsgeschiedenis herkenbaar blijven en de ruimtelijke kwaliteit en het identiteitsgevoel versterkt worden. Blijvende herkenbaarheid van de kernkwaliteiten van de landschapstypen dient een richtinggevende rol te spelen in de totale belangenafweging bij ruimtelijke ontwikkelingen, aldus de provincie.

De provincie onderscheidt binnen haar grondgebied een aantal landschapstypen. Het grondgebied van Dantumadiel is gerekend tot de volgende twee landschapstypes:

De kernkwaliteiten van het gebied van de Noordelijke Wouden zijn:

- kleinschalig patroon van lintbebouwing, houtwallen (hege dyken), elzensingels met geleidelijke overgangen naar open enclaves daartussen (de mieden en hooilanden) en plaatselijk esgronden;
- relatief dicht netwerk van houtwallen en elzensingels;
- afwisseling van schaal en (beperkt) reliëf;
- opstreckende strokenverkaveling met gevarieerde lengte-breedte verhoudingen van gemiddeld 4:1 à 5:1 tot (plaatselijk on)regelmatige blokverkaveling;
- structuurbepalende elementen als beplantingen, aardkundige elementen (pingoruïnes, dobben), lintdorpen, wegen en paden met laanbeplanting;
- specifieke vormen van esstructuren.

De kernkwaliteiten voor het kleigebied zijn:

- open en grootschalig met structurerende elementen als dijken, kwelderwallen, slenken, terpen, paden, eendenkooien en vaarten;
- onregelmatige blokverkaveling met plaatselijk bijzondere verkavelingsvormen (mozaïek-, radiair- en strengenverkaveling);
- beplanting puntvormig geconcentreerd rondom boerderijen en dorpen, langs hoofdontsluitingswegen, kwelderwallen en randen van de Middelzee;
- aanwezigheid van grasland in lagere delen en akker- en tuinbouw op de kwelderwallen.

In de Nota Ruimte is het gebied van de Noardlike Fryske Wâlden aangewezen als een Nationaal Landschap. Deze kwalificatie zet het gebied nadrukkelijker op de kaart. In het streekplan is het beleid voor de Nationale Landschappen verder uitgewerkt. De provincie maakt in haar ruimtelijk beleid geen onderscheid tussen gebieden in of buiten de nationale landschappen.

2.2.1

Interimbeleid voor grootschalige veehouderijen

De provincie Friesland heeft naar aanleiding van de maatschappelijke dialoog over de schaalvergroting in de agrarische sector ('megastallen') een brief (d.d. 27 april 2011) de gestuurd naar de Friese gemeentes waarin het provinciale interimbeleid is verwoord.

De staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft in de brief 'gemeentelijk beleid rondom grootschalige (intensieve) veehouderij' (d.d. 25 maart 2011) gemeenten en provincies verzocht om gedurende de maatschappelijke niet mee te werken aan nieuwe aanvragen waarbij bestemmingsplanwijzigingen nodig zijn voor stallen groter dan 300 NGE en voor stallen met meer dan één bouwlaag. Hiermee wordt feitelijk een tijdelijke stop op megastallen nagestreefd.

De provincie Friesland heeft op 27 april 2011 aan de gemeenten een brief gezonden over schaalvergroting in de veehouderij. Daarin is verzocht om gedurende de heroverweging van het provinciale beleid voor de grootschalige melkveehouderij en de intensieve veehouderij, planologisch niet mee te werken aan plannen voor schaalvergroting > 300 NGE.

Bij brief van 24 januari 2012 is het nieuwe beleid voor grootschalige melkveehouderijen bekend gemaakt. Dit houdt in dat de provincie voorwaarden stelt aan de ruimtelijke inpassing van grootschalige melkveehouderijen. Schaalvergroting naar een grootschalige melkveehouderij is - naast de bestaande procesvoorwaarde van een integrale onderbouwing bij een bouwvlak > 1,5 ha (De Nije Pleats) - mogelijk onder de volgende twee aanvullende voorwaarden:

- Bij een bouwvlak dat een grotere oppervlakte heeft dan 1,5 ha, geldt het criterium dat de melkveehouderij plaatsgebonden is. Plaatsgebonden wil zeggen dat een melkveehouderij aan een bepaalde plek in het landelijk gebied gebonden is vanwege z'n functionele afhankelijkheid van de grond in de omgeving. Vooralsnog betekent dit dat een bedrijf binnen 10 km over voldoende grond beschikt om voor 75% te kunnen voorzien in eigen ruwvoer en mestafzet, waarbij minstens 40% van de grond als huiskavel aansluit op het bouwvlak. Op die manier blijft er een relatie tussen de omvang van een bedrijf en de oppervlakte van de gronden die het bedrijf in de omgeving in beheer en onderhoud heeft.
- De maximale oppervlakte van het bouwvlak bedraagt 3 ha. Alleen in bijzondere gevallen kan de provincie bij uitzondering hiervan ontheffing verlenen. Uit het Eindverslag XXL-bedrijven blijkt namelijk dat bouwvlakken > 3 ha in veel situaties schaalconflicten met het landschap opleveren. Er zal in dat geval gekeken moeten worden naar bijvoorbeeld de mogelijkheden van sloop van oude bebouwing en het splitsen van bedrijfsactiviteiten.

Deze twee aanvullende voorwaarden worden nog verder uitgewerkt en vervolgens geborgd via een partiële herziening van de Verordening Romte Fryslân.

Op 21 december 2011 hebben Provinciale Staten ingestemd met het nieuwe provinciale beleid en ingestemd met het intrekken van het interim-beleid voor melkveehouderijen (brief van 27 april 2011). Dit betekent dat planologische wijzigingen voor lopende en nieuwe aanvragen voor schaalvergroting naar grootschalige melkveehouderijen, vanaf nu worden beoordeeld overeenkomstig het nieuwe beleid.

Vooruitlopend op de partiële herziening van de Verordening Romte Fryslân, zal de provincie niet meewerken aan uitzonderingen voor bouwvlakken > 3 hectare. Provinciale Staten willen namelijk eerst inzicht hebben in de bijzondere situaties

waarvoor bij uitzondering een ontheffing > 3 hectare zou kunnen worden verleend. Dit zal worden uitgewerkt in het kader van de partiële herziening van de verordening Romte.

Voor de intensieve veehouderij blijft het interim-beleid van 27 april 2011 gelden. De heroverweging van het provinciale beleid voor de intensieve veehouderij, neemt de provincie ter hand zodra meer bekend is over volksgezondheidseffecten en het standpunt van het rijk daarover.

Voor grote uitbreidingen van intensieve veehouderijen geldt voorlopig een stop in afwachting van Rijksbeleid over "megastallen".

2.2.2

Verordening Romte geeft bindende regels voor bestemmingsplannen

In de provinciale verordening Ruimte ("Verordening Romte Fryslân") zijn bindende regels voor gemeentelijke bestemmingsplannen opgenomen. Deze hebben onder andere betrekking op de agrarische bedrijven, de landschappelijke inpassing van nieuwe bebouwing in het buitengebied, de begrenzing en compensatie van de Ecologische Hoofdstructuur. De voor dit bestemmingsplan relevante regels hebben vooral betrekking op de thema's 'ruimtelijke kwaliteit', 'cultuurhistorie en archeologie', 'schaalvergroting agrarische bedrijven', 'bestaande bedrijven in het landelijk gebied', 'recreatie en toerisme' en 'landbouw'.

De verordening stelt het volgende over deze thema's:

'Ruimtelijke kwaliteit' (artikel 3.1.1.): in een bestemmingsplan voor het landelijk gebied wordt een ruimtelijke kwaliteitsparagraaf opgenomen waarin, voor zover noodzakelijk, wordt aangegeven op welke wijze het plan invulling geeft aan de blijvende herkenbaarheid van de kernkwaliteiten per landschapstype. Ook moet worden aangegeven hoe de volgens het plan gewenste beeldkwaliteit, bebouwingstypologieën en bebouwingsvormen en het materiaal- en kleurgebruik worden gerealiseerd. Een ruimtelijk plan moet voorzien in een zorgvuldige inpassing van agrarische bedrijven binnen de kernkwaliteiten van het landschapstype.

'Cultuurhistorie en archeologie' (artikel 3.2.1.): in een bestemmingsplan wordt aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met cultuurhistorische elementen en structuren, de archeologische waarden en verwachtingswaarden.

'Schaalvergroting agrarische bedrijven' (artikel 3.3.1): een ruimtelijk plan leidt niet tot een bouwperceel groter dan 1,5 hectare. Hiervan kan worden afgeweken als in de plantoelichting wordt gemotiveerd op welke wijze de regeling van de situering, omvang en invulling van het agrarisch bouwperceel waarborgt dat het agrarisch bedrijf zorgvuldig binnen de kernkwaliteiten van het betreffende landschapstype en qua ontsluiting en milieusituatie zorgvuldig wordt ingepast.

'Bestaande bedrijven in het landelijk gebied' (artikel 5): Bestaande niet-agrarische bedrijven mogen met maximaal 15% van de bestaande oppervlakte uitbreiden. Een uitbreiding met 50% is toegestaan als onderbouwd is dat het bedrijf landschappelijk, milieuhygiënisch en verkeerskundig inpasbaar is in de omgeving.

'Recreatie en toerisme' (artikel 6): nieuwe recreatieve voorzieningen of uitbreidingen van bestaande voorzieningen zijn toegestaan in of aansluitend op een stedelijk centrum, een regionaal centrum of een recreatiekern. Per nieuwe of uit te breiden voorziening zijn maximaal 200 kampeerplaatsen of maximaal 50 recreatiewoningen toegestaan. Voor jachthavens geldt een maximale omvang van 250 ligplaatsen. Voor een dagrecreatieve inrichting geldt een maximum aantal van 100.000 bezoekers.

'Landbouw' (artikel 7): bij een agrarisch bedrijf is mestverwerking,

mestbewerking, mestvergisting en/of de verbranding, vergisting of vergassing van biomassa toegestaan. Nevenactiviteiten zoals detailhandel in streek-eigen producten, zorg, natuur- en landschapsbeheer, lichte bedrijfsactiviteiten en kleinschalige horeca, dagrecreatie of verblijfsrecreatie.

Een ruimtelijk plan bevat geen bouwmogelijkheid voor een stal voor de huisvesting van vee met een grotere goothoogte dan 5 meter. Een hogere goothoogte voor niet-gestapelde stallen is mogelijk als het gebouw inpasbaar is in de kernkwaliteiten van het gebied.

Glastuinbouwbedrijven worden niet toegestaan. Nieuwe gebruiksgerichte paardenhouderijen zijn mogelijk als is aangetoond dat gebruik maken van een vrijkomend agrarisch bouwperceel niet mogelijk is.

'Natuur' (artikel 8): gronden die deel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur moeten een passende bestemming krijgen. De regeling in het bestemmingsplan moet voorzien in behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke waarden en maakt geen ontwikkelingen mogelijk die significant negatieve effecten kunnen hebben op wezenlijke kenmerken en waarden van die gronden. Voor natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur geldt dat een passende bestemming met gebruiksregels gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden vereist is.

'Windturbines' (artikel 10): bouwmogelijkheden voor nieuwe kleine windturbines in het buitengebied worden niet toegestaan.

2.2.3

Nota Erfgoed

De Nota Erfgoed omvat het provinciaal beleid op het terrein van de cultuurhistorie. Onder cultuurhistorie verstaat de provincie het volgende: "Sporen, objecten en patronen/structuren die zichtbaar of niet zichtbaar, onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie en ontwikkeling" (Nota Belvédère, 1999). De Nota Erfgoed bestaat uit een tweetal afzonderlijke deelnota's: de deelnota Archeologie (vastgesteld in november 2003) en de deelnota Cultuurhistorie en monumentenzorg (vastgesteld in november 2004).

De deelnota Archeologie 2004-2007 omvat interim provinciaal archeologiebeleid; beleid dat geldt tot aan de vaststelling van nieuwe wetgeving op het gebied van archeologie. Inmiddels is de Wet op de archeologische monumentenzorg van kracht. De deelnota Archeologie is daarmee komen te vervallen. In deze paragraaf wordt daarom niet nader op deze deelnota ingegaan.

De deelnota Cultuurhistorie en monumentenzorg 2005-2010 bevat onder andere voorstellen inzake de Cultuurhistorische Kaart (CHK).

In de periode 1999-2002 heeft de provincie het cultuurhistorisch erfgoed in Fryslân geïnventariseerd en gedigitaliseerd. Het resultaat is de CHK. De CHK heeft een informatieve en signalerende functie bij planvorming van ruimtelijke inrichting. De informatie is ingedeeld in vier lagen: aardkunde, archeologie (de FAMKE; de digitale Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra), historische geografie en bouwhistorie. In het kader van het ruimtelijke orderingsbeleid wordt gevraagd met deze elementen en structuren rekening te houden bij plannen en ontwikkelingen. Er wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering, aanvulling en verdieping van de gegevens over cultuurhistorie. Op dit moment (zomer 2012) geldt de CHK2.

2.2.4

Natuurbeheerplan 2012

In het Natuurbeheerplan staat voor welke Friese gebieden er subsidie beschikbaar is voor het beheer van natuur, agrarische natuur en landschapselementen. Voor de aangewezen gebieden is aangegeven wat de natuurambitie is. Ook staat erin welk beheertype daarbij hoort. Op basis van dit Natuurbeheerplan kunnen grondeigenaren subsidies aanvragen voor verschillende vormen van natuurbeheer. Het aanvragen van subsidies is vrijwillig.

Het Natuurbeheerplan heeft geen planologische consequenties of consequenties voor bestemmingsplannen. De begrenzing van natuurgebieden heeft geen consequenties voor de uit een vigerend bestemmingsplan voortvloeiende bestaande gebruiksmogelijkheden van begrensd gronden en ook niet voor daarnaast gelegen gronden.

Op de website van de provincie is de recentste kaart behorend bij het Natuurbeheerplan te vinden.

2.3

Regionaal beleid voor het overkoepelend beleid Nationaal Landschap Friese Wouden

De gemeentes die in het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden liggen hebben samen een proefplan opgesteld om te komen tot een uniforme bestemmingsplanregeling voor dit gebied. De regeling biedt een mogelijkheid om te komen tot schaalvergroting in de landbouw, waarbij de beslotenheid van het landschap behouden blijft.

Het "Proefplan Buitengebied Achtkarspelen" bevat onder andere voorbeeldregels en een voorbeeld van een verbeelding met de houtsingels en dykswâlen. Deze laatste komen in de gemeente Dantumadiel overigens niet voor.

Voor de houtsingels wordt op de houtsingelkaart onderscheid gemaakt in:

- te behouden houtsingels
- houtsingels die eventueel verplaatst kunnen worden
- locaties waar compensatie van de te verplaatsen singels plaats kan vinden.

Op de houtsingelkaart zijn ook verschillende deelgebieden aangewezen waarvan de verkavelingsstructuur en singeldichtheid een gelijkenis vertonen. Per deelgebied is de gemiddelde oppervlakte van de percelen en de lengte-breedteverhouding vastgelegd. Hiermee is de landschapsstructuur bepaald. Aan de hand van deze getallen kunnen veranderingen in het landschap worden beoordeeld.

Binnen het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden komen verschillende (deel)landschappen voor. Binnen de gemeente Dantumadiel komen de volgende twee de landschapstypen voor: het singellandschap en het jonge heideontginningenslandschap. De kenmerken van de landschappen zijn:

Voor het singellandschap:

- bebouwing in linten;
- overwegend singels;
- overgang van droog naar nat;
- aanwezigheid van sloten en vaarten;
- duidelijke landschapsrichting;
- opstreckende kavels;
- bijna alle wegen zijn beplant;
- pingoruïnes ;
- states.

Voor het jonge heideontginningenslandschap:

- besloten, kleinschalig landschap;
- hoge bebouwingsdichtheid (verspreid en overwegend klein);
- singels;
- overgang naar nattere gebieden;
- geen duidelijke landschapsrichting;
- nieuw aangeplant bos;
- aanwezigheid van sloten;
- blokverkaveling;

- sommige wegen zijn beplant;
- verspreid glastuinbouw- en boomkwekerijbedrijven.

Als een agrariër kavels wil vergroten moet hij een inrichtingsplan indienen waarbij rekening is gehouden met de houtsingels die niet verwijderd mogen worden en de gemiddelde oppervlakte en de lengte-breedteverhouding. Als het inrichtingsplan aan de voorwaarden voldoet kan een vergunning worden verleend.

2.3.1

De volgende delen van het provinciaal ruimtelijk werken direct door in het bestemmingsplan

- Behouden en versterken van de kernkwaliteiten van de verschillende landschapstypes.
- Kenmerken nationaal landschap Noordelijke Friese Wouden behouden.
- Omvang van agrarische bouwblokken. Anderhalve hectare 'bij recht' is toegestaan. Uitbreiding van bedrijven tot meer dan 1,5 hectare is maatwerk.

2.4

Regionaal beleid voor recreatie en toerisme

In de beleidsnota "Kampeerbeleid NOFA+" is het gezamenlijke recreatiebeleid van de vijf gemeenten in Noordoost-Friesland vastgelegd. Aanleiding voor het opstellen van deze nota was het intrekken van de Wet op de Openluchtrecreatie per 1 januari 2008.

De richtlijnen voor het nieuwe recreatiebeleid zijn:

- dereguleren waar dit mogelijk is en streven naar uniforme regelgeving en handhaafbaarheid;
- streven naar een verhoging van het aantal overnachtingen;
- stimuleren van productdifferentiatie en productkwaliteit in de regio;
- toepassing van zonering als instrument om verblijfsrecreatie in te passen in het landschap;
- recreatieondernemers en brancheorganisaties betrekken bij de totstandkoming van het nieuwe kampeerbeleid.

Het volgende recreatiebeleid is vastgesteld:

- nieuwvestiging van kampeerterreinen of recreatiewoningencomplexen: aansluiten bij provinciaal beleid en via een zelfstandige bestemmingsplanprocedure regelen. Het enige voorbehoud is dat deze niet zijn toegestaan in en nabij de Ecologische Hoofdstructuur;
- onderscheid in het open kleigebied en besloten woudengebied behouden: in de open gebieden geen permanente kampeerterreinen toestaan. Deze moeten in de wintermaanden vrij zijn. In de woudengebieden zijn terreinen met stacaravans toegestaan;
- bedrijfsmatige exploitatie van kampeer- en recreatiewoningenterreinen is verplicht. Zo kan uitponing en permanente bewoning worden voorkomen;
- ondernemer krijgt de vrijheid over de inrichting van het terrein. er geldt alleen een maximum aantal plaatsen en de inrichting moet voldoen aan bouw- en brandveiligheidsvoorschriften;
- uitbreiding van bestaande kampeerterreinen tot maximaal 200 standplaatsen is mogelijk. Op terreinen waar nu stacaravans zijn toegestaan mogen de stacaravans vervangen worden door chalets, blokhutten, trekkershutten of vergelijkbare voorzieningen. Dit biedt de mogelijkheid voor seizoensverlenging. De maximale maten voor deze voorzieningen zijn opgenomen in de beleidsnota;
- landschappelijke inpassing (een groenstrook rondom de terreinen) van alle kampeerterreinen met streekeigen beplanting is verplicht;

- nieuwe kleinschalige kampeerterreinen zijn buiten de natuurgebieden bij alle agrarische bedrijven en woningen toegestaan. Een kleinschalig kampeertrein is maximaal 15 kampeerplaatsen groot. In de bestemmingsplannen voor de buitengebied wordt een ontheffingsregeling voor deze kampeerterreinen opgenomen. Een uitbreiding naar 25 kampeerplaatsen is mogelijk met een ontheffing. Maximaal 20% van de kampeerplaatsen mag bestaan uit vaste kampeermiddelen. De kampeerperiode geldt voor de periode van 15 maart tot een met 31 oktober, de vaste kampeermiddelen mogen jaarrond gebruikt worden. Kleinschalige kampeerterreinen moeten direct op de bestaande bebouwing. Een terrein voor 15 plaatsen is minimaal een halve hectare groot. Een terrein voor 25 plaatsen is minimaal driekwart hectare groot. Voor sanitaire voorzieningen is maximaal 50 m² toegestaan.

2.5

Gemeentelijk beleid

2.5.1

Gemeentelijk beleid is verwoord in de Nota ruimtelijk beleid buitengebied Dantumadiel 2010-2020

De gemeente Dantumadiel heeft samen met de gemeente Kollumerland een Nota ruimtelijk beleid buitengebied opgesteld. De Nota is vastgesteld op 21 februari 2012. De Nota ruimtelijk beleid buitengebied gaat in op hoe nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (zoals een uitbreiding van een agrarisch bedrijf) ingepast kunnen worden in het landschap en kunnen aansluiten bij de landschappelijke waarden van het buitengebied.

- De volgende uitgangspunten zijn geformuleerd: Het landschap is belangrijk, maar niet alles bepalend voor de vraag waar een functie en een ontwikkeling een plek kunnen krijgen, maar stuurt wel in de wijze waarop een en andere vorm moet krijgen, passend binnen de landschappelijke karakteristiek.
- Cultuurhistorische waarden dragen in belangrijke mate bij aan de eigenheid en herkenbaarheid van de gemeenten. Deze waarden worden daarom geborgd en waar nodig benut in het geval zich nieuwe ontwikkelingen voordoen.
- Grondgebonden landbouw is de belangrijkste functie in het buitengebied, buiten de natuurgebieden; de grondgebonden landbouw moet daarom de ruimte hebben om als gebruiker en beheerder van het buitengebied economisch rendabel te kunnen opereren, ook als schaalvergroting daarvoor noodzakelijk is.
- Recreatie vindt vooral plaats in de vorm van medegebruik. Daarbij richten de gemeenten zich op kleinschalige extensieve recreatie die bij voorkeur aansluitend op of bij de dorpen een plek kan krijgen. De belangrijkste doelgroep is de rust- en ruimtezoeker die wil genieten van de landschappelijke en natuurlijke schoonheid van de gemeenten. Grootschalige vormen van recreatie kunnen als maatwerk worden gerealiseerd. Hierbij is inpassing in de omgeving voorwaarde en hoge beeldkwaliteit uitgangspunt. Enkele locaties zijn al op de structuurvisiekaart aangegeven als mogelijk recreatieontwikkelingsgebied.
- De natuur krijgt de ruimte die ze nodig heeft. Daarbij sluiten de gemeenten zich aan bij de keuzen die op provinciaal niveau zijn gemaakt.
- Waar zich kansen voordoen voor meer duurzame vormen van energiewinning, zullen de gemeenten daar op inspelen. De gemeenten scheppen de nodige randvoorwaarden en laten de markt de vraag en de mogelijkheden bepalen. Op basis van de huidige stand van zaken worden enkele locaties aangewezen voor de winning van duurzame energie.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de uitgangspunten voor het buitengebied.

Hoofdstuk 3 Milieueffectrapport geeft inzicht in de gevolgen voor het milieu

3.1 Een milieueffectrapport is wettelijk verplicht

Bestemmingsplannen voor het buitengebied zijn m.e.r.-plichtig wanneer het activiteiten mogelijk maakt die 'grote gevolgen voor het milieu' kunnen hebben. Wat deze activiteiten kunnen zijn is bepaald in het Besluit milieueffectrapportage. Hierin is bepaald welke activiteiten in welke gevallen m.e.r.(beoordelings)plichtig zijn. Het gaat bij dit bestemmingsplan dan met name om de agrarische bedrijven.

Varkens- en kippenhouderijen boven een bepaald aantal dieren (85.000 mesthoenders, 60.000 hennen, 3.000 mestvarkens of 900 zeugen) zijn m.e.r.-plichtig. Veehouderijen (varkens, kippen, koeien, paarden, gelten, schapen e.d.) boven een bepaald aantal dieren zijn m.e.r.-beoordelingsplichtig. Zo zijn melkveehouderijen met 200 of meer melkkoeien of bedrijven met 2.000 schapen of geiten of 40.000 stuks pluimvee m.e.r.-beoordelingsplichtig. Het bestemmingsplan is hiervoor kaderstellend.

Een bestemmingsplan kan ook m.e.r.-plichtig zijn als een passende beoordeling op basis van de Natuurbeschermingswet vereist is. Deze passende beoordeling bij dit bestemmingsplan is nodig omdat dit bestemmingsplan de agrarische sector uitbreidingsmogelijkheden biedt. Deze uitbreidingsmogelijkheden leiden tot een grotere uitstoot van ammoniak en stikstof dat nadelige gevolgen heeft voor Natura2000-gebieden in de omgeving van Dantumadiel. Significante negatieve effecten voor de Natura2000-gebieden zijn als gevolg van dit bestemmingsplan namelijk niet op voorhand uit te sluiten. Daarom is de passende beoordeling uitgevoerd.

Als het bestemmingsplan het kader biedt voor dit soort bedrijven of ruimtelijke ontwikkelingen dan is het bestemmingsplan m.e.r.-plichtig.

De kennisgeving MER is op 20 juni 2012 bekend gemaakt en aan de betrokken bestuursorganen gestuurd. Naar aanleiding van deze procedure is één zienswijze ingediend. Deze is beantwoord. De zienswijze en de beantwoording is als bijlage bij de milieueffectrapportage opgenomen.

3.2 Milieueffectrapport geeft inzicht in de gevolgen voor het milieu

Het doel van de milieueffectrapportage is het geven van inzicht in de gevolgen die het plan heeft voor het milieu. Het gemeentebestuur kan hiermee een onderbouwde keuze maken over wat en hoe zaken in het bestemmingsplan worden opgenomen. Milieu is daarbij een breed begrip. Het gaat dan niet alleen om eisen die zijn opgenomen in milieuwet- en regelgeving. Deze eisen hebben in het geval van agrarische bedrijven betrekking op zaken als geur, fijn stof, geluid, water, bodem en ammoniakdepositie. Maar het kan ook gaan om de gevolgen voor landschap, cultuurhistorie en archeologie.

3.3 Wet milieubeheer stelt inhoudelijke eisen aan het milieueffectrapport

De inhoud van dit milieueffectrapport richt zich voornamelijk op het in beeld brengen van de te verwachten effecten die het gevolg kunnen zijn van de omvang en locatie van veehouderij in de gehele gemeente Dantumadiel.

Conform artikel 7.7 lid 1 Wet milieubeheer bevat het milieueffectrapport ten minste:

- *een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd:* In hoofdstuk 2 van het milieueffectrapport is uiteengezet dat in het bestemmingsplan bestaande functies worden vastgelegd en uitbreidingsmogelijkheden worden geregeld. Voor de grondgebonden agrarische bedrijven en intensieve veehouderijen is beschreven van de ontwikkelingsruimte is;
- *een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor deze alternatieven:* In hoofdstuk 5 van het milieueffectrapport is een beschrijving opgenomen van de alternatieven en het proces hoe tot deze alternatieven is gekomen;
- *een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven:* In hoofdstuk 2 van het milieueffectrapport is het relevante beleid en de relevante regelgeving beschreven;
- *een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen:* Hoofdstuk 3 van het milieueffectrapport gaat in op de huidige situatie en de ontwikkelingen in de landbouw. In hoofdstuk 4 is de bestaande milieugebruiksruimte van de landbouw beschreven.
- *een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven:* In hoofdstuk 8 van het milieueffectrapport zijn de te verwachten effecten van de voorgenomen activiteiten en alternatieven op het milieu opgenomen en beoordeeld. In hoofdstuk 8 van het milieueffectrapport is ook de passende beoordeling opgenomen;
- *een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven mogelijke gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven mogelijke gevolgen voor het milieu van alle in beschouwing genomen alternatieven:* Hoofdstuk 6 van het milieueffectrapport bevat een overzicht van de effectbeoordeling. In hoofdstuk 7 van het milieueffectrapport is een samenvatting gegeven van de uitgevoerde passende beoordeling. In hoofdstuk 8 van het milieueffectrapport zijn de conclusies en aanbevelingen weergegeven;
- *een beschrijving van de maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van de activiteit te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen:* Hoofdstuk 6 van het milieueffectrapport bevat een overzicht van de effectbeoordeling. In hoofdstuk 7 van het milieueffectrapport is een samenvatting gegeven van de uitgevoerde passende beoordeling. In hoofdstuk 8 van het milieueffectrapport zijn de conclusies en aanbevelingen weergegeven. In hoofdstuk 10 van het milieueffectrapport zijn de conclusies en aanbevelingen weergegeven;
- *een overzicht van de leemten in de beschrijvingen, bedoeld in de onderdelen d en e, ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens:* In hoofdstuk 8 is per thema of er leemten in kennis zijn;
- *een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven mogelijke gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven:* In het milieueffectrapport is een samenvatting opgenomen.

3.4

Belangrijkste conclusies uit het milieueffectrapport

Inleiding

In het MER is de milieukundige beoordeling gedaan van de activiteiten die in het bestemmingsplan buitengebied mogelijk zijn of kunnen zijn. In het milieueffectrapport wordt ingegaan op de maximale mogelijkheden van intensieve en grondgebonden veehouderij in het gehele buitengebied van de gemeente Dantumadiel.

In het milieueffectrapport is allereerst het beleid geanalyseerd dat een relatie heeft met de hiervoor genoemde activiteiten. Hierin spelen onder meer het provinciaal, de gemeentelijke nota beleid buitengebied en de Natuurbeschermingswet een belangrijke rol. Daarna is de huidige situatie beschouwd alsmede de ontwikkeling die optreedt zonder het invoeren van het bestemmingsplan voor het buitengebied.

In de volgende paragrafen zijn in het kort weergegeven hoe de milieueffectrapportage is opgesteld, welke alternatieven zijn gebruikt en wat de conclusies en aanbevelingen zijn.

Doorlopen stappen om te komen tot het voorkeursalternatief

Om te komen tot het voorkeursalternatief zijn verschillende alternatieven uitgewerkt.

De alternatieven (verkenningen) hebben als doel inzichtelijk te maken wat de mogelijke effecten zijn van een aantal andere ontwikkelingen (andere ontwikkelingen dan het voorkeursalternatief). De volgende alternatieven zijn in het milieueffectrapport beoordeeld:

De effecten zijn beoordeeld op het niveau van de uitwerking in het bestemmingsplan. In welke mate de geboden planologische ontwikkelingsruimte voor veehouderij in het bestemmingsplan (te beschouwen als voorkeursalternatief) ook daadwerkelijk benut zal worden is afhankelijk van de aanwezige milieuruimte en het economisch perspectief van de veehouderij. Binnen deze bandbreedte zijn de volgende verkenningen van mogelijke milieueffecten van het voorgenomen bestemmingsplanbeleid onderscheiden:

- Verkenning schaalvergroting veehouderij met gelijk blijvende totale veestapel in Dantumadiel;
- Verkenning worst-case geboden ruimte met 33% groei van de totale grondgebonden veestapel tot drie hectare bouwblok en maximale groei intensieve veehouderij binnen een bouwblok van maximaal 1,5 hectare.

Deze verkenningen en de referentiesituatie waaraan de verkenningen worden getoetst, zijn hierna beknopt toegelicht.

- Verkenning schaalvergroting veehouderij

Standaard in dit soort MERren wordt een verkenning uitgevoerd naar de milieueffecten van de voortgaande ontwikkeling naar minder maar grotere bedrijven waarbij de totale veestapel in de gemeente gelijk blijft. Daarbij stoppen dan modelmatig de kleine bedrijven en groeien de grotere bedrijven met de productieomvang van de stoppers. Om de volgende redenen is deze verkenning voor Dantumadiel niet zinvol en daarom ook niet uitgevoerd:

1. Er zijn maar enkele kleine bedrijven met intensieve veehouderij en de grotere bedrijven met intensieve veehouderij hebben hun bouwblok al maximaal benut. Het stoppen van die kleine bedrijven leidt daarmee niet tot substantiële milieueffecten.
2. Er zijn maar 8 kleine melkveehouderijbedrijven. Hun productieruimte verdelen over de grotere bedrijven leidt niet tot substantiële milieueffecten.

Verkenning Worst-case opvullen tot 1,5 ha zonder grondgebondenheid

De basisvariant van de Worst-case verkenning is dat de enkele intensieve veehouderijbedrijven groeien maximaal binnen een bouwblok van 1,5 ha en dat alle grondgebonden veehouderijbedrijven kunnen groeien tot een bouwblok van 1,5 ha zonder eisen aan de grondgebondenheid. In dat geval kan de veestapel veel meer groeien dan met de grondgebondenheidseis.

Worst case variant met grondgebondenheid

Het bestemmingsplan stelt dat het bouwblok van grondgebonden bedrijven met wijzigingsbevoegdheid is uit te breiden van 1,5 tot 3 hectare onder de volgende eisen van grondgebondenheid: binnen een straal van 10 km over voldoende grond beschikken om voor minimaal 75% te kunnen voorzien in het produceren van het eigen ruwvoer en de eigen mestafzet. Minstens 40% van de grond ligt als huiskavel in aansluiting op het bouwblok. Er van uitgaande dat de mestproductie van de grondgebonden bedrijven samen nu ongeveer in evenwicht is met de mestplaatsingsruimte in de gemeente (zie paragraaf 3.3) kunnen de bedrijven nu dus gemiddeld circa alle mest binnen 10 km kwijt. Dan is binnen de eis van grondgebondenheid (75% van de mest op eigen grond binnen 10 km) circa 33% groei van de totale grondgebonden veestapel mogelijk door die extra mest naar buiten de gemeente te brengen.

Worst-case varianten met de grondgebondenheidseis zijn niet alleen te ingewikkeld om betrouwbaar modelmatig in het kader van dit MER door te rekenen, het is ook niet nodig. Juist vanwege de grondgebondenheidseis zal dan de ruimtelijke verdeling van emissie en depositie niet of nauwelijks veranderen. Daarom is de emissie en depositie van stikstof alleen doorgerekend en op kaart gepresenteerd voor de worst-case variant van maximaal benutten van alle bouwblokken tot 1,5 hectare zonder grondgebondenheidseis.

Om de effecten van de grondgebondenheidseis te bepalen is uitgerekend en getalsmatig weergegeven wat de gevolgen zijn van 33% meer melkrundvee voor de emissie en depositie. Van deze variant met grondgebondenheid zijn ook de milieueffecten bepaald voor de andere aspecten. Tenslotte is getalsmatig aangegeven wat het effect kan zijn van enkele subvarianten met emissiearme rundveestallen.

Mestvergisting

In bijlage 5 van het MER zijn de milieueffecten van mest vergisten in het algemeen beschreven. Daarin is geconcludeerd dat door het toepassen van vergisting de stikstofemissie - en depositie per saldo niet zal toenemen in Dantumadiel. Dit omdat mestvergisting en verwerking zal zorgen voor een kortere verblijftijd van de mest in de stal wat zal zorgen voor minder ammoniak-emissie uit de stal. Dat compenseert eventuele emissie van ammoniak uit de vergistingsinstallaties. Mogelijk wordt mestvergisting in de PAS aangemerkt als activiteit met "niet in betekende mate" effecten op milieu. Duidelijkheid daarover is er pas als de PAS is vastgesteld (dus nu nog niet). De installaties zullen op vergunningniveau aan eisen moeten voldoen wat betreft emissies naar de lucht waaronder ook geur.

Vergelijking van de alternatieven leidt tot de conclusie dat er geen sprake is van 'grote nadelige gevolgen' voor het milieu

Hierna volgen de belangrijkste effecten van de verkenningen op de verschillende milieuaspecten. De effecten zijn getoetst op basis van verschillende criteria. Omdat significant negatieve effecten voor de Natura-2000gebieden niet op voorhand zijn uit te sluiten is ook een passende beoordeling op basis van de Natuurbeschermingswet uitgevoerd. Voor deze beoordeling is de verandering in de stikstofdepositie op de

Natura2000gebieden getoetst aan de feitelijke situatie. Dat is de vergunde situatie van alle veehouderijen gecorrigeerd op de feitelijke stalbezetting volgens de gegevens van het CBS.

Uit de effectvergelijking komt naar voren dat de meest onderscheidende aspecten zijn natuur (ammoniak), verkeer en duurzaamheid en klimaat. Op deze aspecten scoort de Worst case "opvullen tot 1,5 hectare zonder grondgebondenheid" sterk negatief en de Worst case "grondgebondenheid" (licht) negatief. De Worst case variant "grondgebondenheid met emissiearme stallen" is voor ammoniak beoordeeld als licht positief.

- **Natuur (ammoniak)**

Opvullen tot 1,5 ha zonder grondgebondenheid heeft door een toename van de stikstofdepositie een sterk negatief effect. De Worst case-variant grondgebondenheid heeft een negatief effect. In de praktijk zal groei van de veestapel niet mogelijk zijn als dat zou leiden tot meer depositie op Natura 2000 gebieden. Groei is dan alleen mogelijk met het toepassen van extra emissie reducerende staltechniek die verder gaat dan de eisen van het Besluit huisvesting. Uit de Worst case variant grondgebondenheid met emissiearme stallen blijkt dat het dan mogelijk is om de huidige depositie (inclusief CBS correctie voor de veestapel) niet te overschrijden.

- **Verkeer**

Opvullen tot 1,5 hectare zonder grondgebondenheid zou betekenen dat de veestapel in Dantumadiel ruim twee keer zo groot kan worden dan nu wat zal leiden tot veel meer verkeer voor de aanvoer van voer en afvoer van melk en mest. Dat is beoordeeld als sterk negatief. In de variant grondgebondenheid kan de totale melkrundveestapel in Dantumadiel met circa een derde toenemen met licht negatieve effecten voor de verkeersafwikkeling.

- **Duurzaamheid en klimaat**

De schaalvergroting naar minder maar grotere veehouderijbedrijven kan bijdragen aan een meer duurzame bedrijfsvoering, bijvoorbeeld in combinatie met mest vergisten. Als de veestapel in Dantumadiel (sterk) zou toenemen leidt dat tot minder duurzaamheid in Dantumadiel, bijvoorbeeld door een groter mestoverschot en daarmee een minder gesloten kringloop van voer en mest. De Worst case opvullen tot 1,5 hectare is daarom beoordeeld als sterk negatief, de variant met grondgebondenheid als licht negatief.

3.5

Aanbevelingen uit het mer

Op basis van de resultaten van het MER zijn de volgende aanbevelingen aan de gemeente Dantumadiel geformuleerd:

1. De effecten van de Worst case opvullen van alle bouwblokken tot 1,5 ha zijn fors. Overweeg daarom de voorwaarden van grondgebondenheid niet alleen toe te passen van 1,5 tot 3 ha, maar ook op uitbreiding tot 1,5 ha.
2. Bij een aantal thema's is aangegeven hoe met mitigerende en compenserende maatregelen vermindering van milieueffecten is te bewerkstelligen.
3. Een actief gemeentelijk beleid gericht op het intrekken van niet benutte rechten (waaronder de niet operationele intensieve veehouderijen), vooral in zones rondom de kern, natuurgebieden en andere kwetsbare gebieden.

4. De gemeente kan een stimulerende rol spelen in innovatie. Geef hierbij met name aandacht aan de innovaties die verder gaan dan alleen de eigen bedrijfsvoering.
5. Geadviseerd wordt om bij nieuwe planologische procedures, inclusief het toepassen van wijzigingsbevoegdheden, te toetsen aan de Natuurbeschermingswet. Er moet voldoende juridische borging zijn dat voldaan wordt aan de Natuurbeschermingswet.
6. Aanbevolen wordt om de kennisontwikkeling en adviezen op het gebied van gezondheid te volgen. Pas dit zodra algemeen aanvaard waar nodig toe bij het beoordelen van ruimtelijke initiatieven. Indien er vanuit nieuwe kennis of regels aanleiding toe is, verwerk dat dan ook in de planregels van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.
7. Opstellen en afdwingbaar maken van richtlijnen voor de bescherming van voor historische stedenbouwkundige/architectonische waarden en het afdwingbaar maken van de inpassingsrichtlijnen uit de Nota ruimtelijk beleid buitengebied Dantumadiel.

Daarnaast dienen de monitoring en evaluatie van de feitelijk optredende milieueffecten en de ontwikkeling van de veehouderij bijzondere aandachtspunten voor de gemeente te zijn. Aandachtspunten daarbij zijn o.a.:

8. De ontwikkeling van de veestapel, toegepaste stalsystemen en de emissies van geur, ammoniak en fijn stof uit de veehouderij in Dantumadiel en de concentraties/belasting van die stoffen.
9. Handhaaf en controleer dat de gerealiseerde bebouwing en inpassing ervan voldoen aan de kaders zoals gesteld in het bestemmingsplan Buitengebied en in omgevingsvergunningen.
10. De ontwikkeling van het verkeer in het buitengebied, met specifieke aandacht voor verkeersveiligheid.

3.6

Het milieueffectrapport werkt door in het bestemmingsplan

Een deel van de aanbevelingen is doorvertaald in het bestemmingsplan. Het gaat dan om de volgende ruimtelijk relevante onderdelen:

- De definitie van grondgebonden agrarisch bedrijf is aangevuld met de provinciale eisen; in een straal van 10 kilometer om het een bedrijf ligt kan het bedrijf voor minimaal 75% voorzien in de eigen ruwvoerproductie en mestafzet. De gronden moeten daarnaast voor minimaal 40% aansluiten op de huiskavel. Hier moet aan getoetst bij elke aanvraag voor een omgevingsvergunning: is de nieuwe stal bedoeld voor een grondgebonden agrarisch bedrijf?. Overigens is de verwachting dat alle grondgebonden agrarische bedrijven aan deze voorwaarden kunnen voldoen. Het andere onderdeel waarmee een positieve beoordeling is gehaald (in combinatie met de aanpassing van de definitie) is het toepassen van emissiearme stallen. De toepassing van deze milieutechnieken kan niet via het bestemmingsplan worden afgedwongen. Er is wetgeving in voorbereiding die dergelijke melkveestallen verplicht stelt. De gemeente gaat er vanuit dat deze wetgeving binnen enkele jaren van kracht wordt.
- Alle afwijkings- en wijzigingsmogelijkheden in het bestemmingsplan moeten worden getoetst aan de gevolgen voor de natuur/de ecologische waarden. Dit kan in het geval van een uitbreiding van een agrarisch bedrijf inhouden dat een Nbwetvergunning vereist is. Zonder deze vergunning kan niet gebouwd worden, of kan de inrichting niet in gebruik worden genomen.

- Nieuwe veestallen moeten voldoen aan de ontwerpprincipes die zijn opgenomen in het richtlijnendocument voor nieuwe ontwikkeling. Een door B&W goedgekeurd inrichtingsplan is een voorwaarde voor de verlening van de vergunning.

De overige aanbevelingen worden overgenomen door de gemeente. Deze aanbevelingen kunnen niet doorwerken in het bestemmingsplan omdat ze om met name kennisontwikkeling en handhaving gaan. Dit vindt plaats buiten het bestemmingsplan om.

3.7 Commissie mer heeft als volgt geadviseerd

PM

3.8 Overheden en zijn gevraagd hun mening te geven

PM

Hoofdstuk 4 Toets aan overige milieuwet- en regelgeving

4.1 Bestemmingsplan voldoet aan wettelijke milieueisen

Het bestemmingsplan voldoet aan de wettelijke milieueisen. In hoofdstuk 3 is al specifiek ingegaan op de milieueffectrapportage (een integrale milieuafweging op het schaalniveau van de hele gemeente). In dit hoofdstuk wordt nog specifiek ingegaan op een aantal sectorale milieuwetten.

Over het algemeen kan gesteld worden dat deze wetten en regels pas in beeld komen bij concrete aanvragen voor vergunningen. Dan wordt bekeken welke wetten voor dat plan op die lokatie relevant zijn.

4.2 Wet geurhinder en veehouderij en Besluit landbouw milieubeheer schrijven geurafstanden voor

De Wet geurhinder en veehouderij en het Besluit landbouw milieubeheer geven minimale afstanden aan die aangehouden moeten worden tussen agrarische bedrijven en geurgevoelige objecten. Voor een deel van de bedrijven gelden vaste afstanden, voor een ander deel van de bedrijven (met name de intensieve veehouderijen) moeten de afstanden worden berekend aan de hand van dieraantallen en staltypen. De Wet geurhinder en het bijbehorende Regeling geurhinder en veehouderij geven hiervoor de normen.

Nieuwe vergunningen voor uitbreidingen van agrarische bedrijven worden getoetst aan deze wettelijke regelingen. In dit bestemmingsplan is geen berekening gedaan omdat het hier gaat om enkele honderden bedrijven waarvan niet bekend is of, wanneer en hoe ze gaan uitbreiden. Bovendien kunnen de normen in de loop van de tijd veranderen. Te zijner tijd worden uitbreidingen getoetst aan de dan geldende regels en lokale omstandigheden.

De gemeente heeft op 16 december 2008 een geurverordening vastgesteld op basis van de Wet geurhinder en veehouderij. De wet biedt deze mogelijkheid aan gemeenten om het geurbeleid af te stemmen op de lokale situatie. Een gebiedsvisie moet dit onderbouwen. De gemeente Dantumadiel heeft een verordening om een aantal bestaande knelpunten de mogelijkheid te bieden het bedrijf voort te zetten of, in specifieke situaties, uit te kunnen breiden.

In de gebiedsvisie is aangegeven dat de gemeente een van oorsprong agrarische bestemming heeft, waarbij met name de melkveehouderij een belangrijke rol speelt. De van oorsprong oudere bedrijven zijn vaak nog gelegen nabij een kern of een groep woningen. In de voorgaande regelgeving (Richtlijn veehouderij en Hinderwet) waren er mogelijkheden voor uitbreidingen tot op relatief korte afstand van woningen. Met de Wet geurhinder en veehouderij komen een aantal bedrijven op basis van de nieuwe afstanden op slot te zitten. Om het platteland leefbaar te houden is het niet de bedoeling dat bedrijven die van oudsher in het buitengebied gevestigd zijn gesaneerd moeten worden. Uitbreidingen zijn met deze verordening wel mogelijk op voorwaarde dat de milieusituatie in de omgeving verbeterd. In de verordening zijn de minimale afstanden tussen een veehouderij (waarvoor door het ministerie geen geuremissiefactor is vastgesteld) en de buitenzijde van een geurgevoelig object verkleind ten opzichte van de Wet geurhinder en veehouderij. Binnen de bebouwde kom worden de afstanden verkleind van 100 meter naar 50 meter. Buiten de bebouwde kom worden de afstanden verkleind van 50 naar 25 meter.

4.3

Wet geluidhinder stelt eisen aan her- en nieuwbouw (bedrijfs)woningen

Bij het opstellen van een bestemmingsplan dienen de bepalingen van de Wet geluidhinder in acht te worden genomen. Dit betekent onder meer dat wanneer in het bestemmingsplan gronden worden bestemd voor nieuwe woningbouw of andere geluidgevoelige objecten, moet worden nagegaan of voor deze gronden een zogenaamde geluidszone van kracht is. Met uitzondering van een aantal wegen, bevinden zich in principe langs alle wegen geluidszones. Binnen een zone moet akoestisch onderzoek worden verricht, waaruit blijkt of de voorkeursgrenswaarde of de maximaal toelaatbare geluidsbelasting wordt overschreden.

Dit bestemmingsplan sluit de bouw van nieuwe woningen uit, maar biedt wel de mogelijkheid om een bestaande (bedrijfs)woning te slopen en op hetzelfde perceel opnieuw op te bouwen. Ook bestaat de mogelijkheid om een bestaand pand te splitsen in twee wooneenheden. Deze nieuwe (bedrijfs)woningen moeten getoetst worden aan de geluidsnormen.

Het bestemmingsplan biedt uitsluitend via het functieveranderingsbeleid de mogelijkheid om nieuwe woningen te realiseren.

Omdat nu niet bekend is of, waar en wanneer deze woningen gerealiseerd gaan worden is in dit bestemmingsplan geen akoestisch onderzoek gedaan. Bovendien kunnen de normen in de loop van de tijd veranderen.

4.4

Schone bodem vereist voor nieuwe verblijfsruimtes

Bij bouwplannen voor verblijfsruimtes waar mensen langere tijd verblijven (woningen, sommige bedrijfsgebouwen) moet worden aangetoond dat de bodem schoon is. Vervuilingen in de bodem kunnen de gezondheid aantasten.

Omdat nu niet bekend is of, waar en wanneer nieuwe verblijfsruimtes gerealiseerd gaan worden is in dit bestemmingsplan geen bodemonderzoek gedaan. Bodemonderzoeken kennen daarnaast een geldigheidsduur van maximaal vijf jaar, deze looptijd past niet bij de looptijd van het bestemmingsplan (10 jaar). Bovendien kunnen de normen voor wat een schone bodem is in de loop van de tijd veranderen.

Bij aanvragen voor een omgevingsvergunning om een verblijfsruimte voor mensen te mogen bouwen moet de initiatiefnemer een bodemonderzoek overleggen.

4.5

Besluit luchtkwaliteit relevant bij toename fijn stof en stikstof

In de Wet milieubeheer zijn de belangrijkste bepalingen over luchtkwaliteitseisen opgenomen. Hierin is opgenomen dat bij een ruimtelijk besluit de gevolgen voor de luchtkwaliteit getoetst moet worden. Om te bepalen of de kwaliteit van de lucht ter plaatse voldoet aan de eisen uit de Wet milieubeheer en de daarop gebaseerde regelgeving, dient bij nieuwe ontwikkelingen onderzoek gedaan te worden naar de luchtkwaliteit. Projecten waarvan aannemelijk is dat deze niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtverontreiniging hoeven niet getoetst te worden aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit.

Ruimtelijk-economische besluiten die "niet in betekenende mate" bijdragen aan de concentraties in de buitenlucht van stoffen waarvoor bijlage 2 van de Wet milieubeheer een grenswaarde bevat, worden niet langer, zoals voorheen, individueel getoetst aan die grenswaarden. Als gevolg daarvan kunnen tal van kleinere projecten doorgang vinden, ook in situaties waar nog niet aan de grenswaarden wordt voldaan. De effecten van deze projecten op de luchtkwaliteit worden verdisconteerd in de trendmatige ontwikkeling van de luchtkwaliteit, zoals beschreven in het Nationaal Samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit (NSL).

Bij besluitvorming is het dus van belang om te bepalen of een initiatief "niet in betekenende mate" bijdraagt aan de luchtkwaliteit. In de algemene maatregel van bestuur "Niet in betekenende mate" (Besluit NIBM) en de ministeriële regeling NIBM (Regeling NIBM) zijn uitvoeringsregels vastgelegd die betrekking hebben op het begrip NIBM.

Het begrip "niet in betekenende mate" is gedefinieerd als 3% van de grenswaarde voor NO₂ en PM₁₀. In de Regeling NIBM is een lijst met categorieën van gevallen (inrichtingen, kantoor- en woningbouwlocaties) opgenomen die niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtverontreiniging. Deze gevallen kunnen zonder toetsing aan de grenswaarden voor het aspect luchtkwaliteit uitgevoerd worden.

Dit bestemmingsplan is een conserverend bestemmingsplan. Met dit bestemmingsplan worden geen nieuwe woningbouwlocaties, bedrijventerreinen of wegen mogelijk gemaakt. Alleen de bestaande (agrarische) bedrijven in het gebied zijn bestemd.

Uit het milieueffectrapport blijkt overigens dat met dit bestemmingsplan geen negatieve effecten voor de luchtkwaliteit (uitstoot fijn stof vanuit intensieve veehouderijen) ontstaan.

4.6

Veiligheidszones rond risicovolle bedrijven, installaties of leidingen

In het plangebied ligt een aantal leidingen en installaties die mogelijk een gevaar voor de omgeving kunnen opleveren. Het gaat om een LPG-tankstation, een LPG-reservoir en een aantal aardgastransportleidingen.

Bij het LPG-tankstation zijn het vulpunt, de afleverzuil en de risicocontour op de verbeelding weergegeven. Binnen de risicocontour zijn geen nieuwe kwetsbare objecten zoals woningen, kinderdagverblijven of scholen toegestaan.

De aardgastransportleidingen zijn op de verbeelding weergegeven met de bijbehorende belemmeringszone. In deze belemmeringszone is het niet toegestaan om zonder vergunning ingrepen in de bodem te doen. Denk daarbij aan graafwerkzaamheden of het aanplanten van diep wortelende beplanting.

4.7

Bedrijven en milieuzonering

Voor bedrijvigheid geldt als uitgangspunt dat toekomstige woningen geen onevenredige milieuhinder (geur, geluid et cetera) mogen ondervinden van nabijgelegen of nieuwe bedrijvigheid. In de publicatie "Bedrijven en milieuzonering" van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, editie 2009, worden in verband met de aanwezigheid van milieubelastende functies indicatieve afstandsnormen voorgeschreven tot milieugevoelige functies, vooral woningen. In het plangebied komt een aantal niet-agrarische bedrijven voor. Bij het intekenen van die bestemmingsvlakken is rekening gehouden met afstanden tot naburige gevoelige functies. Bij bestaande situaties worden de richtlijnen niet altijd gehaald. Bij nieuwe ontwikkelingen zal in ieder geval de situatie niet verder mogen gaan afwijken. In omgevingsvergunningen en/of wijzigingsplannen worden eventuele wijzigingen of uitbreidingen van deze bedrijven nader berekend.

4.8

Watertoets

Om water als één van de principes voor de ruimtelijke ordening verder te ontwikkelen, heeft de Commissie Waterbeheer 21e eeuw doelstellingen geformuleerd om water prominenter in beeld te krijgen. Één van die maatregelen is het uitvoeren van een 'Watertoets' bij alle ruimtelijke plannen en besluiten. Hiertoe dient de initiatiefnemer van een plan de waterbeheerder vroegtijdig bij de planvorming te betrekken. Het betreft het hele proces van informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het doel is om te waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundige relevante ruimtelijke plannen en besluiten.

Overleg met het wetterskip Fryslân vindt plaats in het kader van het wettelijk verplichte vooroverleg.

Hoofdstuk 5 Bestemmingsplan biedt ruimte voor ontwikkeling en bescherming

5.1 Algemene uitgangspunten voor het bestemmingsplan Buitengebied

Met het bestemmingsplan buitengebied geeft de gemeente aan de ene kant ontwikkelingsruimte voor: agrarische bedrijven, wonen en kleinschalige recreatieve ontwikkelingen. Aan de andere kant stelt de gemeente ook kaders: om het landschap, de natuur en een goed leefklimaat te beschermen.

Het bestemmingsplan sluit daarnaast aan bij het provinciaal beleid en de (gewijzigd) vastgestelde gemeentelijke Nota ruimtelijk beleid voor het buitengebied.

5.2 Landschap is basis voor de gebiedsbestemmingen

De gebiedsbestemmingen sluiten qua naamgeving en begrenzing aan bij de landschapsindeling uit de Nota Ruimtelijk Beleid Buitengebied. De landschapstypen zijn hier ingedeeld op basis van hun ontstaansgeschiedenis:

- Het woudenlandschap
- Het veenlandschap
- Het terpenlandschap

De belangrijkste kenmerken van de landschapstypen en hun ontstaanswijze zijn nog herkenbaar in het landschap aanwezig. In de Nota ruimtelijk beleid voor het buitengebied is een beschrijving opgenomen van deze drie gebieden. In de volgende paragrafen is hier nader op ingegaan.

Voor dit bestemmingsplan is ervoor gekozen om aan te sluiten bij de Nota Ruimtelijk Beleid voor een drietal bestemmingen die de kernkwaliteiten van deze drie landschapstypen minimaal beschermen én een regeling te bieden die herstel en ontwikkeling van die kwaliteiten mogelijk maakt.

In dit bestemmingsplan op basis van de belangrijkste kwaliteiten en kenmerken van de hoofdlandschapstypen drie verschillende gebiedsbestemmingen opgenomen: het woudenlandschap, het veenlandschap (in de Nota ruimtelijk beleid het 'miedenlandschap') en het terpenlandschap. In de hierna volgende paragrafen volgt per gebiedstype een beschrijving van de kernkwaliteiten en het hieruit afgeleide beleid voor die gebieden. Het omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden (vroeger het 'aanlegvergunningstelsel') wordt hier ook besproken.

Dit bestemmingsplan regelt de hoofdlijnen. Bij alle grotere ingrepen in het landschap is een procedure vereist (bijvoorbeeld bij de uitbreiding van een agrarisch bedrijf of het toestaan van een vervolgfunctie op een beëindigd agrarisch bedrijf). Op dat moment wordt voor die locatie maatwerk geleverd aan de hand van de specifieke situatie en wens ter plaatse. Een nieuwe ontwikkeling wordt zowel aan het bestemmingsplan als aan de richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen getoetst. De richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen zijn opgenomen in Bijlage 4 bij de regels.

5.2.1 Het woudenlandschap

5.2.1.1

De kernkwaliteiten

Het woudenlandschap onderscheidt zich van zijn omgeving door de grote mate van beslotenheid. Het landschap wordt gedomineerd door elzensingels die de langgerekte strokenverkaveling markeren. De elzensingels hebben van oudsher een functie als geriefhout en als veekering. Tegenwoordig hebben de singels ook een belangrijke functie voor de natuur. Dieren kunnen er hun voedsel en schuilplaatsen vinden. De singels kunnen zorgen voor het behoud en herstel van de biodiversiteit, het microklimaat en het microreliëf.

In dit deelgebied liggen de meeste dorpen. Het zijn zogenaamde streekdorpen die op smalle oost-west gerichte zandruggen liggen. In het verleden lagen ze daar niet, maar door voortschrijdende ontginning zijn de dorpen verschoven naar de hoger gelegen zandruggen. Een aantal streken is aan elkaar gegroeid, doordat op onregelmatige manier het tussenliggende gebied is verdicht. Een voorbeeld hiervan is de as Rinsumageest-Driesum. In dit deelgebied zijn ook meerdere voormalige stinzen en states te vinden, buitenplaatsen van allure. In Feanwâlden ligt de enige stins (de Schierstins) die niet is uitgebouwd tot state. Andere bijzondere elementen in dit gebied zijn de halepaden die verschillende dorpen met elkaar verbinden. Een groot deel van het woudenlandschap maakt onderdeel uit van het Nationaal landschap de Noardlike Fryske Wâlden.

Het grondgebruik is voornamelijk agrarisch. In de omgeving van de dorpen ligt het accent meer op extensieve landbouw, met kleinere, hobbymatige boerenbedrijven.

Door het besloten karakter van het gebied en de aanwezigheid van vele paden is het aantrekkelijk voor recreatief medegebruik.

De kernkwaliteiten van het woudenlandschap zijn als volgt samen te vatten:

- grote mate van beslotenheid als gevolg van de langgerekte strokenverkaveling met houtwallen en elzensingels op de kavelgrenzen;
- pingoruïnes en dobbes;
- streekdorpen/bebouwinglinten op de oost-west lopende zandruggen;
- halepaden.

5.2.1.2

De regeling in het bestemmingsplan

Het woudenlandschap is bestemd als "Agrarisch - woudenlandschap". De kernkwaliteiten zijn benoemd in de bijbehorende planregels voor het woudenlandschap.

Het vergunningstelsel voor het woudenlandschap

Vanuit de in de voorgaande paragrafen beschreven kernkwaliteiten en kenmerken van het wouden landschap bepaald welke ingrepen (werken en/of werkzaamheden) wel of niet vergunningplichtig moeten zijn of welke werken zonder meer zijn toegestaan.

Omdat deze werkzaamheden de kernkwaliteiten van het woudenlandschap versterken zijn de volgende werken en/of werkzaamheden zonder omgevingsvergunning toegestaan ("toegestaan gebruik"):

- het aanleggen en aanplanten van houtsingels
- aanpassen van de infrastructuur met het oog op de verkeersveiligheid.

Omdat ze de kernkwaliteiten van het woudenlandschap schaden zijn de volgende werken en/of werkzaamheden niet toegestaan ("strijdig gebruik"):

- de gronden buiten de bouw- en bestemmingsvlakken gebruiken als tuin;
- het graven, dempen, uitdiepen of wijzigen van waterpartijen zoals pingoruïnes of dobben;
- de gronden gebruiken voor de bloembollenteelt (via de bestemmingsomschrijving uitgesloten).

Voor de volgende werken en/of werkzaamheden moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Het gaat hier om ingrepen die de kernkwaliteiten in beperkte mate kunnen schaden of waarvan het op voorhand niet duidelijk is of ze de kernkwaliteiten aantasten. Het kan ook gaan om werken of werkzaamheden die de kernkwaliteiten juist weer kunnen versterken, maar wel als dit op de juiste manier wordt gedaan. Of de vergunning kan worden verleend (en onder welke voorwaarden) is afhankelijk zijn van de aard, locatie en omvang van de ingreep. Overleg tussen initiatiefnemer en gemeente is hier gewenst.

- kappen en verwijderen van de erfbeplanting wanneer deze is aangelegd volgens een erfinrichtingsplan of beplanting die de functie van afschermende beplanting en/of landschappelijke inpassing vervult;
- boom-/sierteelt houtteelt en fruitteelt (via de afwijkingsregels geregeld);
- het dempen, aanleggen en wijzigen van watergangen, sloten en vaarten langs houtsingels;
- aanleggen en wijzigen van beschoeiingen, kaden en dijken;
- het graven, dempen of wijzigen van waterpartijen zoals vijvers;
- afgraven, ophogen en egaliseren van gronden tot een diepte van 50 centimeter;
- het aanleggen, verwijderen en/of verharderen van wegen, voet-, fiets- en ruiterspaden en bijbehorende voorzieningen of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen.

5.2.1.3

Specifieke regeling voor de houtsingels

De gemeentes die in het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden liggen hebben samen een proefplan voor een bestemmingsplanregeling voor dit gebied. De regeling biedt een mogelijkheid om te komen tot schaalvergroting in de landbouw, waarbij de beslotenheid van het landschap behouden blijft.

Het proefplan bevat voorbeeldregels een voorbeeld van een verbeelding en kaarten met de houtsingels en dykswâlden. Deze laatste komen in de gemeente Dantumadiel overigens niet voor.

Voor de houtsingels wordt op de houtsingelkaart (bijlage de planregels) onderscheid gemaakt in:

- te behouden houtsingels en
- houtsingels die eventueel verwijderd kunnen worden;
- locaties waar compensatie van de te verwijderen singels plaats kan vinden.

Op de houtsingelkaart zijn ook verschillende deelgebieden aangewezen waarvan de verkavelingsstructuur een gelijkenis vertoont. Per deelgebied is de gemiddelde oppervlakte van de percelen en de lengte-breedteverhouding vastgelegd. Hiermee is de landschapsstructuur bepaald. Aan de hand van deze getallen kunnen veranderingen in het landschap worden beoordeeld. Ook zijn compensatievoorkeursgebieden aangewezen: te compenseren singels worden bij voorkeur in deze gebieden aangelegd.

Als een agrariër kavels wil vergroten moet hij een inrichtingsplan indienen waarbij rekening is gehouden met de houtsingels die niet verwijderd mogen worden en de gemiddelde oppervlakte en de lengte-breedteverhouding. Als het inrichtingsplan aan de voorwaarden voldoet kan een vergunning worden verleend.

In het vergunningstelsel is daarom een regeling opgenomen om het houtsingelstelsel van de Noardlike Fryske Wâlden te beschermen. Zonder een vergunning mag het verkavelingspatroon (door het kappen van houtsingels of het dempen van sloten) niet worden gewijzigd. In het regionale beleid voor dit gebied is onderscheid gemaakt in houtsingels die zeker behouden moeten blijven en houtsingels die minder waardevol zijn en verwijderd en gecompenseerd kunnen worden. De houtsingels die behouden moeten blijven zijn op de kaart aangeduid als "houtsingel". De overige houtsingels die zijn opgenomen op de Houtsingelkaart mogen eventueel gekapt en gecompenseerd worden. In een inrichtingsplan moet de initiatiefnemer aantonen dat:

- de gemiddelde oppervlakte van de percelen cultuurgrond behorend bij het bedrijf na uitvoering van het inrichtingsplan niet meer bedraagt dan de gemiddelde oppervlakte die voor dat deelgebied aangehouden moet worden.
- de verhouding tussen lengte en breedte van alle bij de herinrichting betrokken percelen zich bevindt tussen de aangegeven interval.

In de Richtlijnen voor de inrichting van houtsingels zijn de voorwaarden voor de verschillende deelgebieden opgenomen. De beide deelgebieden zijn verschillend van karakter, daarom gelden voor beide deelgebieden andere regels. en inrichtingsplan moet aan die voorwaarden voldoen.

Voor de bedrijfsvoering kan het gewenst zijn om percelen met doorgangen (dammen) in de singels met elkaar te verbinden. Zo is het makkelijker om met de tractor meerdere percelen tegelijk te bereiken en te bewerken. Houtsingels kunnen daarmee in stand worden gehouden. De volgende eisen gelden hiervoor:

- er mogen maximaal twee dammen tussen twee percelen worden gerealiseerd, mits daarmee tenminste 75% van de doorsneden singel blijft bestaan (geldt voor zowel de koppen als de lange zijden van de percelen).
- dammen mogen niet breder zijn dan 10 meter.
- binnen 5 meter vanaf een kruising (hoek) in de singels mag geen dam worden aangelegd
- dammen moeten zo gesitueerd worden dat er niet over een grote lengte "dwars door" een besloten gebied kan worden gekeken.
- in deze gevallen is boscompensatie niet vereist.

Voorwaarde is dat de dam maximaal 10 meter breed is en dat de houtsingel voor minimaal 75% in stand blijft.

5.2.2

Het terpenlandschap

5.2.2.1

De kernkwaliteiten

Dit landschap van de oude kleigronden kenmerkt zich door vaarten, natuurlijke waterlopen, boerenerven en kleine dorpen. Terpen, oude kreken en kruinige percelen (akkers die vanaf de randen bolrond zijn geploegd om de afwatering te verbeteren) zorgen voor microreliëf in dit gebied. De erven en dorpen vormen puntvormige verdichtingen in een open en weids landschap.

Kenmerkend voor het gebied is de onregelmatige blokverkaveling, die voortkomt uit de loop van oude prielen of getidekreken waardoor zeewater het land in en uit kon stromen. Binnen deze onregelmatige verkaveling ligt de bebouwing schijnbaar zonder orderingsstructuur in het buitengebied. De dorpen hebben een eigen (op)vaart en ook veel boerenerven zijn via het water ontsloten. De koppeling van de boerderijen aan de Dokkumer Ee laat dat beeld goed zien. Door ruilverkavelingen is een deel van de onregelmatigheid verdwenen en zijn percelen groter geworden. Het agrarische karakter is beeldbepalend met overwegend veehouderijen.

De kernkwaliteiten van het terpenlandschap zijn als volgt samen te vatten:

- onregelmatige blokverkaveling op oude kleigronden met vaarten, natuurlijke waterlopen;
- boerenerven liggen verspreid en op terpen en zijn vaak ontsloten door (op)vaarten;
- microreliëf in de vorm van terpen, kreken en kruinige percelen;
- historische dijklichamen.

5.2.2.2

De regeling in het bestemmingsplan

Het terpenlandschap is bestemd als "Agrarisch - terpenlandschap". De kernkwaliteiten zijn benoemd in de bijbehorende planregels voor het terpenlandschap.

Het vergunningenstelsel voor het terpenlandschap

Vanuit de in de voorgaande paragrafen beschreven kernkwaliteiten en kenmerken van het terpenlandschap bepaald welke ingrepen (werken en/of werkzaamheden) wel of niet vergunningplichtig moeten zijn of welke werken zonder meer zijn toegestaan.

Omdat ze de kernkwaliteiten van het terpenlandschap versterken zijn de volgende werken en/of werkzaamheden zonder omgevingsvergunning toegestaan ("toegestaan gebruik"):

- het kappen van bosschages (met uitzondering van de erfbeplanting) om de weidsheid van het landschap te versterken;
- aanpassingen in de infrastructuur met het oog op de verkeersveiligheid.

Omdat ze de kernkwaliteiten van het terpenlandschap schaden zijn de volgende werken en/of werkzaamheden niet toegestaan ("strijdig gebruik"):

- boom- en sierteelt, bollenteelt, fruitteelt en houtteelt en de aanleg van andere houtopstanden of bomen, anders dan voor de erfbeplanting;
- de gronden buiten de bouw- en bestemmingsvlakken gebruiken als tuin;
- het aanleggen van landschapselementen, zoals bosjes en singels;
- het afgraven, wijzigen of afschuiven van dijklichamen en en terpen (geregeld in de dubbelbestemming "Waarde -Terp").
- het dempen van kreken
- het graven, dempen, uitdiepen of wijzigen van waterpartijen zoals dobben en pingoruïnes.

Voor de volgende werken en/of werkzaamheden moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Het gaat hier om ingrepen die de kernkwaliteiten in beperkte mate kunnen schaden of waarvan het op voorhand niet duidelijk is of ze de kernkwaliteiten aantasten. Het kan ook gaan om werken of werkzaamheden die de kernkwaliteiten juist weer kunnen versterken, maar wel als dit op de juiste manier wordt gedaan. Of de vergunning kan worden verleend (en onder welke voorwaarden) is afhankelijk zijn van de aard, locatie en omvang van de ingreep. Overleg tussen initiatiefnemer en gemeente is hier gewenst.

- Kappen van de erfbeplanting wanneer deze is aangelegd volgens een erfinrichtingsplan of beplanting die de functie van afscherpende beplanting en/of landschappelijke inpassing vervult.
- Het dempen, aanleggen en wijzigen van watergangen, sloten en vaarten en het daarmee wijzigen van de verkaveling.
- Aanleggen en wijzigen van beschoeiingen en kaden.
- Het graven, dempen of wijzigen van waterpartijen zoals vijvers.
- Afgraven, ophogen en egaliseren van gronden tot een diepte van 50 centimeter.
- Het aanleggen, verwijderen en/of verharderen van wegen, voet-, fiets- en ruiterpaden en bijbehorende voorzieningen of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen.
- Het vergroten van een terp om een uitbreiding van een agrarisch bedrijf mogelijk te maken.

5.2.3

Het veenlandschap

5.2.3.1

De kernkwaliteiten

De veengebieden zijn open, laaggelegen gebieden. Het zijn veenweidegebieden, die van oudsher als hooilanden (graslanden) worden gebruikt om hooi te oogsten. Door de lage ligging waren deze graslanden te vochtig om gebruikt te worden als weiland. De gebieden worden gekenmerkt door open water, rietlanden, vele vaarten, bosjes en moeras. In het veenlandschap liggen meerdere laagveenmoerassen zoals De Sippefennen, it Houtwiel en de Zwagermieden.

De veengebieden zijn lange tijd slechts spaarzaam bewoond geweest, maar ten tijde van de ruilverkavelingen zijn boerderijen naar dit gebied uitgeplaatst. Zo is bijvoorbeeld aan het Bûtenfjild bij Feanwâlden een nieuw agrarisch lint ontstaan. De boerderijen zijn gekoppeld aan de weg. Dorpen komen in dit deelgebied niet voor. De langgerekte verkaveling is typerend voor het gebied. De weidsheid van het gebied wordt incidenteel onderbroken door puntvormige verdichtingen van boerderijen en een enkel bosje. Bijzondere elementen in dit deelgebied zijn de eendenkooien aan de randen van het gebied.

Het agrarische grondgebruik heeft de sterk de overhand met veel weilanden. Een deel van het gebied is natuurgebied. De afgelopen jaren is mede hierdoor ook een onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur in ontwikkeling door toevoeging van nieuwe natuurgebieden, soms door middel van agrarisch natuurbeheer. Hierbij gaat het om voormalige agrarische gebieden gelegen in de lage delen, die minder geschikt zijn voor intensief agrarisch gebruik.

Binnen het veenlandschap komt een gebied voor met specifieke kwaliteiten: het miedenlandschap. Deze gebieden zijn aangeduid op de verbeelding als "specifieke vorm van agrarisch - miedenlandschap". Mieden zijn oude veenmoerassen die vanaf ongeveer 1.000 jaar geleden zijn ontwaterd en geschikt gemaakt voor landbouwkundig gebruik. De mensen gingen wonen op de hogere zandruggen. Kenmerk van het tegenwoordige landschap van de mieden is de grote openheid van laag gelegen weiland, afgewisseld met bosjes en ruige rietvelden van eerdere petgaten. Uit die petgaten is in de 19de en begin 20ste eeuw turf gewonnen. Een ander kenmerk zijn de plaatselijke zand- en/of leemopduikingen die zich kenmerken door grillige kavelstructuren. Deze lokale hoogteverschillen zijn vaak deels met singels begroeid waardoor een halfopen landschap is ontstaan. Deze gebieden zijn op de Singelkaart aangeduid als (jonge) heideontginningslandschap. In het gehele mieden- en veengebied vindt momenteel bebossing plaats.

De kernkwaliteiten van het veenlandschap zijn als volgt samen te vatten:

- open en laaggelegen gebieden met meestal een opstreckende verkaveling.
- het voorkomen van lage en drasse graslanden met de bijbehorende kenmerkende flora en fauna
- weidsheid, onderbroken met een enkel bosje of boerderij
- natuurgebieden in de lage en natte delen
- eendenkooien aan de rand van het gebied

5.2.3.2

De regeling in het bestemmingsplan

Het veenlandschap is bestemd als "Agrarisch - Veenlandschap". De kernkwaliteiten zijn benoemd in de bijbehorende planregels voor het veenlandschap.

Het vergunningenstelsel voor het veenlandschap

Vanuit de in de voorgaande paragrafen beschreven kernkwaliteiten en kenmerken van het miedenlandschap bepaald welke ingrepen (werken en/of werkzaamheden) wel of niet vergunningplichtig moeten zijn of welke werken zonder meer zijn toegestaan.

Omdat ze de kernkwaliteiten van het veenlandschap versterken zijn de volgende werken en/of werkzaamheden zonder omgevingsvergunning toegestaan ("toegestaan gebruik"):

- het kappen van bosschages (met uitzondering van de erfbeplanting) om de weidsheid van het landschap te versterken, met uitzondering van de gebieden die zijn aangeduid als "miedenlandschap";
- het aanpassen van de infrastructuur met het oog op de verkeersveiligheid.

Omdat ze de kernkwaliteiten van het veenlandschap schaden zijn de volgende werken en/of werkzaamheden niet toegestaan ("strijdig gebruik"):

- het kappen van bosschages (met uitzondering van de erfbeplanting) in het gebied dat is aangeduid als "miedenlandschap";
- boom-, bollen- en sierteelt, fruitteelt en houtteelt (in de bestemmingsomschrijving geregeld);
- het graven, dempen, uitdiepen of wijzigen van waterpartijen zoals pingoruïnes en dobbes;
- de gronden buiten de bouw- en bestemmingsvlakken gebruiken als tuin.
- het aanleggen van landschapselementen, zoals bosjes en singels met uitzondering van het gebied dat is aangeduid als "miedenlandschap".

Voor de volgende werken en/of werkzaamheden moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Het gaat hier om ingrepen die de kernkwaliteiten in beperkte mate kunnen schaden of waarvan het op voorhand niet duidelijk is of ze de kernkwaliteiten aantasten. Het kan ook gaan om werken of werkzaamheden die de kernkwaliteiten juist weer kunnen versterken, maar wel als dit op de juiste manier wordt gedaan. Of de vergunning kan worden verleend (en onder welke voorwaarden) is afhankelijk zijn van de aard, locatie en omvang van de ingreep. Overleg tussen initiatiefnemer en gemeente is hier gewenst.

- Kappen van de erfbeplanting wanneer deze is aangelegd volgens een erfinschtingsplan of beplanting die de functie van afschermende beplanting en/of landschappelijke inpassing vervult.
- Het aanleggen van landschapselementen, zoals bosjes en singels in het miedenlandschap.
- Het dempen, aanleggen en wijzigen van watergangen, sloten en vaarten en het daarmee wijzigen van de verkaveling.

- Aanleggen en wijzigen van beschoeiingen en kaden.
- Het graven, dempen of wijzigen van waterpartijen zoals vijvers.
- Het scheuren en frezen van grasland.
- Het aanleggen, verwijderen en/of verharden van wegen, voet-, fiets- en ruiterspaden en bijbehorende voorzieningen of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen.

5.2.4

Cultuurhistorische elementen

In de gemeente komt een groot aantal cultuurhistorische elementen voor. Het gaat dan om onder meer terpen, resten van dijktraces, reliëf, archeologische terreinen, historische padenstructuren en natuurelementen zoals petgaten. De cultuurhistorische elementen zijn benoemd in onder meer het geldende bestemmingsplan, de Nota Belvedere (1999) en op de provinciale beleidsadvieskaarten.

Hierna is aangegeven hoe met de verschillende elementen is omgegaan in dit bestemmingsplan.

Element	Bestemming	Bescherming
Terp	dubbelbestemming "Waarde - terp".	vergunningenstelsel voor ingrepen in de bodem
Archeologisch waardevolle gebieden (AMK-terreinen)	dubbelbestemming "Waarde - archeologie".	vergunningenstelsel en onderzoeksplicht voor bodemingrepen vanaf 50 m ² .
Cultuurhistorisch elementen zoals halepaden in het woudenlandschap	opgenomen in de bestemmingsomschrijving van de bestemming "Agrarisch - Woudenlandschap".	'behoud, herstel en ontwikkeling van ..' vergunningenstelsel voor het verharden of wijzigen van de verharding van de paden.
Landschappelijk waardevolle wegen	Bestemd als "Verkeer - landschappelijk waardevolle wegen"	aanbrengen of veranderen van de verharding is vergunningplichtig. rooien en kappen van opgaand houtgewas is vergunningplichtig
Kerken	bestemming "Maatschappelijk" + aanduiding voor eventuele begraafplaats.	Binnen het betreffende bestemmingsvlak is alleen een kerk toegestaan.
Kloosterterreinen, Middeleeuwse kloosters, uithoven, states/stinzen en andere archeologische terreinen.	dubbelbestemming "Waarde - archeologie"	Doel is instandhouding of veilig stellen van vondsten. vergunningenstelsel voor ingrepen in de bodem vanaf 50 m ² .
Dijk	dubbelbestemming "Waarde - Dijk".	vergunningenstelsel met als doel instandhouding van de dijk. Alle bodem- en wateringrepen vergunningplichtig

Dobben en pingoruïnes	Opgenomen in de bestemmingsomschrijvingen van de gebiedsbestemmingen als te behouden elementen.	Vergunningenstelsel met als doel instandhouding van de dobbe of pingoruïne. Dempfen is niet toegestaan.
Historische kanalen en waterlopen	bestemming "Water"	bestemming beschermt de loop van de watergang.
Petgaten en eendenkooien	meebestemd in de bestemming "Natuur". eendenkooi nader aangeduid als 'eendenkooi'.	vergunningenstelsel gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de natuurwaarden.
Molens	Bestemming "Maatschappelijk"	in de bestemmingsomschrijving is opgenomen dat op de percelen waar een molen staat alleen een molen is toegestaan.
Tolhuizen en landhuizen	bestemming 'Wonen' of 'Maatschappelijk' afhankelijk van huidige gebruik	geen nadere regeling nodig

5.2.4.1

Archeologische waarden

In het plangebied komen archeologische waarden voor. Een deel van de (mogelijke) vindplaatsen is bekend. Dit zijn meestal de oude kloosterterreinen en terpen. Een deel van deze terreinen is beschermd via de Monumentenwet, dit zijn de archeologische monumenten. Een ander deel is niet via de wet beschermd, maar hier zijn wel vondsten bekend: dit zijn de AMK-terreinen. Deze terreinen zijn bestemd als "Waarde - Archeologie". In de bestemmingsregels is een vergunningenstelsel opgenomen dat deze gebieden beschermt tegen bodemingrepen. Behoud van deze gebieden is het uitgangspunt.

In de rest van de gemeente bestaat ook de kans dat er archeologische resten of elementen in de bodem aanwezig zijn, maar dat deze nog niet bekend zijn. Dit zijn de zogenaamde archeologische verwachtingswaarden. Per soort gebied kan de kans op vondsten groot of klein zijn. Op de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) zijn deze gebieden aangegeven. Er is onderscheid gemaakt in periodes: de IJzertijd-Middeleeuwen en de Steentijd-Bronstijd. Binnen deze gebieden zijn verschillende onderzoeks- of behoudverplichtingen vastgesteld. Hoe hoger de verwachtingswaarde is, hoe eerder een bodemingreep (bij een kleinere oppervlakte) vooraf onderzocht moet worden op de mogelijke aanwezigheid van archeologisch bodemmateriaal. Conclusie van het onderzoek kan zijn dat er geen archeologische vondsten te verwachten zijn of dat er nader onderzoek nodig is.

Gebieden die volgens de FAMKE voorkomen in Dantumadiel:

gebied volgens de FAMKE	regeling in bestemmingsplan
gebied waar geen onderzoek nodig is	geen regeling in het bestemmingsplan nodig.
IJzertijd - Middeleeuwen: karterend onderzoek 1	Dubbelbestemming "Waarde - archeologische verwachtingswaarde 2" Karterend onderzoek verplicht bij bodemingrepen vanaf 500 m2. Minimaal

	6 boringen per hectare en minimaal 6 per planlocatie.
IJzertijd - Middeleeuwen: karterend onderzoek 2	Dubbelbestemming "Waarde - archeologische verwachtingswaarde 3". Karterend onderzoek verplicht bij bodemingrepen vanaf 2.500 m ² . Minimaal 6 boringen per hectare en minimaal 6 per planlocatie.
IJzertijd - Middeleeuwen: karterend onderzoek 3	Dubbelbestemming "Waarde - archeologische verwachtingswaarde 4". Historisch en karterend onderzoek verplicht bij bodemingrepen vanaf 5.000 m ² . Minimaal 6 boringen per locatie en minimaal 6 boringen per planlocatie.
IJzertijd - Middeleeuwen: streven naar behoud - beschermd (= wettelijk beschermde monumenten)	Dubbelbestemming "Waarde - Archeologisch monument". Zijn voor de attentiewaarde opgenomen. Deze terreinen zijn al via de wet beschermd.
IJzertijd -Middeleeuwen: streven naar behoud (AMK-terreinen)	Dubbelbestemming "Waarde - Archeologisch waardevol gebied". Vergunning- en onderzoeksplicht voor bodemingrepen groter dan 50 m ² .
IJzertijd - Middeleeuwen: waarderend onderzoek voor terpen	Dubbelbestemming "Waarde - Archeologisch waardevol gebied". Vergunning- en onderzoeksplicht voor bodemingrepen groter dan 50 m ² .
Bronstijd - Steentijd: waarderend onderzoek (vuursteenvindplaats)	Dubbelbestemming "Waarde -archeologische verwachtingswaarde 1" Waarderend onderzoek verplicht bij bodemingrepen van meer dan 500 m ² .
Bronstijd - Steentijd: waarderend onderzoek (dobbe)	Dubbelbestemming "Waarde - Archeologisch waardevol gebied". waarderend onderzoek bij bodemingrepen vanaf 50 m ² .

Voor de gebieden met een onderzoeksplicht betekent dat niet alleen een onderzoek moet worden gedaan, maar ook rekening moet worden gehouden met de uitkomsten van het onderzoek. Uit het onderzoek kan blijken dat er geen archeologische resten te verwachten zijn, het terrein wordt dan 'vrijgegeven'. Mochten er dan toch nog vondsten gedaan worden tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, dan moet een (amateur-) archeoloog de kans krijgen de vondsten veilig te stellen.

Een andere uitkomst kan zijn dat nader onderzoek noodzakelijk. Aan de hand van dat nadere onderzoek wordt een advies gegeven over hoe het beste kan worden omgegaan met de vondsten. Bijvoorbeeld op de plek behouden ('in-situ behoud') of opgraven van de vondsten. Het college van burgemeester en wethouders is het bevoegd gezag en bepaald of en wanneer een terrein wordt vrijgegeven, er nader onderzoek nodig is en wat er met eventuele vondsten moet gebeuren. Deze voorwaarden zijn als voorwaardelijke verplichting in de planregels van de archeologische dubbelbestemmingen opgenomen.

Voor de wettelijk beschermde monumenten is de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed het bevoegd gezag.

5.3

Ontwikkelingsruimte voor agrarische bedrijven

5.3.1

Samenvattend

De agrarische sector is een belangrijke economische factor en grondgebruiker in het buitengebied. De gemeente wil de agrarische bedrijven dan ook voldoende ontwikkelingsruimte bieden. De agrarische bedrijven hebben daarom een bestemmingsvlak met een bouwvlak van netto maximaal anderhalve hectare gekregen. Het bestemmingsvlak is bruto meer dan deze maximaal anderhalve hectare van het bouwvlak. Bij verdere groei tot een bestemmingsvlak boven de anderhalve hectare is een wijziging van het bestemmingsplan vereist. Via deze wijziging kan worden gegroeid tot maximaal drie hectare.

Op het agrarisch bedrijf is ruimte voor nevenactiviteiten. Voor bedrijven die op termijn stoppen biedt het bestemmingsplan mogelijkheden voor vervolgfuncties zoals wonen, zorg, kleinschalige bedrijvigheid of recreatie.

Het gemeentelijk beleid voldoet aan de eisen die door de provincie zijn gesteld aan grote veehouderijen. Dit provinciaal beleid is opgenomen in 2.2.1.

5.3.2

Bouwblok voor de bedrijven met een vergunning

Alle bestaande agrarische bedrijven hebben een agrarisch bouwvlak gekregen. Het gaat om alle bedrijven waarvoor een vergunning is afgegeven door de gemeente of die onder een AmvB voor landbouwbedrijven vallen.

5.3.3

Bouwblok in eerste instantie maximaal 1,5 hectare groot

De agrariërs die nu een vergunning hebben of die onder een AmvB voor landbouwbedrijven vallen hebben in dit bestemmingsplan een agrarische bedrijfsbestemming gekregen. De bestemming voor deze bedrijven is "Agrarisch - Agrarisch bedrijf". Op de verbeelding is voor deze bedrijven een bestemmingsvlak "Agrarisch - Agrarisch bedrijf" opgenomen. Binnen het bestemmingsvlak is voor een deel van de percelen een bouwvlak van netto maximaal anderhalve hectare opgenomen. Het bestemmingsvlak is dus altijd groter dan het bouwvlak. Alleen binnen het bouwvlak mag gebouwd worden. Het bouwvlak ligt in ieder geval niet voor de voorgevel van de bedrijfswoning. Hier liggen vaak de oprit, erfverharding of een tuin. Omdat de tuin en oprit en dergelijke wel onderdeel uitmaken van het bedrijf zijn deze elementen opgenomen in het bestemmingsvlak, maar niet in het bouwvlak. Met de situering van het bouwvlak wordt ook geregeld dat er niet voor de voorgevel van de bedrijfswoning gebouwd kan worden. Dit is gedaan vanuit een stedenbouwkundig oogpunt en ten behoeve van de verkeersveiligheid.

Binnen deze maat van anderhalve hectare moeten alle voorzieningen voor het agrarisch bedrijf gerealiseerd worden: de veestallen, opslagloodsen, wagenbergingen, erfverharding, mestsilos, sleufsilos, kuilvoerplaten, de bedrijfswoning met bijgebouwen en de landschappelijke inpassing. Met een bouwvlak binnen het bestemmingsvlak "Agrarisch - Agrarisch Bedrijf" is aangegeven waar mag worden gebouwd binnen deze bestemming. Binnen dit bouwvlak moeten ook de overige voorzieningen, niet zijnde gebouwen of bouwwerken, gerealiseerd worden.

Het deel van het agrarisch bouwvlak dat (nog) niet wordt gebruikt als agrarisch bouwvlak is bestemd voor de aangrenzende gebiedsbestemming. Zo is het huidige gebruik (bijvoorbeeld weiland) geregeld.

Een beperkt aantal percelen is vanwege eerdere vergunde uitbreidingen nu al groter dan de toegestane anderhalve hectare en heeft daarom een groter bouwvlak gekregen dat recht doet aan de feitelijke situatie. Het tegenovergestelde kan ook het geval zijn. Een deel van de percelen heeft niet het maximale bouwvlak van anderhalve hectare gekregen. In een aantal gevallen laat de omgeving dit niet toe. Een bedrijf ligt bijvoorbeeld zo dicht bij of tussen de woonbebouwing dat de ruimte er fysiek niet is. Zo wordt voorkomen dat er schijnruimte voor ontwikkeling van agrarische bedrijven in het bestemmingsplan is opgenomen.

Bij een groei van het bedrijf die deze anderhalve hectare overtreft is via een wijziging van het bestemmingsplan een groei tot maximaal drie hectare mogelijk. Deze mogelijkheid geldt alleen voor de grondgebonden bedrijven. Zie hiervoor paragraaf 5.3.9 over uitbreidingen van agrarische bedrijven.

Grondgebonden agrarische bedrijven

Het overgrote deel van de agrarische bedrijven in de gemeente zijn grondgebonden bedrijven zoals: melkveebedrijven, schapenhouderijen en kwekerijen. In de begripsbepalingen is een definitie van grondgebonden agrarisch bedrijf opgenomen. Hierin zijn onder meer de provinciale voorwaarden over grondgebondenheid (het bedrijf heeft binnen een straal van 10 kilometer om de huiskavel voldoende grond om voor minimaal 75% van de eigen ruwvoerproductie en mestafzet te kunnen voorzien. Minstens 40% van de gronden ligt rondom de huiskavel.

Paardenhouderijen

Productiegericht paardenhouderijen vallen onder de regeling voor agrarische bedrijven. In de praktijk komen dit soort bedrijven niet of nauwelijks voor. Vaak is er sprake van een mengvorm tussen fokken, trainen en handelen in paarden: de gebruiksgericht paardenhouderij. De bestaande gebruiksgerichte paardenhouderijen zijn bestemd als "Agrarisch - Paardenhouderij". Omdat het hier om een bijzondere agrarische bedrijfstak gaat, die meer gericht is op het gebruik (trainen, beleren, keuren, bieden van pensionstal) van de paarden dan het fokken en leveren van een agrarisch product is er voor gekozen deze bedrijfstak niet overal bij recht toe te staan. De ruimtelijke uitstraling van deze bedrijven is anders dan die van andere agrarische bedrijven, er staan bijvoorbeeld veel meer bouwwerken zoals: hekken, paardenbakken, langeerruimtes, springtoestellen en lichtmasten. Ook hier geldt dat binnen de bestemmingsvlakken een bouwvlak is aangegeven. Binnen dit bouwvlak mag de bebouwing ten behoeve van de paardenhouderij worden opgericht. Bebouwing en andere bouwwerken zoals een paardenbak, stap- en trainingsmolen of springtoestellen zijn alleen binnen het bouwvlak toegestaan.

Nieuwe gebruiksgerichte paardenhouderijen zijn mogelijk via een wijzigingsbevoegdheid. Met deze wijzigingsbevoegdheid kan de bestemming "Agrarisch - Agrarisch bedrijf" worden gewijzigd in de bestemming "Agrarisch - Paardenhouderij". Naar verwachting binnen de planperiode veel kavels vrij als gevolg van bedrijfsbeëindigingen. De gemeente wil zuinig omgaan met de ruimte en stimuleert daarom hergebruik van bestaande bedrijfsgebouwen. Nieuwvestiging van een gebruiksgerichte paardenhouderij is daarom niet mogelijk.

Voorwaarde is dat via een bedrijfsplan is aangetoond dat het bedrijf een duurzaam toekomstperspectief (volwaardig bedrijf met een volledig inkomen voor 1 arbeidskracht: bedrijf heeft een lange termijnperspectief) heeft. Via een erfinrichtingsplan moet worden aangetoond dat het bedrijf goed in het landschap past. In de "Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen" zijn inrichtingsprincipes voor agrarische bouwvlakken opgenomen. Hier moet aan voldaan worden. De richtlijnen zijn opgenomen als bijlage bij de regels.

Kwekerijen

Voor de bestaande kwekerijen geldt dat ze vaak een grote oppervlakte gronden in gebruik hebben. Deze zijn volgeplant met plantmateriaal (bomen, struiken, heesters..etc). De ruimtelijke uitstraling van een kwekerij is ook wezenlijk anders dan die van een veehouderij. Door de verdichting van het landschap passen kwekerijen dan ook niet in het open landschap. De bestaande kwekerijen hebben daarom een bestemmingsvlak "Agrarisch -Kwekerij" volgens de huidige omvang gekregen. De gehele kwekerij ligt in dit bestemmingsvlak. Binnen het bestemmingsvlak is een bouwvlak aangegeven waarbinnen de bebouwing (loodsen, erfverhardingen, bedrijfswoning) gerealiseerd mag worden.

In het bestemmingsplan is een afwijkmogelijkheid opgenomen die het mogelijk maakt om gronden buiten de bestemming "Agrarisch - Kwekerij" te gebruiken voor boom- en sierteelt, fruitteelt en houtteelt. Dit is alleen mogelijk op gronden met de bestemming "Agrarisch - Woudenlandschap".

Intensieve veehouderijen

Voor intensieve veehouderijen is het provinciaal beleid gevolgd: nieuwe intensieve veehouderijen zijn niet toegestaan. De bestaande intensieve veehouderijen zijn daarom vastgelegd op de verbeelding. Met de aanduiding "intensieve veehouderij" binnen de bestemming "Agrarisch - Agrarisch bedrijf" is aangegeven dat alleen op deze locaties een intensieve veehouderij is toegestaan. Het maximale bouwvlak voor een intensieve veehouderij bedraagt anderhalve hectare. Verdere groei is voor deze agrarische bedrijven niet toegestaan tenzij er meer bebouwing nodig is om te kunnen voldoen aan eisen voor dierenwelzijn (het aantal dieren blijft wel gelijk).

Agrarische kleinbedrijven

Een aantal agrarische bedrijven betreft de zogenaamde agrarische kleinbedrijven. Deze bedrijven zijn aangeduid met de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - agrarisch kleinbedrijf". Voor deze percelen geldt een bouwvlak van maximaal een halve hectare. Dit bouwvlak mag voor 50% worden bebouwd.

5.3.4

Goede landschappelijke inpassing van nieuwe bedrijfsgebouwen vereist

Voor alle agrarische bedrijfsbestemmingen geldt dat de gronden mede zijn bestemd voor de landschappelijke inpassing van het bedrijf. In de bouwbepalingen is opgenomen dat nieuwe stallen uitsluitend mogen worden gerealiseerd als ze landschappelijk worden ingepast. Het bij de aanvraag voor omgevingsvergunningen in te dienen erfinrichtingsplan moet voldoen aan de eisen die gesteld zijn in de "Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen". De richtlijnen zijn opgenomen in Bijlage 4 bij de regels.

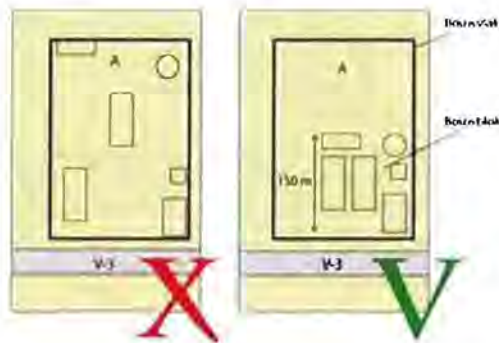
In de gebruiksbepalingen is opgenomen dat erfbeplanting die is aangelegd volgens zo'n erfinrichtingsplan niet zonder omgevingsvergunning mag worden verwijderd. Dit geldt ook voor erfbeplanting die al aanwezig is, deze mag niet zonder omgevingsvergunning worden verwijderd.

In de wijzigingsbevoegdheden is bepaald dat bij functiewijzigingen (agrarisch bedrijf stopt en er wordt een vervolgfunctie mogelijk gemaakt) ook een erfinrichtingsplan conform de "Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen" moet worden overlegd. De richtlijnen zijn opgenomen als bijlage bij de regels.

5.3.5

Bouw- en gebruiksregels bepalen maten en gebruiksmogelijkheden

In de planregels bij de bestemming "Agrarisch - Agrarisch bedrijf" is een tabel per type bebouwing (bedrijfsgebouw, bedrijfswoning, ander-bouwwerk etc.) aangegeven wat de maximaal toegestane hoogtes, dakhellingen en oppervlaktes zijn. Ook is de afstand tot de weg geregeld. Er mag alleen worden gebouwd binnen het bouwvlak en voor een reëel agrarisch bedrijf. Met het bouwvlak is geregeld dat er niet voor de voorgevel van de bedrijfswoning gebouwd kan worden. Ook moet het beginsel van bebouwingsconcentratie in acht worden genomen. Dit houdt in dat de bebouwing geconcentreerd gebouwd moet worden binnen het bouwblok dat het agrarisch bedrijf toegekend heeft gekregen. Hierna is schematisch een plaatje weergegeven wanneer wel en niet aan het beginsel van bebouwingsconcentratie wordt voldaan.

Via de nadere eisen kan de het college van burgemeester en wethouders in de omgevingsvergunning eisen stellen aan de plaats en afmeting van gebouwen. Dit kan gewenst zijn om te komen tot een goede landschappelijke inpassing, maar ook om hinder in de naaste omgeving te voorkomen of te beperken (bijvoorbeeld een stal of emissiepunt verplaatsen) of om de verkeersveiligheid te garanderen (een stal kan te dicht bij een kruising staan en het zicht op de weg ontnemen).

Kassen zijn niet toegestaan als bedrijfsgebouw, deze zijn alleen bij kwekerijen nodig en toegestaan.

De nieuwe typen melkveestallen zijn vaak voor een groot deel open. Omdat de verlichting 's avonds en 's nachts aanstaat is de lichtuitstraling van deze bedrijven aanzienlijk. Omdat een belangrijke kwaliteit van het buitengebied de donkerte is en vogels en dieren in aangrenzende percelen en singels last kunnen hebben van dit licht (verstoord dag- en nachtritme), dient de lichtuitstraling beperkt te worden. In de bouw- en gebruiksregels is daarom bepaald dat voor nieuw te bouwen melkveestallen geldt dat de lichtuitstraling niet meer dan 150 lux bedraagt of dat de lichtuitstraling (bij meer dan 150 lux) tussen 20.00 en 6.00 uur is voorzien van de voorzieningen die de lichtuitstraling met minimaal 90% beperken.

Het opslaan en storten van materialen op gronden binnen en buiten het bouwvlak die geen verband houden met de normale agrarische bedrijfsvoering is niet toegestaan.

5.3.6

Er is één bedrijfswoning toegestaan

In de planregels is bepaald dat het bestaande aantal bedrijfswoningen is toegestaan. Via een afwijking van de bouwregels kan een tweede bedrijfswoning bij het agrarisch bedrijf worden toegestaan. De initiatiefnemer moet dan aantonen (met een bedrijfsplan) dat er een arbeidsbehoefte is voor twee personen. Dit is het geval op bedrijven als er continu toezicht nodig is op de levende have, bijvoorbeeld bij bedrijven waar veel jonge dieren geboren worden en direct ingrijpen nodig kan zijn. Een tweede voorwaarde is dat de bedrijfswoning, met de bijbehorende bijgebouwen, landschappelijk wordt ingepast. Dit moet worden aangetoond met een erfinrichtingsplan dat op basis van het document "Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen" moet worden overlegd. De richtlijnen zijn opgenomen als bijlage bij de regels.

5.3.7

Nevenactiviteiten bij het agrarisch bedrijf

Als verbreding van de bedrijfsvoering of verruiming van het inkomen uit het bedrijf zijn een aantal niet-agrarische nevenactiviteiten toegestaan. Daarbij kan gedacht worden aan het be- en verwerken van de agrarische producten (zuivelproducten maken), de detailhandel in steekeigen producten, zorg (zorgboerderij), natuur- en landschapsbeheer, kleinschalige en lichte bedrijvigheid (categorie 1 en 2 bedrijven volgens de bij de regels opgenomen lijst van bedrijven), een paardenpension, kleinschalige horeca zoals een theeschenkerij. Daarnaast is kleinschalige verblijfsrecreatie zoals een bed- and brochje (maximaal 80 m² per kamer/appartement) of een groepsaccommodatie toegestaan.

De activiteiten moeten plaatsvinden in de bestaande bebouwing. Hiervoor mag de bebouwing verbouwd of herschikt worden. Een derde deel van de bestaande bedrijfsgebouwen mag voor deze nevenactiviteiten gebruikt worden. Een boerderijwinkel voor de verkoop van streekproducten mag maximaal 100 m² groot zijn. Hiermee blijft de nevenactiviteit in ruimtelijk opzicht ondergeschikt aan de hoofdactiviteit: het agrarisch bedrijf.

Met een afwijking kan een kleinschalig kampeerterrein, een uitbreiding van een kleinschalig kampeerterrein of een mestvergistingsinstallatie bij het bedrijf worden toegestaan. In de voorwaarden is voor alle drie de mogelijkheden bepaald dat de landschappelijke inpassing moet zijn aangetoond met een erfinrichtingsplan gebaseerd op de richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen.

Voor de kleinschalige kampeerterreinen gelden minimale afstanden tot het erf van een derde en een maximum aantal plaatsen gerelateerd aan een maximale oppervlakte van het kampeerterrein.

In de bestaande gebouwen op een agrarisch bedrijf is caravanstalling toegestaan.

Bij de mestvergisters is onderscheid gemaakt in installaties waarin de mest van het eigen bedrijf wordt verwerkt en de restproducten op het eigen bedrijf worden gebruikt en installaties die door meerdere bedrijven worden gebruikt. Bij dit tweede type mestvergister vindt een extra toets op het aspect verkeer plaats. Kunnen de bestaande wegen de extra en/of zwaardere verkeersstromen aan?

5.3.8 Serrestallen, boogstallen en akkerbouwloodsen

Een nieuw type stal is de serrestal of de boogstal. De serrestal heeft een veel hogere goothoogte dan de traditionele melkstal. Hierdoor ontstaan hogere en meer in het oog springende wanden en gevels. De goot van een boogstal ligt juist op grondniveau. Bij beide staltypen wijkt de dakhelling af van de traditionele stallen.

Vanwege de opvallende verschijningsvorm wil de gemeente wordt dit staltypen pas na een afwijking verleend. De goothoogte van een bedrijfsgebouw mag met deze afwijking verhoogd worden tot maximaal 6 meter. Ook hierbij geldt dat een goede landschappelijke inpassing moet zijn aangetoond met een erfinrichtingsplan.

5.3.9 Groei tot drie hectare mogelijk via een wijziging van het bestemmingsplan

Voor de agrarische bedrijven die willen groeien en groter worden dan de hiervoor genoemde anderhalve hectare is in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. Voorwaarden voor deze bevoegdheid zijn:

- in het bouwperceel van 1,5 hectare is geen ruimte meer voor de nieuwe bebouwing;
- de wegen die naar het bedrijf leiden moeten geschikt zijn voor de extra of veranderende (zwaardere machines en trekkers) verkeersbewegingen. de geschiktheid kan ook betrekking hebben op de verkeersveiligheid;
- de nieuwe bebouwing sluit aan op de bestaande bebouwing (beginsel van bebouwingsconcentratie);
- de bebouwing moet goed worden ingepast in het landschap. De aanvrager dient hiervoor een erfinrichtingsplan in bij de gemeente. Het erfinrichtingsplan moet voldoen aan de eisen die zijn gesteld in de bijlage "Richtlijnen bij nieuwe ontwikkelingen" bij de planregels.
- het bedrijf moet binnen een straal van 10 km over voldoende grond beschikken om voor minimaal 75% te kunnen voorzien in het produceren van het eigen ruwvoer en de eigen mestafzet.
- het bedrijf moet minstens 40% van de grond als huiskavel in aansluiting op het bouwvlak hebben liggen.

5.3.10 Agrarisch kleinbedrijf naar volwaardig bedrijf laten groeien

In het bestemmingsplan is de mogelijkheid opgenomen om de bedrijven die zijn aangeduid als klein agrarisch bedrijf te laten groeien. De aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - agrarisch kleinbedrijf" wordt dan van het bestemmingsvlak afgehaald.

Het bedrijf moet in een bedrijfsplan aantonen dat wordt doorgegroeid naar een volwaardig agrarisch bedrijf.

5.3.11 Mogelijkheden voor beëindigde agrarische bedrijven

Een deel van de agrarische bedrijven zal de komende jaren de bedrijfsvoering staken. Om verloedering te voorkomen wil de gemeente nieuwe functies mogelijk kunnen maken in de vrijkomende gebouwen. Goede vervolgfuncties zijn wonen, recreatie, zorg en niet-agrarische bedrijven uit de lichte milieucategorieën. In het bestemmingsplan is hiervoor in de algemene wijzigingsbepalingen de mogelijkheid opgenomen deze vervolgfuncties toe te staan, zoals wonen (in de bestaande bedrijfswoning), een zorgfunctie (eventueel met woonruimte voor de cliënten), een bedrijfsbestemming, recreatie, cultuur of horeca.

De volgende voorwaarden gelden voor de vervolgfuncties.

- De aanwezige karakteristieke bebouwing moet behouden blijven. Bij een wijziging naar een woonbestemming is maximaal één woning toegestaan. Dit zal in de praktijk de bestaande bedrijfswoning zijn. Wanneer wooneenheden voor zorgverlening worden gebouwd moeten deze binnen de bestaande woonbebouwing worden gerealiseerd, zelfstandige woningen zijn hier niet toegestaan. Woonvormen zoals zorgappartementen met gezamenlijke voorzieningen zijn wel toegestaan. Deze woonvormen kunnen ook gecombineerd worden met bijvoorbeeld een zorgboerderij.
- De bestaande bedrijfswoning(en) krijgen een nieuwe functie als burgerwoning of bedrijfswoning bij de nieuwe bedrijfsactiviteit. Voor de toe te stane functies/activiteiten moet er voldoende parkeercapaciteit op het bijbehorende erf aanwezig zijn;
- De toe te stane functie van bedrijfsdoeleinden is alleen bedoeld voor ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven zoals omschreven in de categorieën 1 en 2 van de VNG-brochure "Bedrijven en milieuzonering" (zie bijlagen bij de regels)
- Voor alle wijzigingsbevoegdheden geldt dat nabijgelegen bedrijven of woningen niet in hun bedrijfsvoering worden beperkt of belemmerd op basis van de milieuaspecten bodem, geluid, stof, geur en hindercirkels.
- De toe te stane functies/activiteiten mogen niet tot gevolg hebben dat een onevenredige toename van het aantal verkeersbewegingen plaatsvindt of dusdanig zwaar verkeer wordt aangetrokken waarop de bestaande (toeleidende) wegen niet zijn berekend.
- Bij alle nieuwe functies geldt dat de nieuwe activiteit landschappelijk goed moet worden ingepast volgens de richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen. Het onbebouwde erf mag niet voor de opslag van goederen en materialen en/of het stallen van voertuigen en machines ten behoeve van de nieuwe functie worden gebruikt.

5.3.12

Vergunningen voor werken en werkzaamheden

Voor een aantal werken en werkzaamheden geldt binnen het agrarisch bouwblok een vergunningstelsel. Dit heeft te maken met het feit dat een deel van de agrarische bouwblokken (nog) als agrarisch gebied (weiland, akker) in gebruik is en daarmee onbebouwd is. Het aanleggen en verharden van wegen en paden is vergunningplichtig. De vergunningplicht geldt niet voor een directe ontsluiting van het erf of een koe- of kavelpad. Voorzieningen ten behoeve van recreatief medegebruik (met uitzondering van het aanleggen van onverharde paden) zijn wel vergunningplichtig.

Ook gelden de regels voor de houtsingels niet op de agrarische bestemmings- en bouwvlakken.

5.4

Woningen

5.4.1

Alle bestaande en legale woningen zijn bestemd als "Wonen"

Alle bestaande en legaal aanwezige woningen hebben de bestemming "Wonen" gekregen. Bedrijfswoningen zijn opgenomen in de bestemming van het (agrarisch) bedrijf. In principe is bij het intekenen van de bestemming "Wonen" het kadastrale perceel aangehouden, tenzij er zo een heel groot perceel zou ontstaan (dat dan ook volledig als tuin ingericht mag worden, dit is met name in de open landschappen niet gewenst). In die gevallen is de bestemming "Wonen" op grond van de situatie ter plaatse anders begrensd.

De woningen zijn binnen het op de verbeelding ingetekende bestemmingsvlak (of bouwvlak) verbaal op de huidige locatie vastgelegd. Als de eigenaar de woning wil herbouwen op een ander deel van het bestemmingsvlak "Wonen" dan is een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan noodzakelijk. Deze bepaling is opgenomen om bij herbouwplannen te toetsen of de locatie van de te herbouwen woning geen problemen oplevert voor bijvoorbeeld de bedrijfsvoering een naburige agrariër. Als de geprojecteerde woning te dicht bij het bouwvlak van de agrariër zou worden herbouwd kan dit problemen met toekomstige omgevingsvergunningen geven.

5.4.2

Woningen in de linten hebben een bouwvlak

De woningen in de linten staan in een karakteristieke lintbebouwing, waarbij de voorgevels van de verschillende woningen in dezelfde voorgevelrooilijn en bouwstrook staan. Om dit karakteristieke bebouwingsbeeld in stand te kunnen houden is een bouwvlak in deze bestemmingsvlakken voor woningen opgenomen. Het hoofdgebouw (de woning) moet in dit bouwvlak gerealiseerd worden. De bijgebouwen mogen zowel in het bouwvlak als buiten het bouwvlak gerealiseerd worden. Hierbij moet wel worden voldaan aan het beginsel van bebouwingsconcentratie: de bebouwing wordt geclusterd op het perceel gerealiseerd.

De gezamenlijke oppervlakte van een woning met de bijbehorende mag samen maximaal 350 m² bedragen. Dit betekent dat er keuzevrijheid voor de initiatiefnemers ontstaat voor wat betreft de omvang van het hoofdwoongebouw en de omvang van de bijgebouwen. De goothoogte van een woning mag maximaal 3,5 meter zijn, de bouwhoogte maximaal 9 meter. De dakhelling varieert van 30 tot 50 graden.

5.4.3

Woningen buiten de linten hebben geen bouwvlak

De woningen buiten de linten staan niet in een karakteristiek bebouwingspatroon. Voor deze veelal solitaire woningen in het buitengebied is daarom geen bouwvlak opgenomen. Hierbij moet wel worden voldaan aan het beginsel van bebouwingsconcentratie: de bebouwing wordt geclusterd op het perceel gerealiseerd.

De gezamenlijke oppervlakte van een woning met de bijbehorende mag samen maximaal 350 m² bedragen. Dit betekent dat er keuzevrijheid voor de initiatiefnemers ontstaat voor wat betreft de omvang van het hoofdwoongebouw en de omvang van de bijgebouwen. De goothoogte van een woning mag maximaal 3,5 meter zijn, de bouwhoogte maximaal 9 meter. De dakhelling varieert van 30 tot 50 graden.

5.4.4

Beroep en bedrijf aan huis mogelijk

Bij alle woningen is het mogelijk om een beroep of bedrijf aan huis uit te oefenen. Het kan dan gaan om kleinschalige kantoor- of praktijkruimte aan huis, voor bijvoorbeeld een zelfstandig werkend adviseur of dienstverlener. Het kan gaan om een administratiekantoor, adviesbureau, een zorgverlening of persoonlijke dienstverlening. Ook zelfstandigen in de bouw zijn via deze regeling toegestaan. De bedrijfsruimte bestaat dan voornamelijk uit inpandige opslag van materialen omdat ze op locatie werken.

Op een aantal percelen komen nu beperkte bedrijfsmatige activiteiten voor die niet passen onder de definitie van een beroep of bedrijf aan huis. Voor deze percelen is in de planregels bepaald welke activiteit op welk adres is toegestaan.

5.4.5

Karakteristieke woningen

Een deel van de woningen is karakteristiek. Voor deze woningen geldt dat ze niet zonder omgevingsvergunning gesloopt mogen worden.

5.5

Niet-agrarische functies

5.5.1

Bestaande niet-agrarische bedrijven en functies zijn bestemd

In het plangebied komt een aantal niet-agrarische bedrijven en functies voor. Het gaat dan om een aantal niet-agrarische bedrijven zoals aannemers- en hoveniersbedrijven, maar ook om verblijfsrecreatieterreinen en maatschappelijke functies.

De legaal aanwezige niet-agrarische bedrijven en functies zijn bestemd als:

- "Bedrijf";
- "Bedrijf - Nutsvoorziening";
- "Bedrijf - Opslag";
- "Bedrijf - Waterzuivering";
- "Maatschappelijk";
- "Recreatie - Dagrecreatie";
- "Recreatie - Jachthaven";
- "Recreatie - Verblijfsrecreatie" + specifieke aanduidingen voor de toegestane vormen van verblijfsrecreatie;
- "Recreatie - Volkstuin";
- "Sport";
- "Sport-Manege".

Legaal aanwezige bedrijven en functies zijn bedrijven die in planologisch-juridische zin zijn toegestaan, bijvoorbeeld via het geldende bestemmingsplan, een wijzigingsplan of een in het verleden verleende ontheffing.

Het uitoefenen van een beroep of bedrijf aan huis (zzp'ers, kleine zelfstandigen, praktijkruimtes) valt niet onder deze bestemming, deze zijn toegestaan bij de woonfunctie.

5.5.2

Uitbreidingsmogelijkheden voor niet-agrarische bedrijven en functies

Deze bedrijven en functies mogen bij recht uitbreiden met 15% van de bestaande oppervlakte bedrijfsbebouwing. In de planregels is per adres de bestaande bebouwing en de uitbreiding met 15% als maximaal toegetane bedrijfsoppervlakte vastgelegd.

Via een afwijking van het bestemmingsplan mag een bedrijf (binnen bestemming "Bedrijf") worden uitgebreid met 50% van de bestaande oppervlakte bedrijfsbebouwing. Deze uitbreiding van maximaal 50% is in combinatie met de bij recht toegestane 15%. Het is dus niet mogelijk om beide mogelijkheden maximaal te benutten. De uitbreiding met 50% is alleen toegestaan bij bedrijven die aan het landelijk gebied gebonden zijn of de agrarische sector ondersteunen, zoals loonbedrijven. Dit soort bedrijven hoort vaak niet thuis op een regulier bedrijventerrein. Voorwaarden voor de uitbreiding zijn dat aangetoond moet zijn dat het bedrijf landschappelijk, milieuhygiënisch en verkeerskundig inpasbaar is in de omgeving. Uitbreidingen moeten voldoen aan de bijlage met richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen.

Voor de overige niet-agrarische functies in het buitengebied gelden de volgende uitbreidingsregels. Het gaat om de bestemmingen "Horeca", "Recreatie - Dagrecreatie", "Recreatie - Jachthaven" en "Recreatie - Verblijfsrecreatie". Voor deze bestemmingen geldt dat er bij recht met 15% mag worden uitgebreid. Bovenop deze uitbreiding mag nog eens met 15% worden uitgebreid. Hiervoor geldt een afwijkingsprocedure. In de planregels is per adres weergegeven wat de maximale oppervlakte bedrijfsbebouwing na toepassing van de wijzigingsbevoegdheid mag zijn.

Voor de bestemming "Maatschappelijk" geldt ook dat deze functies (met uitzondering van de school en het dagactiviteiten centrum) met 15% van de bij recht toegestane oppervlakte mogen uitbreiden.

5.5.3 Geen mogelijkheden voor nieuwvestiging, behalve in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen

Dit bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging van nieuwe niet-agrarische bedrijven of functies op nu onbebouwde locaties. Er bestaat wel een mogelijkheid om dit soort bedrijven en functies toe te staan in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Zie hiervoor paragraaf 5.3.11.

5.6 Natuur- en bosgebieden

In het plangebied ligt een aantal bestaande natuurgebieden. Deze bestaande natuurgebieden zijn als zodanig bestemd. Daarnaast wordt op een aantal locaties (Klyndobbe en de Grote Wiel) nieuwe natuur ontwikkeld. Hiervoor zijn zelfstandige bestemmingsplannen in voorbereiding. De te ontwikkelen natuurgebieden maken deel uit van de door de provincie Fryslân begrensde Ecologische Hoofdstructuur.

Een deel van de Ecologische Hoofdstructuur is momenteel nog in agrarisch gebruik en nog in eigendom bij agrariërs. Deze gronden hebben hun agrarische bestemming gehouden. De Ecologische Hoofdstructuur bestaat naast nieuwe natuurgebieden ook uit beheersgebieden. In beheersgebieden bestaat de mogelijkheid om op vrijwillige basis voor een bepaalde periode een beheersovereenkomst af te sluiten. Omdat de overeenkomsten vrijwillig zijn en niet tot doel hebben om een gebied definitief als natuurgebied in te richten behouden ook deze gronden de agrarische gebiedsbestemming.

De bestaande als zodanig ingerichte natuurgebieden hebben de bestemming "Natuur" gekregen. De specifieke typen natuurgebieden zijn aangeduid als:

- "specifieke vorm van natuur - a" voor voormalige dijkgedeelten en uiterwaarden met een aan dijken en vroegere rivierarmen gebonden vegetatie;
- "specifieke vorm van natuur - b" voor water, oeverstroken, rietland, plas-drasgebieden en schraal grasland met de daarin voorkomende flora en fauna;
- "specifieke vorm van natuur - c" voor parkbos met bijbehorende flora en fauna;
- "specifieke vorm van natuur - d" voor rietland en moeras met bijbehorende vegetatie;
- "specifieke vorm van natuur - e" voor water met beplante oeverstroken;
- "specifieke vorm van natuur - f" voor water, oeverstroken en zilte graslanden met zoutminnende vegetatie.

Het ontwikkelen van nieuwe natuurgebieden is mogelijk via een wijzigingsbevoegdheid. De bevoegdheid is beperkt tot gebieden die door de provincie zijn aangewezen als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur. In het geval van bestemmingswijziging mag deze wijziging geen onevenredig nadelige gevolgen hebben voor omliggende percelen (zoals verdroging of vernatting).

Buiten deze grotere natuurgebieden komen hier en daar in het buitengebied kleine natuurelementen of bospercelen voor. Deze zijn bestemd als "Natuur" of "Bos". De percelen met de bestemming "Bos" zijn overgenomen uit het geldende bestemmingsplan Buitengebied. De bestemmingen "Bos" en "Groenvoorzieningen" zoals die in het voorgaande bestemmingsplan Buitengebied van toepassing waren zijn samengevoegd in een nieuwe bestemming "Bos".

De houtsingels die op grond van de houtsingelinventarisatie niet gekapt mogen zijn aangeduid als "houtsingel". In 5.2.1.3 is nader ingegaan op het beleid en de regels voor de houtsingels.

Ecologisch onderzoek

In het onderzoeksrapport "Ecologisch onderzoek bestemmingsplan Buitengebied Dantumadiel" is voor het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Dantumadiel aangegeven welke beschermde natuurwaarden aanwezig zijn en welke voorwaarden in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen om te voorkomen dat de uitvoering van het bestemmingsplan leidt tot schade aan natuurwaarden die op basis van de natuurwetgeving niet wordt toegestaan. Het volledige rapport is opgenomen in.....Hierna volgen de belangrijkste zaken uit het ecologisch onderzoek.

In het rapport is een beschrijving gegeven van de in en in de omgeving van de gemeente voorkomende beschermde natuurgebieden (Natura2000, Ecologische Hoofdstructuur en natuurwaarden buiten de beschermde natuurgebieden). Ook is een onderzoek naar de in gemeente voorkomende soorten gedaan. Dit onderzoek is gebaseerd op gegevens uit landelijke en provinciale verspreidingsatlassen en/of waarnemingsverslagen (zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders en libellen), gegevens van de provincie Fryslân (vaatplanten, zoogdieren, vissen, amfibieën, reptielen, dagvlinders en libellen) en op internet beschikbare gegevensbronnen, zoals Het Natuurloket, Telmee, Zoogdieratlas en Waarneming.nl.

- Tegengaan van direct en indirect oppervlakteverlies. Bij indirect oppervlakteverlies moet voor bepaalde soorten worden gedacht aan het verlies van leefgebied als gevolg van verstoringzones rond bebouwing.
- Het voorkomen van een groot aantal (beschermde) soorten is afhankelijk van de waterkwaliteit en van gevoelige grondwatersystemen. Zorgvuldig beheer van het oppervlaktewater en waterpeilen is daarom van groot belang. Hydrologische ingrepen moeten kritisch worden bekeken (ontwatering en verdroging).
- Voor veel diersoorten is het behoud van rust (geluid, licht, trillingen en verstoring door mensen) in foerageergebieden en rust- en voortplantingsplaatsen van groot belang.
- Bij het geheel of gedeeltelijk verbouwen of slopen van bouwwerken dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten zoals broedvogels, vleermuizen en steenmarter.
- Bij het kappen van bomen en opgaand groen dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten, zoals broedvogels en vleermuizen.
- Bij het vergraven van gronden dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten zoals broedvogels.
- Bij het vergraven of dempen van poelen, watergangen of oevers van sloten dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten in de groepen broedvogels, libellen, vissen en amfibieën.
- Aanleg van (straat)verlichting kan een negatief effect hebben op verschillende beschermde dieren en planten. Door aangepaste lichtarmaturen te gebruiken, kan de lichtuitstraling naar het omringende gebied worden voorkomen.
- Nieuwe gebouwen en opgaande begroeiing in het landschappelijk open buitengebied worden bij voorkeur zoveel mogelijk direct grenzend aan bestaande bebouwing en begroeiing geplaatst om zo verstoring van weidevogels en ganzen te voorkomen, dan wel te minimaliseren.
- Voor het voortbestaan van de populaties van de meeste zwaar beschermde soorten is het van belang dat verbindingzones worden ingericht en beheerd voor de aangewezen doelsoorten.

In dit bestemmingsplan zijn de bestaande natuurgebieden bestemd met een passende bestemming afgestemd op de specifieke natuurtypen die in de verschillende gebieden voorkomen. In dit bestemmingsplan zijn daarnaast mogelijkheden opgenomen om onder meer nieuwe stallen op te richten, sloten te dempen of om een woonperceel anders in te richten. Bij deze bouwwerkzaamheden, waarbij soms bomen gekapt moeten worden of een gebouw wordt gesloopt moet rekening worden gehouden met de aanbevelingen. Dit houdt onder meer in dat bomen niet gekapt mogen worden in het broedseizoen of als een verblijfplaats zijn voor zwaar beschermde soorten als uilen, roofvogels of vleermuizen.

Omgevingsvergunningen en wijzigingsplannen worden getoetst aan de natuurwetgeving. Daarvoor zal in een aantal gevallen een specifiek ecologisch onderzoek op de locatie zelf plaats moeten vinden.

5.7 Water

In het plangebied komt veel water voor. Belangrijke elementen zijn de Dokkumer Ee in het noorden, de Swemmer in het oosten en de (verbrede) waterlopen in de natuurgebieden (zoals het Houtwiel, de Sippenfennen, Ottema Wiersma reservaat, de Wijde Murk) en het Eeltjemeer.

De grotere waterlopen en de waterplassen hebben de bestemming "Water" gekregen. Water dat onderdeel uitmaakt van een natuurgebied is meebestemd in de natuurbestemming.

De kleinere waterlopen en kavelsloten zijn meebestemd in de gebiedsbestemmingen.

Naast het bestemmingsplan geldt de Keur van het Wetterskip Fryslân. De Keur bevat een eigen vergunningstelsel voor ingrepen in en nabij watergangen en waterkeringen. Aan de hand van de planregels in dit bestemmingsplan worden dubbele vergunningplichten zo veel mogelijk voorkomen.

5.8 Leidingen en infrastructuur

5.8.1 Aardgastransportleidingen

Door het plangebied loopt een aantal aardgastransportleidingen. De bestaande aardgastransportleidingen zijn op de verbeelding bestemd met de aanduiding 'hartlijn leiding - gas' (voor de leiding zelf) en zijn voorzien van een veiligheidszone (de belemmeringenstrook, dubbelbestemming "Leiding - Gas"). Binnen deze belemmeringenstrook geldt een omgevingsvergunningstelsel dat de leidingen beschermt tegen bodemingrepen die de leiding kunnen schaden.

Als de aardgastransportleiding samenvalt met één van de archeologische dubbelbestemmingen.

5.8.2 Hoogspanningsverbinding

Door het plangebied loopt de 110 kV hoogspanningsverbinding van Burgum naar Dokkum. De hoogspanningsmasten en de kabels zijn met een aanduiding 'hartlijn leiding - hoogspanning' op de verbeelding aangegeven. Aan weerszijden van de leiding ligt een gebied waarbinnen geen nieuwe woningen of andere kwetsbare bestemmingen (bijvoorbeeld een school) gebouwd mogen worden. Deze zone is aangegeven met de dubbelbestemming "Leiding - Hoogspanning".

5.8.3 Zones rond militair luchtvaartterrein Leeuwarden

Ten noordwesten van Leeuwarden ligt het militair luchtvaartterrein Leeuwarden. Rondom het terrein zelf ligt een geluidszone en een obstakelbeheergebied. Binnen de gemeente Dantumadiel is een deel van de aanvliegeroute gelegen. Deze aanvliegeroute moet gevrijwaard blijven van hoge bebouwing. Deze zone is op de verbeelding aangeduid als "luchtvaartverkeerszone". In de regels is de maximale bouwhoogte (45 meter) voor deze zone opgenomen. Op basis van dit bestemmingsplan mag overigens niet zo hoog gebouwd worden.

5.8.4 Wegen

Door het plangebied loopt een aantal wegen. De wegen in het buitengebied zijn van een verschillende grootteorde. De wegen met een doorstroombestemming zijn bestemd als "Verkeer". Binnen de verkeersbestemming zijn ook de bermen, bosstroken, wegbegeleidende beplanting, fietsstroken, lantaarnpalen, verkeersborden, bushokjes en dergelijke meegenomen. Het deel van de spoorlijn Groningen - Leeuwarden dat in het plangebied ligt is bestemd als "Verkeer - Railverkeer".

De overige wegen, erfonthoudings- en toegangswegen zijn meebestemd in de gebiedsbestemming of de bestemmingen voor bebouwde percelen.

In de algemene afwijkingsbepalingen is een regeling opgenomen die het mogelijk maakt om direct langs wegen ondergeschikte aanpassingen in de infrastructuur aan te brengen.

De Centrale As, die het buitengebied doorsnijdt, is buiten het plangebied gelaten. Het hiervoor door de Provinciale Staten van Fryslân vastgestelde provinciale inpassingsplan blijft een zelfstandig bestemmingsplan.

Hoofdstuk 6 Inspraak en overleg

6.1 Inspraak

Het bestemmingsplan Buitengebied wordt voor een periode van 6 weken ter inzage gelegd. Een ieder kan in deze periode een inspraakreactie indienen. In deze paragraaf wordt te zijner tijd verslag gedaan van de resultaten van de inspraakprocedure.

Voorafgaand aan deze procedure hebben alle agrariërs een kaartje met een voorstel voor hun nieuwe bouwvlok ontvangen en de gelegenheid gekregen hier op te reageren. Dit heeft geleid tot een aantal aanpassingen die verwerkt zijn in dit voorontwerpbestemmingsplan.

6.2 Overleg

Het bestemmingsplan Buitengebied wordt conform artikel 3.1.1.Br. toegezonden aan de overlegpartners. In deze paragraaf wordt te zijner tijd verslag gedaan van de procedure.

december 2012.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 Ecolgisch onderzoek

**Ecologisch onderzoek bestemmingsplan
Buitengebied Dantumadiel**

**Ecologisch onderzoek bestemmingsplan
Buitengebied Dantumadiel**

Inhoud

Rapport en bijlagen
Kaart

3 mei 2011
Projectnummer 040.00.00.14.02

ideeën voor een plek

BügelHajema Adviseurs bv, Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbescherming	7
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	7
2.2	Inventarisatie Natura 2000-gebieden	9
2.2.1	Grutte Wielen	10
2.2.2	Lauwersmar	13
2.2.3	Instandhoudingsdoelen Natura 2000	13
2.2.4	Beschermde Natuurmonument	15
2.2.5	Wetland	15
2.2.6	Potentiële effecten	15
2.2.7	PAS	17
2.2.8	Foerageergebied	18
2.2.9	Consequenties	20
2.3	Ecologische Hoofdstructuur	20
2.3.1	Beheergebieden	21
2.3.2	WAV-gebieden	22
2.3.3	Inventarisatie EHS	23
2.3.4	Ecologische verbindingzones	24
2.3.5	Consequenties	24
2.4	Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur	25
2.4.1	Weidevogelgebieden	25
2.4.2	Ganzenfoerageergebieden	25
2.4.3	Overige (natuur)gebieden	26
2.4.4	Consequenties	27
3	Soortenbescherming	29
3.1	Wettelijk kader	29
3.2	Ecostructuuronderzoek	29
3.2.1	Stap 1 - Inventarisatie soorten	30
3.2.2	Stap 2 - Bepalen ecostructuur	30
3.2.3	Stap 3 - Verwerking in planregels	31
3.3	Ecostructuursoorten per soortengroep	31
3.3.1	Vaatplanten	32
3.3.2	Vleermuizen	34
3.3.3	Overige zoogdieren	40
3.3.4	Vogels	41
3.3.5	Amfibieën en reptielen	43
3.3.6	Vissen	44
3.3.7	Libellen	46
4	Overzicht ecostructuursoorten	47

5	Ecostructuurzones	49
5.1	Natuurgebieden	49
5.2	Besloten landschap	50
5.3	Open landschap	51
5.4	Bebouwing	51
6	Ruimtelijk beleid voor het bestemmingsplan	53

Bijlagen

Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft besloten om een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente op te stellen. Omdat de Europese en nationale natuurwetgeving, het rijksnatuurbeleid en het provinciaal natuurbeleid consequenties kunnen hebben voor het nieuwe bestemmingsplan, is besloten om deze consequenties voor het buitengebied van de gemeente Dantumadiel te onderzoeken en in beeld te brengen.

DOEL ONDERZOEK

In het voorliggend onderzoeksrapport is voor het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Dantumadiel aangegeven welke beschermde natuurwaarden aanwezig zijn en welke voorwaarden in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen om te voorkomen dat de uitvoering van het bestemmingsplan leidt tot schade aan natuurwaarden die op basis van de natuurwetgeving niet wordt toegestaan. Het onderzoek is in opdracht van de gemeente Dantumadiel uitgevoerd door BügelHajema Adviseurs bv.

De effecten op natuurwaarden zijn in dit onderzoek beoordeeld in relatie tot bestaande wet- en regelgeving op het gebied van soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is vastgelegd in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998, de Nota Ruimte en het Streekplan Fryslân 2007. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1. De genoemde wet- en regelgeving stelt grenzen aan de wijze waarop beschermde soorten en gebieden mogen worden beïnvloed als gevolg van ontwikkelingen die bij de uitvoering van het bestemmingsplan Buitengebied kunnen worden gerealiseerd. Deze grenzen zijn in dit onderzoek verkend.

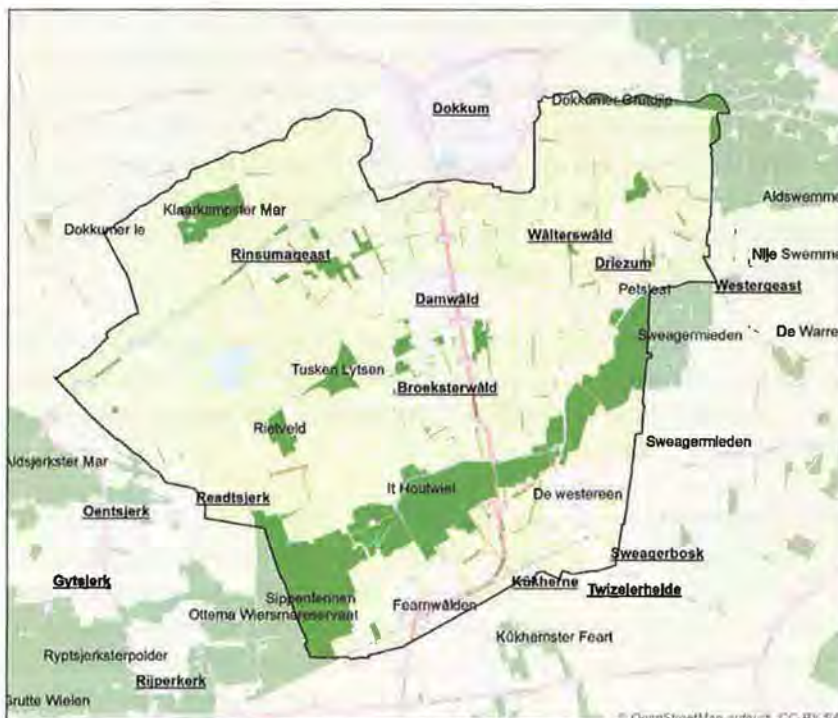
- Hoofdstuk 2 gaat in op binnen de gemeente voorkomende beschermde gebieden en de voor deze gebieden geldende beschermingregimes. Aan het einde van het hoofdstuk is ingegaan op de consequenties hiervan voor het bestemmingsplan Buitengebied.
- In hoofdstuk 3 zijn binnen de gemeente aanwezige en te verwachten beschermde soorten besproken voor zover relevant voor het bestemmingsplan.
- In hoofdstuk 4 is de ecostructuurmethode als gevolg van de voorkomende soorten uiteengezet en is ingegaan op de consequenties voor het bestemmingsplan.
- Een deel van de kaarten, in het bijzonder die met daarop de voorkomende beschermde soorten, zijn achter in dit rapport opgenomen.
- Detailkaarten met de begrenzing van beschermde- en andere natuurgebieden en landschappelijke elementen zijn in de tekst tussengevoegd.

LEESWIJZER

- De uiteindelijke ecostructuur is als een grote gevouwen kaart apart bijgevoegd. Feitelijk is dit geen ecostructuurkaart, maar zijn de verschillende onderdelen van de ecostructuur doorvertaald naar zones die samen het gehele grondgebied van de gemeente Dantumadiel beslaan en daarmee het plangebied van het buitengebied dekken.

G e b i e d s - b e s c h e r m i n g

De gebiedsbescherming betreft de Natura 2000-gebieden uit de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) uit de Nota Ruimte en het Streekplan Fryslân 2007. Hierna zijn beide beschermingsregiems afzonderlijk behandeld. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1.

Kaart 1. Natuurgebieden (groen) en plaatsnamen in en in de omgeving van de gemeente Dantumadiel

2.1

Natuurbeschermingswet 1998

In oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht geworden. De Natuurbeschermingswet 1998 is gericht op de bescherming van gebieden ten behoeve van de daar voorkomende soorten en habitatten (kwalificerende waarden of instandhoudingsdoelstellingen). Per februari 2010 (december 2009) en maart 2010 (Crisis- en Herstelwet) is de wet gewijzigd.

Type gebieden

De Natuurbeschermingswet 1998 kent drie verschillende typen beschermde gebieden. Hierna worden deze verschillende typen benoemd.

NATURA 2000-GEBIEDEN

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden binnen de Europese Unie. Natura 2000-gebieden betreffen gebieden die zijn of nog moeten worden aangewezen op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Voorheen werden ze ook wel speciale beschermingszones genoemd.

NATUURMONUMENTEN

Al onder de Natuurbeschermingswet 1967 werden natuurgebieden beschermd door het aanwijzen van staats- en beschermde natuurmonumenten. Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 is het onderscheid tussen staats- en beschermde natuurmonumenten vervallen; beide worden nu beschermde natuurmonumenten genoemd. Het verschil in de naam zat in de eigendomsverhoudingen. Daarnaast komen de (delen van) beschermde natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden te vervallen. De instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied zullen wel mede betrekking hebben op de waarden die beschermd werden door het Natuurmonument. Met de kamerbrief van 23 februari 2011 is het voornemen gepubliceerd om de bescherming van Natuurmonumenten onder het regiem van de Ecologische Hoofdstructuur te brengen.

OVERIGE GEBIEDEN

Gebieden die de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen, zoals Wetlands. Nederland heeft alle aangewezen Wetlands ook aangewezen onder de Vogelrichtlijn.

PROCEDURE

Voor ingrepen in of in de omgeving van een beschermd gebied wordt via een voortoets onderzocht of de ingreep (significant) negatieve effecten kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende gebied. Op basis hiervan kan door middel van een vooroverleg tussen het bevoegde gezag en de initiatiefnemer worden ingeschat of met wetenschappelijke zekerheid kan worden gesteld dat de ingreep geen negatieve effecten kan hebben. Wanneer er mogelijk negatieve effecten zijn die zeker geen significant negatieve effecten zijn, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden uitgevoerd. Wanneer geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatieve effecten zijn, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een Natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage in een aanvraagprocedure voor een Natuurbeschermingswetvergunning van de initiatiefnemer. Wanneer er geen effecten worden verwacht, kan het bevoegd gezag daarover een verklaring afgeven. Bevoegd gezag is bijna altijd het College van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie waarin het beschermde gebied voor het grootste deel ligt. Bij grensoverschrijdende gebieden of (inter)nationale belangen is dat de minister of staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelen van het betreffende beschermde gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. In het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat vanwege welke soorten en habitatten en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad.

2.2

Inventarisatie Natura 2000-gebieden

Binnen de begrenzing van de gemeente Dantumadiel liggen geen (delen van) Natura 2000-gebieden. Gemeten vanaf de dichtstbijzijnde gemeentegrenzen, liggen overige nabijgelegen beschermde Natura 2000-gebieden op enige afstand. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van deze gebieden en de wetgeving waardoor zij beschermd zijn.

Tabel 1. Natura 2000-gebieden rond Dantumadiel

Beschermde gebied	Relevante wetgeving	Afstand tot plangrens
Groote Wielen	Natura 2000 Ecologische Hoofdstructuur	2,5 km
Lauwersmeer	Natura 2000 Wetlands-Conventie Ecologische Hoofdstructuur	5 km
Alde Feanen	Vogelrichtlijn Habitatrichtlijn Wetlands-Conventie Ecologische Hoofdstructuur	8,6 km
Waddenzee	Natura 2000 Wetlands-Conventie Ecologische Hoofdstructuur	9 km

De beschermde Natura 2000-gebieden Alde Feanen en Waddenzee liggen op meer dan acht kilometer afstand van de dichtstbijzijnde plangrens. Doordat deze gebieden op ruime afstand van het bestemmingsplangebied liggen, zijn eventuele effecten van ontwikkelingen binnen de bestemmingsplangrenzen op deze gebieden niet vast te stellen. Daarom worden alleen de Natura 2000-gebieden Groote Wielen en Lauwersmeer verder behandeld. Op de overige beschermde gebieden worden op voorhand geen negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan verwacht.

Kaart 2. Natuurbeschermingswetgebieden (groen) in en in de omgeving van de gemeente Dantumadiel (roze)
(Bron: Streekplan 2010 provincie Fryslân)

2.2.1

Grutte Wielen

Gebiedsbeschrijving

De Grutte Wielen is een tamelijk klein maar afwisselend natuurgebied ten noordoosten van Leeuwarden. Het westelijke deel (Binnemiede- en Weeshuis-polder, buiten de kaart) bestaat uit agrarisch grasland en vormt een belangrijk weidevogelgebied. Het centrale gebied bestaat uit natte zomerpolders (de Warren, Ryptsjerksterzomerpolder, Regentepetten, Koekoekslân) met aan de zuid- en noordkant grote plassen en vaarten die worden geflankeerd door rietmoerassen. De natte delen in het centrum herbergen grote aantallen migrerende eenden en ganzen. Rietlanden en natte graslanden zijn het leefgebied voor de Noordse woelmuis. In het centrale deel liggen ook twee oude eendenkooien. In botanisch opzicht is het oostelijke deel, de overgang van zand naar klei, het meest waardevol met fraaie begroeiingen in kwel sloten en soortenrijk Dotterbloemhooiland.

Kaart 3. Natura 2000-gebied Groote Wielen (Bron: Streekplan 2010 provincie Fryslân)

Begrenzing

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Groote Wielen is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (zie kaart 2 en 3). Globaal gaat het om het gebied tussen Leeuwarden, Tietjerk en Giekerk ten noorden van de provinciale weg N355.

Natura 2000-waarden

De Grutte Wielen vormt een van de weinige gebieden in Friesland waar de Noordse woelmuis standhoudt. De soort leeft hier in de rietkragen langs de grote wateren en de Ryd en op 's winters geïnundeerde weilanden. Waarschijnlijk gaat het om een kleine populatie. Samen met de populatie van het Aldtsjerkstermar is dit het meest noordelijke leefgebied van de soort, dat geïsoleerd ligt ten opzichte van andere populaties. In sloten leeft de bittervoorn en het open water dient als foerageergebied voor de meervleermuis. Van de laatste komen in de nabije omgeving meerdere kraamkolonies voor. De Binnenmiede- en Weeshuispolder vormen samen een belangrijk weidevogelgebied voor grutto, Kievit, schollekster en tureluur. Incidenteel wordt de kemp-

haan waargenomen. In de zomerpolders leven porseleinhoen en watersnip. Tijdens najaar, winter en voorjaar strijken grote aantallen steltlopers (onder andere grutto, kemphaan), eenden, ganzen en zwanen neer in de natte graslanden, waar ze foerageren, rusten en ruien. Deze vogels slapen 's nachts op de wielen, nadat ze overdag voedsel hebben gezocht op graslanden in de omgeving.

In de kamerbrief van 23 februari 2008 schrijft de staatsecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie: 'Voor enkele vogelsoorten geldt dat deze in grote aantallen voorkomen en de populaties groter zijn dan voor een goede staat van instandhouding nodig is. Ik denk aan enkele ganzensoorten, te weten ... de kolgans ... Ik ga onderzoeken of de doelstellingen voor deze soorten kunnen worden verlaagd.'

De rietmoerassen in de boezem vormen het broedgebied van roerdomp, baardman, snor, blauwborst en grote aantallen rietzanger en kleine karekiet. Plaatselijk komt een verlandingsvegetatie voor met veenmosrietland. Op locaties met voldoende toestroom van grondwater wordt in de boezem en in de kwelzone langs het zandgebied dotterbloemhooiland aangetroffen, met soorten als gewone dotterbloem, waterkruiskruid en waterdrieblad. De sloten en vaarten in het oosten van het gebied hebben een goede waterkwaliteit.

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau.

H1134 Bittervoorn (*Rhodeus amarus*)
H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
H1340 Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arenicola*)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A045 Brandgans (*Branta leucopsis*)
A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)
A151 Kemphaan (*Philomachus pugnax*)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A041 Kolgans (*Anser albifrons*)
A050 Smient (*Anas penelope*)
A156 Grutto (*Limosa limosa*)
A295 Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

2.2.2

Lauwersmar

Gebiedsbeschrijving

De Lauwersmar is het restant van een riviermonding. Dit estuarium is de monding van vele riviertjes, zoals de Ie, de Lauwers, de Ryd en het Reitdiep, met de Hunze en de Drentse Aa, in de Waddenzee. Het inbraakgebied van de zee is door opeenvolgende bedijkingen verkleind. In 1969 is de toenmalige Lauwerszee door de aanleg van een dijk van de getijdenwerking afgesneden. Na de afsluiting ontwikkelde zich in de Lauwersmar aanvankelijk een zoute pioniervegetatie. Dit werd gevolgd door grazige vegetaties van brak tot zoet milieu. Zoute kwel is nog steeds een factor. Het gebied bestaat uit open water met een systeem van geulen, prielen, slikken en zandplaten en landaanwinningswerken. Het landdeel is een grootschalig gebied met gering reliëf. De voormalige kwelders zijn in de eerste helft van de jaren zeventig van de vorige eeuw ontgonnen. Nu bestaan ze uit akkers, moerassen, ruige graslanden en rietruigten die zich plaatselijk ontwikkelen richting struweel en bos. Er zijn op natte duinvallei en duingrasland lijkende vegetaties aanwezig.

Begrenzing

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Lauwersmeer is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart, zoals overgenomen in het Streekplan (zie kaart 2). Het betreft het natuurgebied in de ingepolderde Lauwerszee ten westen en zuiden van de Marneweg (N361) en ten noorden van de Kwelderweg. Ook de Bantpolder (ten westen van de N361) en de polder Iezumakeech maken onderdeel uit van het aangewezen gebied. Het Natura 2000-gebied valt grotendeels samen met het beschermde Natuurmonument Lauwersmeer; alleen het Ballastplaatbos valt buiten het Natura 2000-gebied, omdat het bosgebied geen betekenis heeft voor de water- en moerasvogels waarvoor het gebied is aangewezen.

2.2.3

Instandhoudingsdoelen Natura 2000

De Lauwersmar is als Natura 2000-gebied aangewezen vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn (zie tabel 2). Het betreft onder andere de soorten lepelaar, kleine zwaan, grauwe gans, brandgans, wintertaling, pijlstaart en slobbeend. Ze benutten het gebied om te broeden, te ruïen, te overwinteren en/of te rusten. Hierdoor kan het gebied tevens worden aangemerkt als watergebied van internationale betekenis, zoals bedoeld in de Wetlandsconventie.

Zoals hiervoor ook al is aangehaald schrijft de staatsecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie in de kamerbrief van 23 februari 2008: *'Voor enkele vogelsoorten geldt dat deze in grote aantallen voorkomen en de populaties groter zijn dan voor een goede staat van instandhouding nodig is. Ik denk aan enkele ganzensoorten, te weten ... de grauwe gans, de brandgans ...*

Ik ga onderzoeken of de doelstellingen voor deze soorten kunnen worden verlaagd.'

Bovendien behoort het gebied tot een van de vijf belangrijkste broedgebieden, dan wel pleisterplaatsen voor lepelaar, kleine zwaan, bruine kiekendief, grauwe kiekendief, kemphaan en reuzenster in Nederland. Ook zijn er andere soorten aanwezig waarvoor het gebied van betekenis is.

Tabel 2. Vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Lauwersmeer. Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn

Code	Nederlandse naam	Latijnse naam	Broedvogel
A021	Roerdomp	<i>(Botaurus stellaris)</i>	B
A034	Lepelaar	<i>(Platalea leucorodia)</i>	
A037	Kleine zwaan	<i>(Cygnus bewickii)</i>	
A038	Wilde zwaan	<i>(Cygnus cygnus)</i>	
A042	Dwerggans	<i>(Anser erythropus)</i>	
A045	Brandgans	<i>(Branta leucopsis)</i>	
A068	Nonnetje	<i>(Mergus albellus)</i>	
A075	Zeearend	<i>(Haliaeetus albicilla)</i>	
A081	Bruine kiekendief	<i>(Circus aeruginosus)</i>	B
A084	Gauwe kiekendief	<i>(Circus pygargus)</i>	B
A119	Porseleinhoen	<i>(Porzana porzana)</i>	B
A132	Kluut	<i>(Recurvirostra avosetta)</i>	B
A140	Goudplevier	<i>(Pluvialis apricaria)</i>	
A151	Kemphaan	<i>(Philomachus pugnax)</i>	B
A190	Reuzenster	<i>(Sterna caspia)</i>	
A194	Noordse stern	<i>(Sterna paradisaea)</i>	B
A222	Velduil	<i>(Asio flammeus)</i>	B
A272	Blauwborst	<i>(Luscinia svecica)</i>	B

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2).

A005	Fuut	<i>(Podiceps cristatus)</i>	
A017	Aalscholver	<i>(Phalacrocorax carbo)</i>	
A041	Kolgans	<i>(Anser albifrons)</i>	
A043	Gauwe gans	<i>(Anser anser)</i>	
A048	Bergeend	<i>(Tadorna tadorna)</i>	
A050	Smient	<i>(Anas penelope)</i>	
A051	Krakeend	<i>(Anas strepera)</i>	
A052	Wintertaling	<i>(Anas crecca)</i>	
A053	Wilde eend	<i>(Anas platyrhynchos)</i>	
A054	Pijlstaart	<i>(Anas acuta)</i>	
A056	Slobeend	<i>(Anas clypeata)</i>	
A059	Tafeleend	<i>(Aythya ferina)</i>	
A061	Kuifeend	<i>(Aythya fuligula)</i>	
A067	Brilduiker	<i>(Bucephala clangula)</i>	
A125	Meerkoet	<i>(Fulica atra)</i>	

A137	Bontbekplevier	(<i>Charadrius hiaticula</i>)	B
A156	Grutto	(<i>Limosa limosa</i>)	
A160	Wulp	(<i>Numenius arquata</i>)	
A161	Zwarte ruiter	(<i>Tringa erythropus</i>)	
A275	Paapje	(<i>Saxicola rubetra</i>)	B
A292	Snor	(<i>Locustella luscinioides</i>)	B
A295	Rietzanger	(<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	B

2.2.4

Beschermd Natuurmonument

Het Lauwersmargebied is aangewezen als beschermd Natuurmonument en Staatsnatuurmonument. Met ingang van de Natuurbeschermingswet 1998 is dit onderscheid komen te vervallen (zie bijlage 1). De natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden waarvoor het beschermde Natuurmonument is aangewezen voor dat deel van het Natura 2000-gebied maken onderdeel uit van de instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan kunnen de doelen (de natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van voormalige beschermde natuurmonumenten, net als die van Natura 2000, in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan kan ook worden uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Zelfstandige natuurmonumenten die geen deel uitmaken van een Natura 2000-gebied, zijn er binnen het bereik van het plan-gebied Dantumadiel niet.

2.2.5

Wetland

De Lauwersmar is tevens aangewezen als Wetland. De te beschermen waarden van dit Wetland zijn opgenomen in die van het Vogelrichtlijngebied en daarmee in het Natura 2000-gebied.

2.2.6

Potentiële effecten

Voor de beschrijving van de effecten van het bestemmingsplan op de beschermde gebieden is onder andere gebruikgemaakt van de website De effectenindicator¹. De resultaten zijn weergegeven in bijlage 2.

¹ De effectenindicator is een hulpmiddel voor initiatiefnemers, vergunningverleners en planmakers die te maken krijgen met activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden. De effectenindicator is een instrument waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de

Externe werking

Binnen de begrenzing van het bestemmingsplan liggen geen gebieden behorende tot een Natura 2000-gebied. Doordat de beschermde gebieden ten opzichte van het bestemmingsplangebied op een ruime afstand liggen, kunnen directe effecten, zoals oppervlakteverlies, versnippering, geluid en licht op de beschermde gebieden worden uitgesloten. Het gaat met betrekking tot het bestemmingsplan Buitengebied Dantumadiel derhalve enkel om zogenaamde externe effecten, die kunnen optreden als gevolg van ontwikkelingen, die het bestemmingplan mogelijk maakt.

De meeste van de in bijlage 2 genoemde effecten als gevolg van externe werking kunnen worden uitgesloten. Het is bijvoorbeeld niet aannemelijk dat ontwikkelingen binnen het bestemmingsplan tot beïnvloeding van de hydrologie van de Lauwersmar of de Grutte Wielen leiden. Mogelijke externe effecten waarbij in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Dantumadiel rekening dient te worden gehouden, zijn verzuring en vermesting en afname van foerageergebied.

Verzuring en vermesting

Verzuring ontstaat als gevolg van verontreiniging van de lucht met de stoffen zwaveldioxide, ammoniak en stikstofoxiden. Deze gassen reageren met elkaar en worden omgezet in onder andere salpeterzuur en zwavelzuur. Deze stoffen kunnen leiden tot verzuring van bodem en water en kunnen planten en materialen aantasten. Landbouw, verkeer en de industrie zijn de belangrijkste bronnen van verzurende stoffen. De groei en intensivering van de landbouwsector heeft geleid tot overmatige toevoer van stikstof en fosfaat (vermesting). Hierdoor verslechterde de kwaliteit van het ondiepe grondwater en het oppervlaktewater. Vermesting speelt niet alleen via uit- en afspoeling, maar ook via depositie van ammoniak werkt de overbemesting in de landbouw door naar het milieu in de vorm van vermesting en verzuring van natuur. De ecologische effecten van vermesting door stikstof zijn echter belangrijker geworden dan de verzurende effecten van zwavel en fosfaat.

Grutte Wielen

Voor het Natura 2000-gebied Groote Wielen zijn geen soorten aangewezen die direct worden beïnvloed door verdere eutrofiering van het gebied. Indirect kan een toename aan vermesting zorgen voor veranderingen in de diversiteit aan habitatten met als gevolg een afname in het insectenaanbod. Door het 'dichtgroeien van oppervlakte water' als gevolg van eutrofiering zou de omvang en kwaliteit van het foerageergebied van (meer)vleermuizen lager kunnen worden. Hiermee kan eutrofiering indirect wel een invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. De waterkwaliteit is de

activiteit en plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende storende factoren. Deze informatie is generiek: om vast te stellen of een activiteit in praktijk schadelijk is, moet vervolgonderzoek plaatsvinden.

afgelopen decennia echter sterk verbeterd, vooral vanwege het schoner worden van het toevoerwater. Hierdoor is vermessing en verzuring dan ook geen belangrijk thema met betrekking tot het Natura 2000-gebied Groote Wielen.

Lauwersmar

De Lauwersmar ligt van oorsprong in de benedenloopsituatie van lokale beken, zoals de Lauwers, die voorheen uitmondden in zee. Van nature is hierdoor sprake van een meer of mindere voedselrijke uitgangssituatie. Voor het Natura 2000-gebied Lauwersmeer zijn geen soorten aangewezen die direct worden beïnvloed door verdere eutrofiering van het gebied.

Door de voedselrijke uitgangssituaties kan echter gemakkelijk sterke verrijking met voedingsstoffen optreden (hypertrofie). Dit kan het goed functioneren van het watersysteem in de weg staan. Een randvoorwaarde is daarom een niet te hoge beschikbaarheid van nutriënten, waarbij goede groeimogelijkheden bestaan voor waterplanten (onder andere voldoende doorzicht, meer dan 100 cm). In het Lauwersmeer zijn deze waterplanten (fonteinkruiden) een belangrijke voedselbron voor eenden, kleine- en knobbelzwanen in het najaar. Hiermee kan eutrofiering indirect wel invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Ook hier geldt dat de waterkwaliteit de afgelopen decennia sterk is verbeterd vanwege het schoner worden van het toevoerwater. Hierdoor is vermessing en verzuring dan ook geen belangrijk thema met betrekking tot het Natura 2000-gebied Lauwersmeer.

2.2.7

PAS

De afkorting PAS staat voor programmatische aanpak stikstof. Stikstof is het grootste probleem in Natura 2000-gebieden en dan vooral de externe werking van stikstofuitstotende activiteiten (landbouw, verkeer, industrie) op voor stikstof gevoelige natuur. In Nederland weegt de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder dan in de ons omringende landen. Dat komt doordat we in een dicht bevolkt land leven, waar kwetsbare natuur en veehouderijen dicht bij elkaar liggen. Binnen de Natura 2000-gebieden bevinden zich voor stikstofgevoelige habitattypen. In ruim vijftig gebieden in Nederland is er sprake van fors overbelaste situaties. Omdat de Lauwersmar niet voor deze habitattypen is aangewezen, geldt dit gebied niet als gevoelig voor verzuring in het kader van Natura 2000. Van de overige Natura 2000-gebieden staan de gevoelige habitattypen en de kritische depositiewaarde in tabel 3.

Het gat tussen de huidige depositie van stikstof en de vanuit de natuur gewenste depositie is nog steeds groot. Van cruciaal maatschappelijk belang is daarbij dat economische ontwikkeling mogelijk is binnen een per saldo afnemende depositie van stikstof. Daarmee wordt invulling gegeven aan de voorname aanbeveling van de adviesgroep Servaes Huys van juni 2009 en de Taskforce Trojan in juni 2008. Bij het tot stand komen van dit onderzoeksrapport (april 2011) wordt in een derde fase gewerkt aan een programmatische

aanpak. Onder oplossing wordt daarin verstaan het per saldo geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de depositie, waardoor in de tijd realisatie van de natuurdoelen dichterbij komt. Uitgangspunt is dat ontwikkeling mogelijk blijft, wat echter niet inhoudt dat iedere ontwikkeling overal mogelijk blijft.

Gelet op het grote gat dat in een aantal gebieden zit tussen de huidige depositie van stikstof en de vanuit de natuur gewenste depositie, is de gekozen aanpak: het bereiken van de natuurdoelen dichterbij brengen en verslechtering uitsluiten.

Er wordt gewerkt aan een goede ecologische onderbouwing van de aanpak op gebiedsniveau. Dit is voor de houdbaarheid van beheerplannen en vergunningen nodig. Daarom staat het beheerplan centraal als instrument om op gebiedsniveau aan te geven hoe en in welk tijdsbestek doelen van Natura 2000 worden gerealiseerd. Provinciale maatregelen en generiek beleid zullen in hoge mate die dalende stikstoflijn in de grafieken moeten bewerkstelligen. In het beheerplan moet worden bepaald, welke reductieopgave nodig is voor de in het gebied liggende natuurdoelen op basis van de ecologische onderbouwing. In het programma worden de uitgangspunten opgenomen voor de bepaling van ontwikkelingsruimte die als gevolg van de maatregelen ontstaat en de toedeling van de ruimte aan handelingen in en buiten de in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden.

Tabel 3. Overzicht Natura 2000-gebieden met gevoelig habitattypen en Kritische depositiewaarde (Bron: Alterra-rapport 1654)

Beschermde gebied	Habitattypen	(Code)	Kritische depositiewaarde
Waddenzee	Grijze duinen	(2130B)	940 mol N/ha.j
Leekstermeergebied	Overgangs- en trilvenen	(7140A)	1200 mol N/ha.j
Lauwersmeer	-	-	-
Groote Wielen	blauwgraslanden	(6410)	1100 mol N/ha.j
Alde Feanen	Overgangs- en trilvenen	7140	700 mol N/ha.j

Ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven in het plangebied zullen daarom moeten worden afgestemd op een toegelaten depositie op grijze duinen (vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie) in de Waddenzee (onder meer Boschplaat op Terschelling en de onbewoonde eilanden), blauwgraslanden bij de Grutte Wielen en overgangsvenen en trilvenen in de Alde Feanen.

2.2.8

Foerageergebied

De open agrarische graslanden in het buitengebied van de gemeente Dantumadiel worden in de wintermaanden regelmatig bezocht door overwinterende watervogels. Deze vogels slapen 's nachts (ganzen, zwanen) of rusten overdag (smient) op de open wateren van onder meer de Grutte Wielen of de Lauwersmar.

De provincie Fryslân heeft in het Natuurbeheerplan speciale ganzenfoerageergebieden aangewezen waar de vogels niet mogen worden verjaagd en boeren worden gecompenseerd voor eventuele schade aan gewassen. Binnen de gemeente Dantumadiel liggen her en der kleinere gebieden die hiervoor zijn aangewezen (zie hiervoor de paragraaf over natuurgebieden buiten de Ecologische Hoofdstructuur). De in de Natura 2000-gebieden verblijvende soorten zullen overigens voornamelijk op de gras -en akkerlanden in de directe omgeving van deze beschermde gebieden foerageren. De agrarische gronden binnen het bestemmingsplan vormen slechts een klein percentage van alle beschikbare gronden en zal hier zeker geen wezenlijk onderdeel van zijn. Aangezien gronden al zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied (zie Ecologische Hoofdstructuur) zijn buiten deze gebieden geen belemmeringen voor het bestemmingsplan.

Kaart 4. Ganzenfoerageergebieden - groen gestreept
(Bron: Streekplan 2010 provincie Fryslân)

2.2.9

Consequenties

Het gemeentelijk ruimtelijk beleid dient in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied te zijn gericht op het volgende:

Ontwikkelingen die leiden tot verzuring en/of vermesting van het beschermde gebied dienen te worden voorkomen, aangezien deze effecten een negatieve invloed hebben op habitattypen en soorten. Dit geldt in het bijzonder bij uitbreiding en nieuwvestiging van (intensieve) veehouderijbedrijven.

2.3

Ecologische Hoofdstructuur

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen bestaande natuurgebieden met elkaar worden verbonden en worden afgerond. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied migreren en zijn bijzondere waarden langs de randen minder kwetsbaar. Het totaal aan natuurgebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur. De ligging van de Ecologische Hoofdstructuur is weergegeven in de Nota Ruimte (Regeringsbeslissing 2006) en het Streekplan Fryslân 2007.

De Ecologische Hoofdstructuur bestaat uit:

- grotere bestaande bos- en natuurgebieden, inclusief de grote wateren;
- nieuwe, bij grotere eenheden aansluitende natuurgebieden (natuurontwikkelingsgebieden en reservaatgebieden);
- bij grotere eenheden aansluitende (één-op-één begrensde) beheergebieden;
- gerealiseerde ecologische verbindingzones, inclusief robuuste natte verbinding.

Op kaart 5 is de ecologische hoofdstructuur in de gemeente Dantumadiel weergegeven.

Kaart 5. Ecologische Hoofdstructuur (Bron: Streekplan 2010 provincie Fryslân)

Het beleid van de Ecologische Hoofdstructuur is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur.

BESCHERMDE WAARDEN

2.3.1

Beheergebieden

Binnen het plangebied bevinden zich verschillende kleinere beheersgebied-complexen: rond het Klaarkampster Mar, Sweagermieden, Sippenfennen, It Houtwiel en Tusken Lytsen en Rietveld en in aansluiting op het grotere gebied in Dantumadiel ten noorden van de Aldswemmer. De beheersgebieden hebben doelstellingen als ganzenfoerageergebied, weidevogels en botanisch beheer, die in het kader van het agrarisch gebruik op vrijwillige basis kunnen worden gerealiseerd.

Nieuwe ruimtelijke plannen in of in de nabijheid van de Ecologische Hoofdstructuur zijn op grond van (inter)nationale regelgeving niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantast-

AANTASTING

ten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang' ('hee, tenzij'-principe). Wanneer een nieuw ruimtelijke plan op grond hiervan als onontkoombaar kan worden aangemerkt en aantoonbaar aan deze criteria voldoet, wordt schade zoveel mogelijk door mitigerende maatregelen beperkt. Resterende schade wordt gecompenseerd.

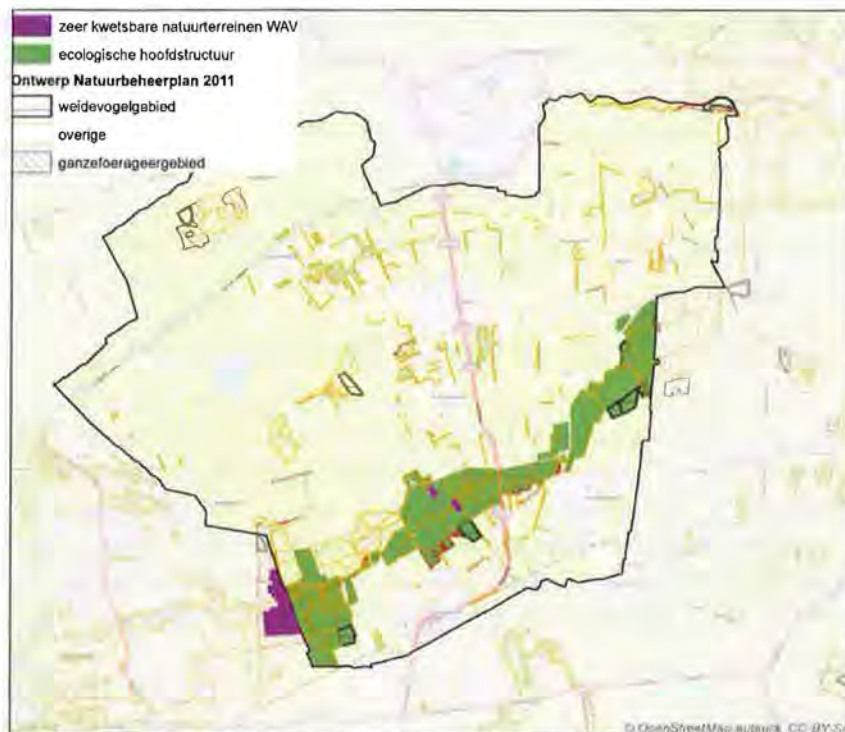
Uitzondering hierop vormen de één-op-één begrensde beheergebieden. Het 'hee, tenzij'-principe is hier bij onvermijdelijke ruimtelijke ingrepen niet van toepassing. Wel zullen de aanwezige waarden bij afwegingen betrokken dienen te worden. Een voorbeeld hiervan is de benodigde compensatie van eventuele weidevogelwaarden (zie verderop). Bij aanwezigheid van andere waarden, zoals botanische waarden, zal gebiedsgericht naar integrale oplossingen worden gezocht. Lokale begrenzing van dergelijke natuurwaarden tot natuurgebied en herbegrenzing van beheergebieden ter plaatse, kunnen onderdeel uitmaken van zo'n integrale oplossing.

In mei 2007 is door het Rijk en provincies het beleidskader 'Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS' vastgesteld. Met dit beleidskader kan maatwerk worden geboden, wordt een beoordelingskader gegeven (significantie), maar is ook externe werking een expliciet te beoordelen effect.

2.3.2

WAV-gebieden

De Wet ammoniak en veehouderij (Wav) beschermt zeer kwetsbare gebieden tegen de uitstoot van ammoniak die wordt veroorzaakt door veehouderijen. Op grond van deze wet hebben Provinciale Staten gebieden aangewezen die als zeer kwetsbaar worden aangemerkt. In deze gebieden en een zone van 250 m hieromheen is uitbreiding of het nieuw vestigen van veehouderijen beperkt. Melkveebedrijven binnen 250 m van zeer kwetsbare gebieden mogen maximaal groeien tot een ammoniakemissie van 2.446 kg dat overeenkomt met 200 melkkoeien en 140 stuks jongvee. Vooralsnog is in deze kwetsbare gebieden en in een zone van 250 m daaromheen nieuwvestiging van veehouderijen niet mogelijk, tenzij de dieren uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer worden gehouden. Tot slot worden strenge beperkingen gesteld aan de ammoniakemissie uit bestaande veehouderijen, met uitzondering van biologische veehouderijen.

Kaart 6. Ecologische Hoofdstructuur met WAV-gebieden
(Bron: Natuurbeheerplan 2011 provincie Fryslân)

Binnen en aangrenzend aan het bestemmingsplangebied liggen twee gebieden, die vallen onder de Wet ammoniak en veehouderij (zie kaart 6). Het betreft binnen het plangebied nat schraalland in het natuurgebied Het Houtwiel met onder andere de kensoorten blauwe zegge, blonde zegge, borstelgras, kruipwilg en Spaanse ruiter. Grenzend aan de zuidwestzijde van het bestemmingsplangebied liggen grotere percelen natte schraallanden in het natuurgebied Ottema Wiersma.

2.3.3

Inventarisatie EHS

Binnen de gemeente Dantumadiel ligt een brede strook van gebieden die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (zie kaart 5). Deze gebieden zijn grotendeels onderdeel van een robuuste natte verbindingszone. Dit stelsel van natte natuurgebieden loopt door heel Nederland, van Zeeland door Fryslân naar Groningen. Binnen het gebied liggen van zuidwest naar noordoost de Sippenfennen, It Houtwiel en de Sweagermieden. Aangrenzend aan de Sippenfennen ligt in de gemeente Tystjerksteradiel het Ottema Wiersmareservaat.

De Sippenfennen en It Houtwiel bestaan uit rietmoeras en blauwgrasland. Elzenbosjes, opschietende wilgen en trosvlies geven het rietmoeras een ruige aanblik. In de natte, open terreintjes bloeit onder andere het moerasviooltje. De rups van de zeldzame dagvlinder zilveren maan leeft op dit plantje.

In de rietvelden broeden kleine karekiet, rietzanger, rietgors, baardmannetje en buidelmees. De rietvelden zijn ook het broedgebied van roerdomp, water-
ral, porseleinhoen en bruine kiekendief. Lepelaars, grote zilverreigers en stelt-
lopers als de groenpootruiter foerageren in het ondiepe water. In het voorjaar
en in het najaar vinden tal van trekvogels, waaronder kempfaan, hier hun
voedsel. Rondom deze gebieden liggen open graslanden, die zijn ingericht als
weidevogelreservaat. Hier broeden kievit, grutto, watersnip en tureluur.

2.3.4

Ecologische verbindingzones

In Dantumadiel zijn een aantal droge en natte ecologische verbindingzones
gelegen. De grootste natuuras wordt gevormd door de natuurgebieden de Ryp-
t-sjerker Polder, de Sippenfennen, het Houtwiel en de Sweagermieden. De na-
tuurdoelen behelzen voornamelijk (de ontwikkeling van) verlandingsvegetaties,
rietruigten en bloemrijk grasland. Kleinere verbindingen lopen tussen het Ber-
gumermeer richting de Sweagermieden via de Kûkhornster Feart en de Nije
Feart en van It Houtwiel richting de Kûkhornster Feart ruwweg via de Singel-
vaart.

2.3.5

Consequenties

Het gemeentelijk ruimtelijk beleid zou conform het provinciale beleid met
betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur moeten zijn gericht op het vol-
gende.

- Vastleggen van passende planologische beschermingsregimes en (me-
de)gebruiksvormen voor de Ecologische Hoofdstructuur.
- Tegengaan van oppervlakteverlies. Bij oppervlakteverlies dient voor
bepaalde soorten ook rekening te worden gehouden met verstoringzones
rond bebouwing, infrastructuur en dergelijke. In een aantal gebieden is
openheid van groot belang.
- Verzuring, vermesting en verontreiniging van de beschermde gebieden
moet worden voorkomen. Op grond van de Wet ammoniak en veehoude-
rij (2002) worden specifiek de voor verzuring gevoelige gebieden die
deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur beschermd, de zoge-
naamde 'kwetsbare gebieden'. Vooralsnog is in deze kwetsbare gebieden
en in een zone van 250 m daaromheen nieuwvestiging van veehouderijen
niet mogelijk (tenzij de dieren uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve
van natuurbeheer worden gehouden) en worden strenge beperkingen ge-
steld aan de ammoniakemissie uit bestaande veehouderijen (met uit-
zondering van biologische veehouderijen).
- Handhaving van voldoende rust in en direct rond de beschermde gebie-
den. Rust is voor de aanwezige fauna van groot belang (geluid, licht,
trillingen en verstoring door mensen).

De kwaliteit van een aantal gebieden is afhankelijk van de aanwezige gevoelige grondwatersystemen. Zorgvuldig beheer van waterpeilen in en rond deze gebieden is daarom van groot belang. Hydrologische ingrepen in en in de omgeving van beschermde gebieden moeten kritisch worden bekeken (ontwatering en verdroging).

2.4

Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur

Ook buiten de Ecologische Hoofdstructuur wordt vanuit het Streekplan Fryslân 2007 bijgedragen aan ruimtelijke condities voor instandhouding en verbetering van natuurwaarden. Hierbij wordt gestreefd naar de instandhouding van belangrijke natuurwaarden, waaronder kwetsbare dier- en plantensoorten. Er wordt specifiek ingezet op:

- een verantwoorde weidevogelstand en voldoende ganzenfoerageergebied in de open klei- en veenweidegebieden;
- ecologisch goed functionerende houtwallen en elzensingelgebieden in de besloten zandgebieden.

Bescherming en beheer van weidevogels en ganzen buiten de Ecologische Hoofdstructuur vinden plaats op basis van vrijwilligheid. Dit gaat niet gepaard met planologische beperkingen bij agrarische ontwikkelingen. Ruimtebeslag ten koste van en verstoring van goed weidevogelgebied door stads- en dorpsuitbreiding en infrastructuur moet wel worden gecompenseerd.

2.4.1

Weidevogelgebieden

Binnen de gemeente Dantumadiel is een aantal belangrijke weidevogelgebieden aanwezig. De belangrijkste gebieden vallen grotendeels onder de eerdergenoemde Ecologische Hoofdstructuur in de vorm van beheergebieden. Daarnaast zijn nog enkele gebieden in bezit van natuurbeherende organisatie, waarvan de graslandpercelen worden beheerd ten behoeve van weidevogels.

2.4.2

Ganzenfoerageergebieden

Friesland is een belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen. Voor de opvang van ganzen en smienten heeft de provincie Fryslân ganzenfoerageergebieden aangewezen (Streekplan Fryslân 2007). Binnen de gemeente liggen kleine delen van de ganzenfoerageergebieden verspreid over het plangebied. In het uiterste noordoosten ten noorden van de Aldswemmer en in het noordwesten liggen onder meer gebieden die hiervoor zijn aangewezen (zie kaart 4).

Kaart 7. Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur
(Bron: Streekplan 2010 provincie Fryslân)

2.4.3

Overige (natuur)gebieden

Binnen de gemeente Dantumadiel zijn verschillende overige natuurgebieden aanwezig, waarvan het over grote deel in bezit is van en beheerd wordt door Staatsbosbeheer (zie kaart 7). Deze gebieden bevatten vaak meer bijzondere biotopen als gevolg van de abiotische omstandigheden en het vaak extensief gevoerde beheer.

Het betreft gebieden, zoals het Klaarkampster Mar bij Rinsumageast waar als gevolg van zilte kwel plaatselijk brakke situaties voorkomen. Het zout is afkomstig uit zoute veenlagen in de bodem. Deze bijzondere situatie is af te lezen aan soorten als stomp kweldergras, zilte rus, schorrezoutgras, zeekraal en zulte.

Rondom Rinsumageast en Damwâld liggen enkele loofbospercelen met poelen en door elzensingels omsloten weilanden. De bospercelen bieden broedgele-

genheid aan typische bosvogels, zoals spechten en havik, maar ook schuilgelegenheid aan reeën en damhert.

2.4.4

Consequenties

Het gemeentelijk ruimtelijk beleid zou met betrekking tot de buiten de Ecologische Hoofdstructuur gelegen natuurwaarden moeten zijn gericht op het volgende.

- Vastleggen van passende planologische beschermingsregimes en (mede)gebruiksvormen voor de buiten de Ecologische Hoofdstructuur gelegen natuurwaarden.
- Handhaving van voldoende openheid en rust in de voor weidevogels geschikte gebieden. Verdichting door beplanting en bebouwing is hier niet gewenst. Onvermijdelijke aantasting zou moeten worden gecompenseerd. Ruimtebeslag ten koste van en verstoring van goed weidevogelgebied door stads- en dorpsuitbreiding en infrastructuur moet worden gecompenseerd conform het daarvoor geformuleerde beleid (streekplan 2007), wat de provincie toetst aan de 'gruttokaart'.
- Handhaving van voldoende openheid en rust in de voor de overwinterende ganzen geschikte gebieden. Verdichting door beplanting en bebouwing is hier niet gewenst. Voor onvermijdelijke aantasting van aangewezen ganzenfoerageergebieden zou vervangend ganzenfoerageergebied moeten worden ingericht en beschermd.
- Zorg dragen voor behoud van bestaande natuurwaarden, zoals poelen, bosjes en singels.

Soorten - bescherming

3.1

Wettelijk kader

Relevante wet- en regelgeving op het gebied van de soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van bestaande gegevens en een verkennend veldbezoek.

WET- EN REGELGEVING

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Op basis van de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd (zie bijlage 1).

BESCHERMINGSREGIME

3.2

Ecostructuuronderzoek

Bij een in omvang beperkt bestemmingsplangebied bestaat het vooronderzoek voor de Flora- en faunawet uit het verzamelen van gegevens over voorkomende soorten en een afweging of deze soorten zijn beschermd en onder de voorgenomen activiteit negatieve effecten ondervinden. Voor het volledige grondgebied van een gemeente en voor de wettelijke planperiode van tien jaar kan echter een dergelijk inschatting niet worden gemaakt. Daarom is het onderzoek voor het bestemmingsplan buitengebied Dantumadiel uitgevoerd volgens de zogenaamde Ecostructuurmethode. Bij deze methode wordt uitgegaan van de ecologische infrastructuur (ecostructuur) die het plangebied bevat. Het onderzoek bestaat uit drie stappen, die hierna nader zijn uitgelegd.

3.2.1

Stap 1 - Inventarisatie soorten

Stap 1 bestaat uit het inventariseren van relevante soorten aan de hand van bestaande gegevens. Vanuit het bestemmingsplan zijn vooral soorten uit tabel 2 en 3 en vogels van belang (streng beschermde en overige beschermde soorten), aangezien voor soorten uit tabel 1 (licht beschermde soorten) bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling voor de verbodsbepalingen geldt. De in Dantumadiel voorkomende tabel 2- en 3-soorten en vogels worden in dit onderzoek verder 'ecostructuursoorten' genoemd. Deze soorten zijn namelijk sterk bepalend voor de beperkingen die in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied aan ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden gesteld.

Voor de inventarisatie van de ecostructuursoorten en belangrijke leefgebieden van deze soorten is onder andere gebruikgemaakt van de volgende bronnen:

- landelijke en provinciale verspreidingsatlassen en/of waarnemingsverslagen (zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders en libellen);
- gegevens van de provincie Fryslân (vaatplanten, zoogdieren, vissen, amfibieën, reptielen, dagvlinders en libellen);
- op internet beschikbare gegevensbronnen, zoals Het Natuurloket, Tel-mee, Zoogdieratlas en Waarneming.nl.

De verkregen verspreidingsgegevens zijn bekend per kilometerhok² of uurhok² en zijn afkomstig uit de periode 1980 tot en met 2010. Met behulp van de verspreidingsgegevens zijn per soort of soortgroep verspreidingskaartjes gemaakt. Deze verspreidingskaartjes zijn opgenomen in de kaartenbijlage (bijlage 3, kaart 11 tot en met 15).

3.2.2

Stap 2 - Bepalen ecostructuur

Stap 2 bestaat uit het bepalen van de ecologische infrastructuur ofwel 'ecostructuur'. De ecostructuur bestaat uit landschapselementen waarin ecostructuursoorten voorkomen en waarlangs ze zich kunnen verplaatsen, zoals houtsingels en watergangen. Op basis van het raadplegen van topografische kaarten, luchtfoto's en veldbezoeken (juni 2010) is de ecostructuur die belangrijk is voor de ecostructuursoorten, in beeld gebracht.

De verschillende ecostructuursoorten zijn vaak gebonden aan specifieke biotopen en landschapselementen of zijn immobiel of juist zeer mobiel (zoals vogels). Binnen deze gebieden of zones zullen sommige ecostructuursoorten wel en andere juist niet voorkomen. In het buitengebied van de gemeente zijn

² Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

enkele gebieden dusdanig fijnmazig 'dooraderd' met ecostructuren, zoals elzensingels en sloten, dat ervoor is gekozen deze elementen niet afzonderlijk in beeld te brengen in de vorm van een ecostructuurkaartbeeld. Wel zijn opgaande beplantingen en waterlopen op toelichtingskaarten apart afgebeeld (zie kaart 8 en 9). Dit levert voor het plangebied vier (ecostructuur)zones op, waarbinnen de kans op de aanwezigheid van specifieke ecostructuursoorten juist zeer hoog of zeer laag is (zie kaart 10).

3.2.3

Stap 3 - Verwerking in planregels

Het gemeentelijk ruimtelijk beleid binnen de verschillende ecostructuurzones dient te zijn gericht op het uitvoeren van onderzoek naar natuurwaarden voortgaand aan ontwikkelingen. Het gaat dan vooral om ontwikkelingen als:

- nieuwbouw, aan- en verbouw (en sloop) van bouwwerken;
- werkzaamheden aan houtsingels, bosschages en ruigten;
- dempen, overkluizen, vergraven van waterlopen.

De effecten van verschillende ontwikkelingen of werkzaamheden zijn voor elke ecostructuursoort verschillend. De sloop en nieuwbouw van een woning zal bijvoorbeeld niet leiden tot effecten op in het hetzelfde gebied aanwezige beschermde vissen. Per ecostructuurzone is dan ook nader bepaald voor welke ontwikkelingen en werkzaamheden onderzoek naar natuurwaarden moet plaatsvinden en is tevens een indicatie aanwezig om welke soort(groepen) het betreft.

Dit betekent dat in de verschillende ecostructuurzones sommige ontwikkelingen 'bij recht' (en dus zonder nadere planologische afweging) kunnen worden toegestaan, aangezien de kans op overtreding van de Flora- en faunawet zeer klein is. De verantwoordelijkheid ligt hier steeds bij de initiatiefnemer. Hij dient te beoordelen of er aanleiding bestaat om nader ecologisch onderzoek te verrichten om in dat kader te bezien of er kans is op aantasting van beschermde waarden. De ecostructuurzones in Dantumadiel zijn weergegeven op kaart 10 (deze is tevens los bijgevoegd bij dit rapport).

3.3

Ecostructuursoorten per soortengroep

Hierna worden de ecostructuursoorten per soortengroep besproken. De korte soortenbeschrijvingen zijn gebaseerd op teksten uit verschillende bronnen zoals de soortendatabase van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en soortenatlassen. Telkens volgen na de bespreking van specifieke soorten uit een soortengroep de consequenties voor de ecostructuur in Dantumadiel.

INVENTARISATIE
ECOSOORTEN

3.3.1

Vaatplanten

Op basis van de gegevens van Het Natuurloket (juni 2010) blijkt dat het buitengebied op enkele kilometerhokken na matig tot slecht is onderzocht. Op basis van de beschikbare gegevens uit de verschillende bronnen (Telmee.nl, waarneming.nl, SBB) en de veldbezoeken in juni 2010 is een voldoende beeld van de verspreiding van ecostructuursoorten ontstaan. De ecostructuursoorten zijn in tabel 4 weergegeven.

Tabel 4. Ecostructuursoorten in de soortgroep vaatplanten in het buitengebied van de gemeente Dantumadiel

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermingsregime	Rode lijst
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis ssp. majalis</i>	Tabel 2	kwetsbaar
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis ssp. praetermissa</i>	Tabel 2	-
Spaanse ruiter	<i>Cirsium dissectum</i>	Tabel 2	kwetsbaar
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Tabel 2	gevoelig
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>	Tabel 2	gevoelig

Veel van de bijzondere soorten worden gevonden in de bos- en natuurgebieden in het zuidwesten van de gemeente (zie kaart 5), zoals Sippenfennen (en het aangrenzende Ottema Wiersemareservaat) en It Houtwiel. Hierna worden de belangrijkste aandachtsoorten gebiedsgewijs besproken.

Brede orchis

Brede orchis is een middelzwaar beschermde soort en staat op de Rode lijst vermeld als kwetsbaar.

De soort kan in een breed scala aan biotopen worden aangetroffen, zoals moerassig grasland, blauwgrasland, bermen, langs kwelstoten, langs greppels, buitendijkse waarden, zandplaten, afgravingen en opgespoten terreinen. Waarnemingen van deze soort zijn voornamelijk bekend van Sippenfennen.

Rietorchis

Waterdrieblad

Brede orchis

Rietorchis

Rietorchis is een middelzwaar beschermde soort die door het onlangs opsplitsen van het soortencomplex waartoe de ondersoort behoort, nog niet op de Rode lijst wordt vermeld.

De soort wordt aangetroffen op natte, matig voedselrijke grond in graslanden, trilvenen, veenmosrietlanden, op zandplaten en opgespoten terreinen. Hoewel uit het buitengebied slechts één waarneming bekend is (ten zuiden van Dokkum), kan de soort op diverse locaties waar de omstandigheden geschikt zijn, worden verwacht.

Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*)

Spaanse ruiter is een middelzwaar beschermde soort distel en staat op de Rode lijst vermeld als kwetsbaar. De soort is uit twee kilometerhokken bekend. Groeiplaatsen van de soort zijn te vinden op natte, matig voedselarme grond in blauwgraslanden, en op heide- en veengrond. De waarnemingen zijn zeer waarschijnlijk te herleiden tot het in de kilometerhokken gelegen natuurgebied It Houtwiel.

Waterdrieblad

Waterdrieblad is een middelzwaar beschermde soort en staat op de Rode lijst vermeld als gevoelig. De soort wordt aangetroffen in ondiep water in veenmoerassen, vennen, soms in moerasbos en is zoutmijdend. Binnen de gemeente Dantumadiel is de soort bekend van de Petsloot. Het is echter aannemelijk dat de soort ook voorkomt in andere wateren van de Ecologische Hoofdstructuur.

Ronde zonnedauw

Ronde zonnedauw is een middelzwaar beschermde soort en staat op de Rode lijst vermeld als gevoelig. De soort wordt aangetroffen in open, natte, zure heidegrond en tussen het veenmos in hoogveen en veenmosrietland. De waarneming van deze soort in een kilometerhok in het zuidwesten van het plangebied is vermoedelijk terug te herleiden tot het voorkomen in het Ottema Wiersmareservaat. Binnen de gemeente Dantumadiel wordt deze soort vooralsnog niet verwacht.

De groeiplaatsen van de bijzondere en ecostructuursoorten zijn grotendeels beperkt tot de natuurgebieden, omdat daar de geschikte milieus aanwezig zijn. Deze natuurgebieden vallen alle binnen de ecostructuurzone 1. Natuurgebieden.

ECOSTRUCTUURZONE

Verder zijn oeverzones van enkele bredere wateren te verwachten groeiplaatsen en daarom worden deze in de verschillende tot de ecostructuurzones tot de relevante plekken gerekend.

Er zijn niet direct ecostructuursoorten te verwachten in de intensief in gebruik zijnde graslanden en bebouwde gebieden. De verspreiding van zaden over grotere afstanden kan echter via dieren, wind of water over verschillende kilometers plaatsvinden. De eisen aan de omstandigheden tijdens de verplaatsing zijn meestal gering. Voor een geslaagde vestiging op nieuwe plaatsen gelden wel hoge eisen. De kans om de ecostructuursoorten buiten de geschikte

leefgebieden aan te treffen, wordt daarmee klein. De orchideeën zijn echter pioniersoorten met stoffijn zaad, die op verrassende plekken kunnen opduiken.

3.3.2

Vleermuizen

Gebruikte gegevens zijn afkomstig uit verschillende bronnen. Aangezien alle vleermuizen onder het zwaarste beschermingsregime vallen vormen zij allen ecostructuursoorten en worden in tabel 5 weergegeven. De verspreiding van de verschillende soorten binnen de gemeente is weergegeven op de kaarten 11 tot 15 in de kaartenbijlage. De gegevens lijken vrij compleet en geven een goed beeld van voorkomende soorten³.

Aangetroffen soorten komen, met uitzondering van baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis, verspreid over vrijwel het gehele buitengebied voor. Hierna zijn de voorkomende soorten besproken.

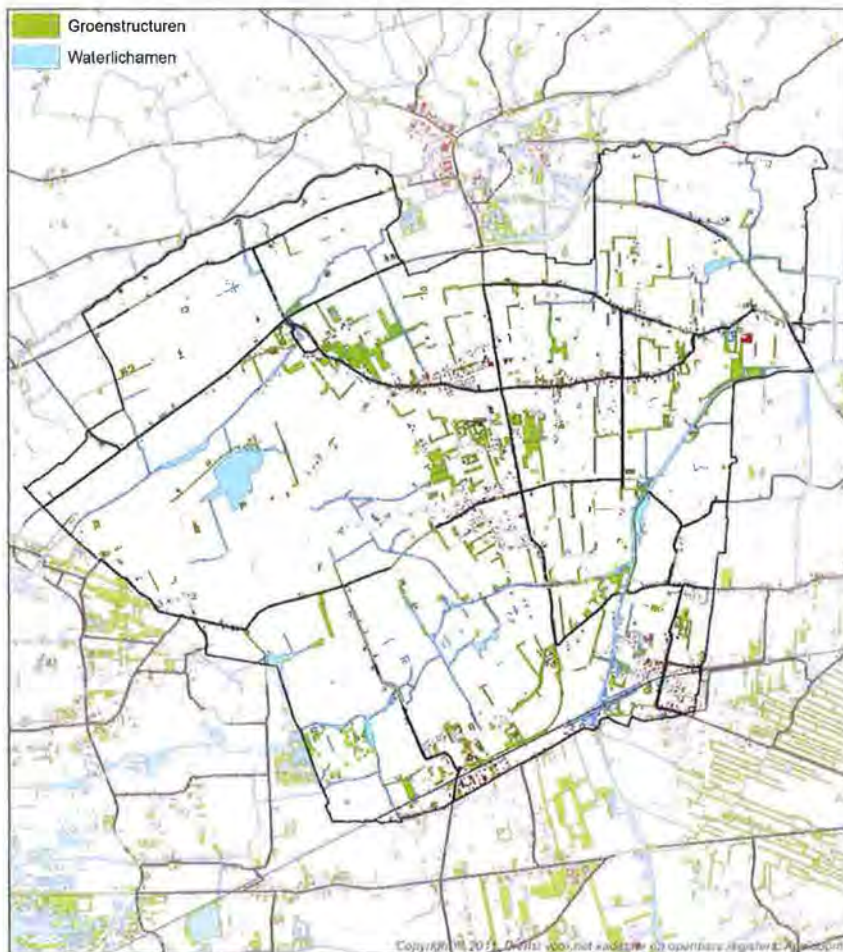
Tabel 5. Ecostructuursoorten in de soortgroep vleermuizen in het buitengebied van de gemeente Dantumadiel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Beschermingsregime
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	Tabel 3
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Tabel 3
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	Tabel 3
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Tabel 3
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	Tabel 3
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Tabel 3
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Tabel 3
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Tabel 3

Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*)

Gewone baardvleermuis is in Nederland een schaars voorkomende soort van het kleinschalige agrarische cultuurlandschap en van bosgebieden. Gewone baardvleermuis bewoont in de zomer spleten en gaten in bomen, zolders, ruimtes achter betimmeringen en vensterluiken aan huizen of zit in vleermuis-kasten. Een kraamgroep varieert van tien tot meer dan honderd dieren en bewoont een netwerk van verblijfplaatsen, waarbij telkens slechts een deel van de verblijfplaatsen binnen het netwerk tegelijkertijd wordt bewoond. Individuele dieren en groepen verhuizen regelmatig. Als winterverblijf kiest gewone baardvleermuis vooral onderaardse ruimten, zoals kalksteengroeven, bunkers, forten, vestingwerken, oude steenfabrieken, ijs- en kasteelkelders. De soort wordt waargenomen in Damwâld en omgeving waar een verblijfplaats van deze soort bekend is. Verblijfplaatsen zijn niet in het open buitengebied te verwachten.

³ Mogelijk is de tweekleurige vleermuis gemist. Die blijkt in de combinatie van open agrarisch gebied met bebouwingsclusters voor te komen, maar wordt gemakkelijk verward met rosse vleermuis en laatvlieger. Het vlieggedrag lijkt op de eerst genoemde, in keus van verblijfplaatsen sluit de soort waarschijnlijk aan bij laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Daarom is geen aparte alinea aan deze mogelijk voorkomende soort besteed.

Kaart 8. Overzicht van opgaande landschapselementen die ondermeer waardevol zijn voor baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Gewone dwergvleermuis leeft in gesloten tot halfopen landschappen in kleinschalige landbouwgebieden, dorpen, steden, parken en tuinen. Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. De verblijfplaatsen worden in spouwmuren gevonden, maar ook achter betimmeringen en daklijsten of onder dakpannen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen van het netwerk plaatsgetrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten. De soort wordt verspreid door de gehele gemeente waargenomen, waarbij in de meeste kernen ook verblijfplaatsen van de soort verwacht kunnen worden.

Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)

Gewone grootoorvleermuis vliegt door beschutte plekken in bossen en kleinschalig parkachtig landschap, boven bospaden, lanen en open plekken, langs

bosranden en laag boven (bloeiende) kruidenbegroeiing of langs de kroon van (bloeiende) bomen. Ze worden zowel op zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, als in holten en spleten in bomen en in vleermuiskasten aangetroffen. De (kraam)groep leeft in een netwerk van een groot aantal bij elkaar gelegen verblijfplaatsen. De dieren verhuizen vaak. Ze volgen lijnvormige structuren als vliegroute, maar in het bos of in heel kleinschalig landschap vliegen ze gewoon overal doorheen. Als winterverblijf worden grotten, kalksteengroeven, oude steenfabrieken, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel)kelders gebruikt. Overwinterende gewone grootoorvleermuizen zijn echter ook op zolders, in kerktorens en een enkele keer in boomholten gevonden. Waarnemingen van deze soort worden vooral gedaan in Damwâld en omgeving en zijn bekend uit Feanwâlden. De soort is niet te verwachten in de open gebieden van de gemeente.

Baardvleermuis

Gewone grootoorvleermuis

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Laatvlieger is een gebouwbewonende soort die overal in Nederland wordt aangetroffen, vooral in relatief open gebied. Het is een typische soort van het agrarische landschap en bebouwingskernen. In de buurt van de bebouwde kom wordt laatvlieger vaak gezien, jagend op insecten in het licht van straatlantaarns. Doorgaans vliegt laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen op een hoogte tussen 5 m en 20 m boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder dakpannen en op zolders. Ze bewonen een netwerk van verschillende huizen tot op hooguit enkele honderden meters uit elkaar. Ze verhuizen soms wel binnen het netwerk, maar zijn in principe erg plaatsgetrouw. Soms wordt hetzelfde huis jaar na jaar als zomer- en winterverblijf gebruikt. Vliegroutes volgen, waar mogelijk, lijnvormige structuren, maar bij gunstige weersomstandigheden wordt over grotere afstanden door open gebied gevlogen. De soort kan in het gehele buitengebied van de gemeente foeragerend waargenomen worden. Verblijfplaatsen zijn ook in woningen in het open buitengebied te verwachten.

Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

Meervleermuis heeft 's zomers een ruime verspreiding in het noorden en westen van ons land. Kraamkolonies van de soort bevinden zich in diverse typen gebouwen (kerken, boerderijen, woonhuizen), steevast in de nabijheid van waterrijke gebieden. Tijdens de vlucht worden houtwallen, waterwegen en andere structuren in het landschap gevolgd. Het foerageren, gebeurt boven open water, zoals kanalen, vaarten, plassen en meren. Als winterverblijf gebruikt meervleermuis deels ondergrondse locaties in grotten, mergelgroeven, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel)kelders, grotendeels in het buitenland (Eiffel, Hartz, Ardennen). Vooral de vrouwtjes zijn een seizoen-trekkende soort. Voor de vrouwenkolonies in Delfzijl en Nedersachsen wordt de kust van Groningen, de afsluitdijk van het Lauwersmeer en van daar tot de Afsluitdijk (van het IJsselmeer) via het Dokkumer Grutdijp en Dokkumer Ie als trekroute verondersteld. De in het buitengebied aanwezige meren en plassen zullen samen met de bredere vaarten zoals de Petsleat, Singelfaert en Nije Feart onderdeel zijn van zijn jachtgebied en vliegroutes. Een zekere waterbreedte is daarbij noodzakelijk. Twee meter water vrij van plantengroei wordt aangenomen als ondergrens voor deze soort. In Kollum en Dokkum bevinden zich vrouwen- en kraamkolonies van deze soort. Mogelijk zijn ook andere kraamkolonies aanwezig, deze zijn voornamelijk binnen de kernen en dorpen te verwachten.

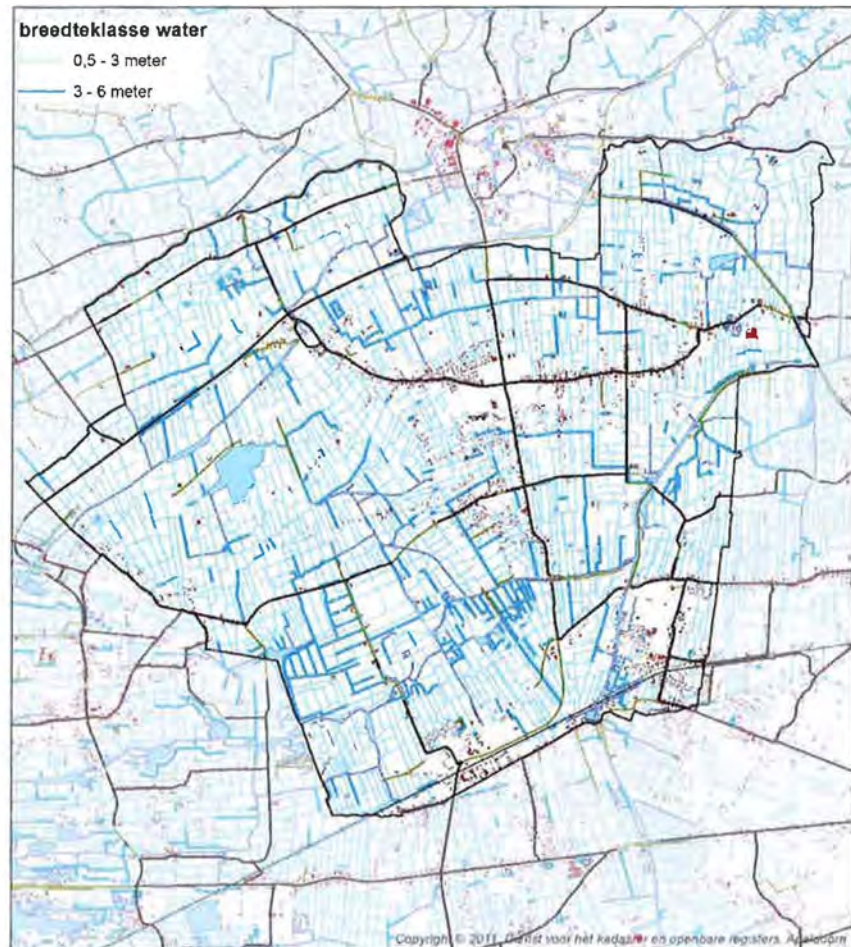
Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Ruige dwergvleermuis is een soort van halfopen, bosrijke landschappen. Vaak jagen ze langs bosranden, door lanen, boven open plekken in bos en langs houtwallen. Waterpartijen en beschutte oevers vormen een belangrijk onderdeel van het leefgebied. Kraamgroepen zijn in Nederland nauwelijks gevonden, Leens is de dichtst bij zijnde. Solitaire mannetjes en kleine groepen zijn gevonden in spleten en gaten in bomen, achter loshangend schors, in transformatorhuizen en in vogelnestkasten. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Ze jagen tot op 5 km à 10 km van de verblijfplaats, waarbij de vliegroutes zoveel mogelijk lijnvormige structuren volgen. Roepende territoriale mannetjes en de enkele paarverblijven zijn in Nederland gevonden in nest- en vleermuiskasten, boomholtes, achter daklijsten en betimmeringen, maar ook onder dakpannen of in spouwmuren. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuren, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholten, nestkastjes en vleermuiskasten bekend. Veel vrouwtjes trekken naar en hebben kraamkolonies in Scandinavië. De trekroute van de vrouwtjes loopt globaal langs de Waddenkust, dus Noord-Friesche verblijfsplaatsen geven kansen op vruchtbare ontmoetingen. De waarnemingen van ruige dwergvleermuis zijn binnen de gemeente zeer verspreid. Paarplaatsen van solitaire mannetjes zullen voornamelijk in het meer besloten landschap en in kernen van de gemeente kunnen worden aangetroffen.

Ruige dwergvleermuis

Rosse vleermuis

Kaart 9. Overzicht van waterlopen die ondermeer waardevol zijn voor meervleermuis (> 2 m breed) en watervleermuis (ook > 2 m breed)

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Rosse vleermuizen zijn typische bewoners van oude bomen, maar tegelijkertijd zijn ze gebonden aan open landschap, zoals uiterwaarden, moerassen, infiltratiegebieden, veengebieden en grote meren. Rosse vleermuizen jagen hoog in de lucht, op meer dan 100 m hoogte, dan is bebouwing of een bos geen enkel obstakel. Direct na het uitvliegen jagen dieren veel lager, boven een open plek

in het bos, langs een bosrand of boven beschutte waterpartijen of weilanden. Vooral in het najaar jagen ze ook graag bij straatlantaarns of boven een hel verlicht verkeersplein of een verlichte kruising in de bebouwde kom. Rosse vleermuizen gebruiken vooral boomholten (onder andere spechtengaten) voor kraamkolonies, als winterverblijven en verblijfplaatsen van paartjes en individuele dieren. Binnen de gemeente is de soort slechts sporadisch en vermoedelijk uitsluitend foeragerend waargenomen.

Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)

Watervleermuis is een (meestal) boombewonende soort van halfopen tot gesloten, waterrijk en bosrijk landschap. De soort jaagt vlak boven het wateroppervlak van beschutte wateren of aan de beschutte kant van vijvers in landgoederen en parken en langs smalle vaarten, langzaam stromende rivieren en beken. Watervleermuis kan ook boven land jagen, relatief laag boven bospaden of op beschutte, open plekken in het bos en soms hoger tussen de boomkronen. Zomergroepen van de soort zijn vooral bekend van spleten en gaten in holle bomen. Bij uitzondering worden (kraam)groepen op kerkzolders, in vleermuiskasten, in bunkers of in oude forten gevonden. Als winterverblijf gebruikt watervleermuis ondergrondse locaties in grotten, mergelgroeven, oude steenfabrieken, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel)kelders. De soort wordt voornamelijk boven in de gemeente aanwezige wateren foeragerend waargenomen. De aanwezigheid van een kraamkolonie is uit de verschillende bronnen niet bekend.

Kolonie watervleermuis in kelder

Vleermuizen gebruiken over het algemeen lijnvormige (landschaps)elementen om langs te jagen en te vliegen. Deze structuren zorgen ervoor dat vleermuizen zich kunnen oriënteren in het landschap, bieden enige beschutting en bieden daardoor vaak veel insecten. Omdat vleermuizen, met uitzondering van enkele soorten (rosse vleermuis en laatvlieger), over het algemeen voor een verblijfplaats, geen grotere open ruimten zonder structuren oversteken, kan de te beschermen zone over en vlak langs de opgaande elementen, zoals houtsingels en waterelementen worden gelegd. Bouwwerken en opgaand groen

ECOSTRUCTUURZONE

langs landschappelijke structuren zijn in de ecostructuurzone opgenomen, aangezien hierin verblijfplaatsen aanwezig kunnen zijn. Hierbij worden bouwwerken, gelegen binnen een afstand van 50 m van landschappelijke structuren binnen de ecostructuur gerekend.

Het voorkomen van voor vleermuizen belangrijke structuren is beperkt tot de ecostructuurzones natuurgebieden, besloten landschap en bebouwing. Het open agrarische landschap is voor behalve voor rosse vleermuis, minder interessant. Deze laatste behoeft daarom geen beschermende maatregelen.

Agrarische of andersoortige bedrijfsgebouwen, zoals stallen en loodsen met enkelsteensmuren, golfplaatdaken of muren van damwandprofielen vallen buiten de ecostructuur. De kans dat hierin daadwerkelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn, is erg klein. Erfbeplanting wordt door de meeste soorten gebruikt om te jagen. Voorkomende vleermuissoorten kunnen zich verplaatsen over grote afstanden, variërend van 1 km tot 30 km.

3.3.3

Overige zoogdieren

Gebruikte gegevens zijn afkomstig uit verschillende bronnen. De gegevens lijken vrij compleet en geven een goed beeld van voorkomende soorten. De voorkomende ecostructuursoorten in het buitengebied worden in tabel 6 weergegeven.

Tabel 6. Ecostructuursoorten in de soortgroep zoogdieren-overige in het buitengebied van de gemeente Dantumadiel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Beschermingsregime
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	Tabel 3
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	Tabel 2
Damhert	<i>Dama dama</i>	Tabel 2

Hierna zijn de soorten besproken.

Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*)

Waterspitsmuis is een streng beschermde soort en wordt verspreid in de natte en vochtige delen van de gemeente waargenomen. Waterspitsmuis komt voor rond zuiver, niet te voedselrijk water met watervegetatie en ruig begroeide oevers. Poelen, natuurlijke vijvers, rivieren, snelstromende (bos)beekjes, moerassen en moerasbossen, rietlanden, elzenbroekbossen en kruidenrijke oevervegetaties vormen vaak geschikte biotopen. Ook een goed ontwikkelde struikvegetatie in de buurt behoort tot een van de biotoopvereisten. De soort is sterk aan water gebonden en waterspitsmuis kan dan ook zeer goed zwemmen en duiken. Ook op land wordt naar voedsel gezocht, vooral langs de waterlijn en tussen de oevervegetatie. De holen en gangen zitten in de oever, tot dicht bij het water; sommige gangen komen op het water uit. In het buitengebied van Dantumadiel wordt de soort voornamelijk in biotopen aangetroffen, die binnen of aansluitend aan de ecologische hoofdstructuur zijn gelegen.

Steenmarter (*Martes foina*)

Steenmarter is een middelzwaar beschermde soort en komt veel voor rond bebouwing. Het jachtgebied bestaat veelal uit lijnvormige landschapselementen die voldoende dekking bieden zoals groenstroken, heggen en bosjes. Binnen het leefgebied zijn meerdere verblijfplaatsen aanwezig. Deze zijn onder andere te vinden op zolders en in kruipruimten, boomholtes, takkenhopen en dicht struweel. Het voedsel bestaat onder andere uit kleine zoogdieren, vogels, amfibieën en vruchten. Steenmarter zou potentieel in het gehele buitengebied kunnen worden verwacht.

Damhert (*Dama dama*)

In de zuidoosthoek van het Lauwersmeer en de Kollumerwaard leeft een kleine groep damherten (10 tot 20). Deze hebben het Lauwersmeer niet uit zichzelf bereikt, maar zijn illegaal uitgezet. Beleidsmatig wordt de soort daarom beschouwd als exoot, maar wordt niet actief bestreden. Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. Ook komt hij voor in randzones bij open plekken, graslanden en akkerranden en in parkachtige bosgebieden. Een of meer zijn een keer verdwaald en terecht gekomen tussen Rinsumageast en Damwâld. Het is geen echt aandachtspunt voor het natuurbeleid en daarmee eigenlijk geen ecostructuursoort.

Waterspitsmuis zal voornamelijk worden aangetroffen in de ecostructuurzone natuurgebieden, maar zal mogelijk de oevers van waterlopen in de andere ecostructuurzones wel benutten. Steenmarter kan overal voorkomen, maar in de zones bebouwing en besloten landschap zullen zich in de eerste plaats problemen kunnen voordoen met verblijfplaatsen in gebouwen en opstallen of materialendepots.

ECOSTRUCTUURZONE

3.3.4

Vogels

In de gemeente komt een groot aantal vogelsoorten voor. Aangezien alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd, worden deze hier niet allemaal besproken. Er is voor gekozen om die voorkomende soorten te noemen waarvan het nest jaarrond is beschermd⁴.

De volgende vogelsoorten met nesten die jaarrond zijn beschermd, komen uit de verzamelde gegevens naar voren: bosuil, kerkuil, groene specht, zwarte specht, grote bonte specht, ransuil, buizerd, sperwer en torenvalk. Het betreft soorten die zowel in open als gesloten landschappen voorkomen. Van de genoemde soorten broedt kerkuil veelal in boerderijen en schuren.

⁴ Stand toetsingskader Dienst landelijk Gebied oktober 2008

Gele kwikstaart

Grutto

ECOSTRUCTUURZONE

Vogels zijn erg mobiel en voor migratie niet sterk afhankelijk van landschapselementen, omdat ze overal langs en overheen kunnen vliegen. De ecostructuurzone kan daarom lastig worden afgestemd op vogels. Vaste verblijfplaatsen van de genoemde soorten liggen met name in bossen en groenstructuren met opgaand groen, zoals rond Damwâld in de ecostructuurzone 2 en 4 Besloten landschap en Bebouwing (zie ook kaart 10). Voor activiteiten in het hele buitengebied dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van vogels. Een belangrijke factor voor vogels is het behoud van rust en het voorkomen van verstoring. Voor weidevogels is daarnaast openheid van het gebied van groot belang, maar dat wordt behalve voor agrarische ontwikkelingen, door het provinciale beleid gewaarborgd (zie gebiedsbescherming, natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur). Het vormt een onderdeel van de ecostructuurzone 3 Open landschap.

In het meest noordoostelijke deel van het plangebied zijn landbouwpercelen aangewezen als ganzenfoerageergebied. In de aangewezen foerageergebieden kunnen agrariërs beheerovereenkomsten afsluiten. Agrariërs die een pakket hebben afgesloten, zorgen voor voldoende voedsel. Ze mogen ganzen niet verjagen, krijgen een beheervergoeding en eventueel een vergoeding voor geleden schade. Ook dit valt binnen de ecostructuurzone 3 Open landschap. Over het algemeen geldt dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als er met ingrepen en het uitvoeren van ontwikkelingen rekening met het broedseizoen wordt gehouden.

In het plangebied komen ook vogels voor die gebruikmaken van vaste verblijfplaatsen die jaarrond zijn beschermd. Uit de gegevens komen kerkuil, ransuil, havik, sperwer, buizerd, wespandief, torenvalk, grote bonte specht en groene specht naar voren. Nesten van kerkuil, grote bonte specht, groene specht en zwarte specht zijn alleen beschermd indien ze in gebruik zijn. Het vervangen, repareren of in de directe omgeving verplaatsen van een nestkast wordt niet gezien als overtreding, als er maar nestgelegenheid beschikbaar blijft⁵. Nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten en ransuil zijn eveneens jaarrond beschermd. Deze soorten zijn niet in staat een geheel eigen nest te bouwen en

⁵ Stand toetsingskader Dienst landelijk Gebied oktober 2008

maken gebruik van oude kraaiennesten of nesten waar zij eerder op hebben gebroed. Hier geldt dat er voldoende nestgelegenheid aanwezig moet blijven en dat niet ieder nest in een territorium behoeft te worden gespaard bij een ingreep.

Binnen de bebouwde gebieden maar ook rond boerderijen in het buitengebied komt daarnaast huismus voor waarvan de nestplaatsen ook jaarrond zijn beschermd. Het permanent aantasten van broedplaatsen van deze soort is altijd mitigatieplichtig. Dit geldt ook voor nestplaatsen van gierwaluw, die voornamelijk in de bebouwde gebieden onder dakpannen voorkomt.

Zoals eerder aangegeven, zijn vogels erg mobiel en voor migratie niet sterk afhankelijk van landschapselementen. De ecostructuurzone kan daarom lastig worden afgestemd op vogels. Vaste verblijfplaatsen van de hiervoor genoemde soorten liggen met name in bossen en groenstructuren met opgaand groen, open weidegebied en deels in gebouwen. Deze structuren maken dan ook deel uit van de ecostructuurzone.

3.3.5

Amfibieën en reptielen

Gebruikte gegevens zijn afkomstig uit verschillende bronnen. Binnen de gemeente zijn slechts waarnemingen bekend van één amfibie en één reptiel en beide soorten zijn streng beschermd. De voorkomende ecostructuursoorten in het buitengebied worden in tabel 7 weergegeven.

Tabel 7. Ecostructuursoorten in de soortgroep amfibieën in het buitengebied van de gemeente Dantumadiel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Beschermingsregime
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>	Tabel 3
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>	Tabel 3

Hierna worden de voorkomende soorten besproken.

Heikikker (*Rana arvalis*)

Heikikker is een streng beschermde soort en staat tevens op de Rode lijst vermeld als kwetsbaar. De soort is vooral bekend uit de natuurgebieden Sippenfennen en Het Houtwiel. Heikikker bewoont tal van habitatten: laagveen- gebieden, voedselarme tot matig voedselrijke vennen, beekjes en andere waterpartijen, vochtige heide, blauwgraslanden, broek- en oobossen, beek- en rivierdalen en uiterwaarden. Heikikker heeft een voorkeur voor zwak zure wateren en komt vaak samen voor met de nauw verwante bruine kikker. Voor het afzetten van de eiklompjes zijn open, ondiepe plassen favoriet. Na de paartijd zijn de volwassen dieren voornamelijk op het land te vinden in natte begroeiingen met biezen, grote zegge, lisdodden en andere hoog opschietende moerasplanten. Heikikker overwintert voornamelijk op het land. Binnen de gemeente zijn buiten de genoemde natuurgebieden en daar aansluitend de Zwagermieden de soort niet te verwachten bij gebrek aan geschikte biotopen.

Heikikker, parend

Ringslang (*Natrix natrix*)

Ringslang is een streng beschermde soort en staat tevens op de Rode lijst vermeld als kwetsbaar. Waarnemingen van de soort zijn bekend uit de zuidwesthoek van de gemeente binnen het natuurgebied Sippefennen. Ringslang is in Nederland vooral gebonden aan het water in veen- en riviergebieden. Ringslang houdt zich bij voorkeur op in overgangssituaties waar naast gelegenheid om te zonnen, ook voldoende schuilplaatsen aanwezig zijn. De eieren worden afgezet op warme, niet te droge plaatsen, zoals onder mosplakkaten, in vermolmde boomstobben en in mest- of composthopen. Ringslang overwintert op droge vorstvrije plaatsen, zoals gaten tussen boomwortels en holen en gangenstelsels van konijnen en muizen.

Het is niet uitgesloten dat de soort zijn leefgebied op termijn richting Het Houtwiel zal verspreiden. Buiten de natuurgebieden zal de soort echter enkel migrerend worden waargenomen, waarbij bestaande watergangen, die als ecologische verbindingszone zijn aangewezen zoals de Dokkumer Ie en de Petsleat vanwege de natuurlijke inrichting voor deze soort de voorkeur zullen genieten.

ECOSTRUCTUURZONE

Het leefgebied van de hiervoor genoemde soorten zal grotendeels zijn beperkt tot de natuurgebieden. De natuurgebieden vallen al binnen de ecostructuurzone 1. Natuurgebieden. De soorten zijn niet te verwachten in agrarisch gebied dat intensief in gebruik is en ook niet in gebieden die langere tijd zijn bebouwd en verhard.

3.3.6

Vissen

Gegevens zijn afkomstig uit verschillende bronnen. Het huidige verspreidingsbeeld van beschermde vissoorten is bij gebrek aan onderzoek echter incompleet. Hoewel in het buitengebied een grote verscheidenheid aan watertypen voorkomt, zijn slechts waarnemingen van twee soorten bekend. Ecostructuursoorten die uit de gegevens naar voren komen, zijn weergegeven in tabel 8.

Tabel 8. Ecostructuursoorten in de soortgroep vissen in het buitengebied van de gemeente Dantumadiel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Beschermingsregime	Rode lijst
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>	Tabel 3	Kwetsbaar
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	Tabel 2	-

Hierna worden de voorkomende soorten besproken.

Grote modderkruiper

Kleine modderkruiper

Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)

Grote modderkruiper is een streng beschermde soort en staat op de Rode lijst vermeld als kwetsbaar. Binnen de gemeente is de soort in slechts één kilometerhok waargenomen (ter hoogte van Kûkherne). De soort leeft in ondiep, stilstaand of zeer langzaam stromend water waarin veel planten aanwezig zijn en waar op de bodem een dikke modderlaag aanwezig is. De soort wordt het meest aangetroffen in kleine wateren, vooral in sloten met een goede waterkwaliteit. Gezien het gering aantal waarnemingen en de bekende verspreiding in Fryslân (A&W rapport 1029) is de kans dat de soort in de wateren van de gemeente wordt aangetroffen zeer gering.

Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)

Kleine modderkruiper is een soort uit tabel 2. Kleine modderkruipers worden aangetroffen in sloten, beken, rivierarmen en meren. De soort is aangepast aan een leven op en in de bodem. In het veenweidegebied worden kleine modderkruipers ook aantreffen in bredere poldersloten. Dit zijn doorgaans oudere dieren; jonge dieren hebben een voorkeur voor smallere sloten met ondiepe oeverzones. Binnen de gemeente komt de soort verspreid in het buitengebied voor (zie kaart 9).

De verspreidingsgegevens van vissen zijn niet gebiedsdekkend. Vanwege de grote aanwezigheid van sloten, (brede) watergangen en plassen en het feit dat de kleine modderkruiper verspreid over het buitengebied voorkomt, is de aanwezigheid en verdere verspreiding van deze soorten over het buitengebied te verwachten. Watergangen komen echter in alle ecostructuurzones voor (zie kaart 9). Daarom dienen voor activiteiten aan wateren in het hele buitengebied beperkingen te worden opgesteld ten aanzien van werkzaamheden aan watergangen om kleine modderkruiper te beschermen.

ECOSTRUCTUURZONE

3.3.7

Libellen

Groene glazenmaker (*Aeshna viridis*)

Uit verschillende gegevensbronnen zijn waarnemingen bekend van de streng beschermde groene glazenmaker. De soortengroep libellen is een groep waarbij pas de laatste jaren op grotere schaal onderzoek naar de verspreiding wordt gedaan. Het beeld van de verspreiding binnen de gemeente lijkt echter redelijk volledig te zijn.

De soort wordt waargenomen in en in de omgeving van de natuurgebieden Sippenfenen en It Houtwiel. De larven van groene glazenmaker leven vrijwel uitsluitend in begroeiingen die worden gedomineerd door krabbenscheer. De eitjes worden vlak onder de waterspiegel afgezet in krabbenscheerbladeren, incidenteel in bladeren van andere planten, zoals pijlkruid. De ontwikkelingsduur van de larve is twee tot drie jaar. De eieren en larven overwinteren in de naar beneden gezakte krabbenscheerresten. De groene glazenmaker komt voor in poldersloten, oude rivierarmen, petgaten, stadswateren en verveningsplassen, zolang er maar velden met krabbenscheer in staan. Hierbij worden vooral begroeiingen gebruikt die beschut liggen, bijvoorbeeld achter een rietkraag of een klein bosje. Volwassen dieren vliegen in de buurt van de voortplantingsplekken langs bosranden en boven rietvelden. Hier jagen ze op andere insecten.

ECOSTRUCTUURZONE

Aangezien groene glazenmaker sterk afhankelijk is van wateren met krabbenscheervelden wordt de soort enkel in aanwezige natuurgebieden verwacht, die allemaal in de gelijknamige ecostructuurzone 1 liggen.

Overzicht ecostructuursoor- ten

In het buitengebied Dantumadiel komen naast vogels, 20 ecostructuursoorten voor (zie tabel 9).

Tabel 9. Ecostructuursoorten in het buitengebied van Dantumadiel

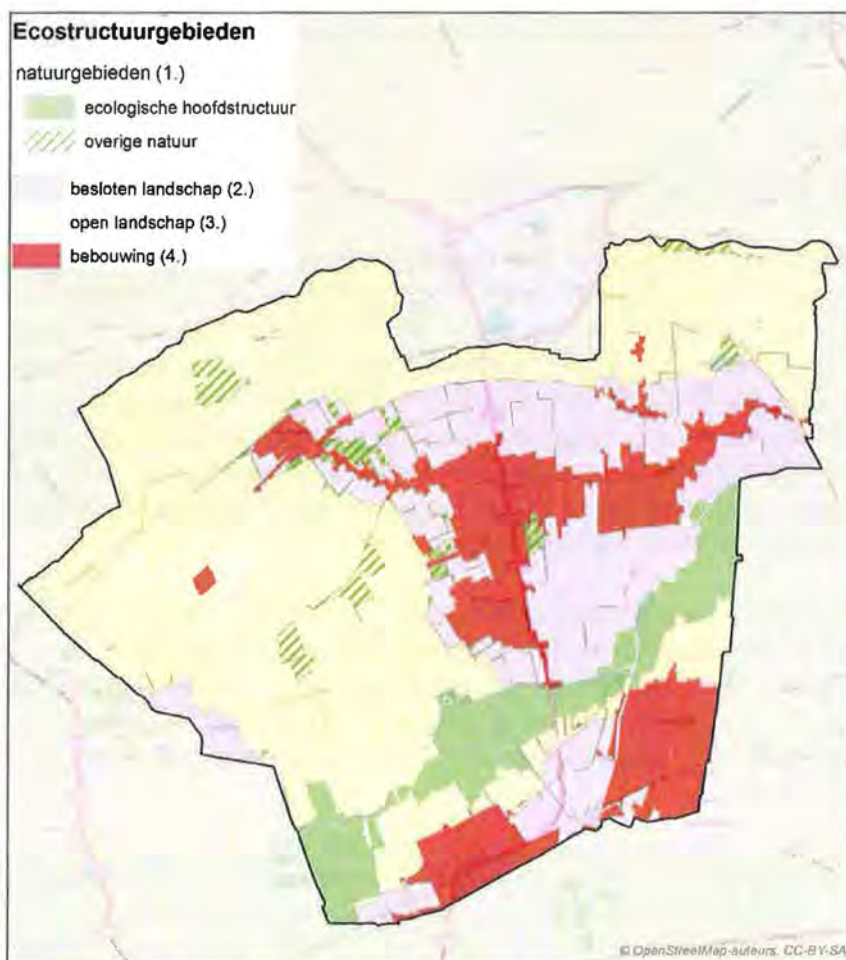
Soorten(groep)	Bescherming	Ecostructuurzone
Vaatplanten		
Rietorchis	Tabel 2	1
Ronde zonnedauw	Tabel 2	1
Spaanse ruiter	Tabel 2	1
Waterdrieblad	Tabel 2	1
Zoogdieren - vleermuizen		
Baardvleermuis	Tabel 3	2, 4
Gewone dwergvleermuis	Tabel 3	2, 4
Gewone grootoorvleermuis	Tabel 3	2, 4
Laatvlieger	Tabel 3	1, 2, 3, 4
Meervleermuis	Tabel 3	1, 4
Rosse vleermuis	Tabel 3	2, 3
Ruige dwergvleermuis	Tabel 3	2, 4
Watervleermuis	Tabel 3	1, 2, 4
Zoogdieren - overige		
Waterspitsmuis	Tabel 3	1
Steenmarter	Tabel 2	1, 2, 3, 4
Amfibieën		
Heikikker	Tabel 3	1
Reptielen		
Ringslang	Tabel 3	1
Vissen		
Grote modderkruiper	Tabel 3	1, 2, 3
Kleine modderkruiper	Tabel 2	1, 2, 3
Libellen		
Groene glazenmaker	Tabel 3	1

Ecostructuurzones

5.1

Natuurgebieden

Het geheel van de Ecologische Hoofdstructuur, overige natuurgebieden en de daaronder vallende grotere wateren en watergangen, zoals kanalen en brede wateren, vormen samen de ecostructuurzone natuurgebieden, zoals op kaart 10 is weergegeven (kaart 10 is ook in groot formaat los bijgevoegd).

Kaart 10. Ecostructuurzones in Dantumadiel

In de gemeente Dantumadiel vormt dit een brede strook van Sippenfennen, It Houtwiel en Sweagermieden, langs de Falomsterfeart, Nije Feart en Petsleat. Deze gebieden hebben en vormen in potentie de hoogste natuurwaarden binnen het buitengebied van de gemeente. De Ecologische Hoofdstructuur en

Natura 2000 hebben daarnaast hun eigen (strikte) beschermingsregime. De natuurgebieden buiten de Ecologische Hoofdstructuur hebben een eigen, maar lichtere bescherming.

Binnen de gemeente zitten de grootste natuurwaarden in de beschermde gebieden met natte natuur. De grotere wateren en brede wateren zijn samen met de veen- en moerasgebieden zeer belangrijk als vliegroute en jachtgebied voor meervleermuis en watervleermuis, maar ook voor beide dwergvleermuizen, rosse vleermuis en laatvlieger. Ze zijn verder van groot belang voor de twee vissoorten, voor waterspitsmuis en voor veel van de vogelsoorten.

Bij ontwikkelingen in of bij deze gebieden is een volledig ecologisch vooronderzoek gebiedsbescherming en soortenbescherming *altijd* noodzakelijk ongeacht de activiteit.

5.2

Besloten landschap

Het besloten landschap in Dantumadiel bestaat voornamelijk uit houtsingels, lanen en in beperkte mate uit bos. Het besloten landschap is van belang voor een breed scala aan soorten. Hierbij gaat het voornamelijk om broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen zoals roofvogels, maar ook diverse andere broedvogels in de elzensingels, bos en bosjes en opgaand groen tot broeden komen. Daarnaast vormt het een belangrijk foerageergebied voor de in gemeente voorkomende vleermuissoorten van besloten gebied. Mede hierdoor is de woonbebouwing in deze gebieden in potentie een belangrijke bron van verblijfplaatsen voor vleermuizen.

Het betreft het gebied rond Damwâld, Driezum, Broeksterwâld en rond Feanwâlden en De Westereen. Ook ligt er nog een klein gebied bij Readstjerk. Feitelijk is het woudengebied inclusief de ingesloten bebouwingsclusters van genoemde plaatsen. Dit onder de aantekening dat het merendeel van de bebouwingskernen buiten de begrenzing van het bestemmingsplan Buitengebied blijven.

Bij ontwikkelingen in deze gebieden zal ecologisch onderzoek voornamelijk moeten zijn gericht op de aanwezigheid van de hiervoor genoemde soortgroepen. Het gaat dan voornamelijk om werkzaamheden aan opgaand groen en bebouwing.

5.3

Open landschap

Kenmerkend voor het agrarisch landschap in een groot deel van Dantumadiel is het open gebied met weiden in polders. Deze gebieden zijn voornamelijk van belang voor broedvogels, zoals weidevogels en als ganzenfoeragegebied.

- De belangrijkste weidevogelreservaten liggen echter in zone 1, de natuurgebieden, omdat niet elke moderne agrarische bedrijfsvoering zich meer verdraagt met een optimaal vogelbeheer. Het gaat ondermeer om percelen bij Klaarkampster Mar, Tusken Lytsen, Sippenfennen, It Houtwiel en Sweagermeiden.
- Gebied om ganzen te laten opvetten, is gereserveerd langs het Dokkumer Grutdijp, bij Klaarkampster Mar, Sippenfennen en ten zuidwesten van Damwâld.
- Daarnaast komen in het gehele gebied kleinere sloten met de ecostructuursoorten onder de vissen voor, zoals kleine modderkruiper.
- Rondom in dit gebied gelegen boerderijen kunnen huismussen en soorten, zoals buizerd en kerkuil worden verwacht.
- De kans op de aanwezigheid van vleermuizen in de aanwezige (woon)bebouwing is gering. Dit komt mede door het voor de meeste soorten vleermuizen minder aantrekkelijke open gebied.

Het open landschap betreft vrijwel de gehele westelijke helft van het plangebied, samen met de noordwestelijke strook rond Dokkum en een smalle strook van het overblijvende zuidelijke buitengebied.

Ecologisch onderzoek is voornamelijk van belang bij ontwikkelingen die de openheid en rust zullen aantasten. Ingrepen ten behoeve van agrarische bedrijfsontwikkeling zijn vrijgesteld van verplichtingen die samenhangen met weidevogels- of foerageergebieden, mits deze plaatsvinden binnen of aansluitend aan het bestaande bouwblok. Onderzoek is dan enkel nodig wanneer volledige sloop of ingrijpende renovatie plaatsvindt. De kans dat ontwikkelingen andere ecostructuursoorten zullen schaden, is klein. Daarom kan de verantwoordelijkheid voor natuurwaardenonderzoek bij de initiatiefnemer op het moment van uitvoering blijven.

5.4

Bebouwing

Deze gebieden zijn voornamelijk van belang voor soorten van dorpen en steden. Hierbij gaat het met betrekking tot broedvogels om huismus en gierzwaluw. Daarnaast komen in bebouwing verblijfplaatsen van een deel van de vleermuissoorten voor.

Het betreft het gebied van Rinsumageast, Damwâld, Driezum, Broeksterwâld, Feanwâlden en De Westereen. Dit onder de aantekening dat het merendeel van de bebouwingskernen buiten de begrenzing van het bestemmingsplan buitengebied blijven.

Ecologisch onderzoek is vooral gericht op de hiervoor omschreven soorten en soortengroepen. Met betrekking tot meervleermuis zijn bij verblijfplaatsen ook vliegroutes van en naar bredere wateren beschermd. Dit geldt ook voor verblijfplaatsen in kernen buiten het plangebied, zoals in Dokkum, Kollumerweach en Noardburgum.

Ruimtelijk beleid voor het bestem- mingsplan

Het gemeentelijk ruimtelijk beleid zou met betrekking tot de beschermde soorten gericht moeten zijn op het volgende.

- Tegengaan van direct en indirect oppervlakteverlies. Bij indirect oppervlakteverlies moet voor bepaalde soorten worden gedacht aan het verlies van leefgebied als gevolg van verstoringzones rond bebouwing.
- Het voorkomen van een groot aantal (beschermde) soorten is afhankelijk van de waterkwaliteit en van gevoelige grondwatersystemen. Zorgvuldig beheer van het oppervlaktewater en waterpeilen is daarom van groot belang. Hydrologische ingrepen moeten kritisch worden bekeken (ontwatering en verdroging).
- Voor veel diersoorten is het behoud van rust (geluid, licht, trillingen en verstoring door mensen) in foerageergebieden en rust- en voortplantingsplaatsen van groot belang.
- Bij het geheel of gedeeltelijk verbouwen of slopen van bouwwerken dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten zoals broedvogels, vleermuizen en steenmarter.
- Bij het kappen van bomen en opgaand groen dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten, zoals broedvogels en vleermuizen.
- Bij het vergraven van gronden dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten zoals broedvogels.
- Bij het vergraven of dempen van poelen, watergangen of oevers van sloten dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van beschermde soorten in de groepen broedvogels, libellen, vissen en amfibieën.
- Aanleg van (straat)verlichting kan een negatief effect hebben op verschillende beschermde dieren en planten. Door aangepaste lichtarmaturen te gebruiken, kan de lichtuitstraling naar het omringende gebied worden voorkomen.
- Nieuwe gebouwen en opgaande begroeiing in het landschappelijk open buitengebied worden bij voorkeur zoveel mogelijk direct grenzend aan bestaande bebouwing en begroeiing geplaatst om zo verstoring van weidevogels en ganzen te voorkomen, dan wel te minimaliseren.
- Voor het voortbestaan van de populaties van de meeste zwaar beschermde soorten is het van belang dat verbindingzones worden ingericht en beheerd voor de aangewezen doelsoorten.

B i j l a g e n

1. Wet- en regelgeving natuurwaarden
2. Resultaten effectenindicator
3. Kaarten

Bijlage 1. Wet- en regelgeving natuurwaarden

Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot gebiedsbescherming betreft de Natuurbeschermingswet 1998 en het beschermingsregime van de Ecologische Hoofdstructuur. In het navolgende wordt een toelichting op deze wet- en regelgeving gegeven.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12). Tevens moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat enkele van deze verboden indirect worden overtreden door aantasting van bijvoorbeeld het foerageergebied en migratieroutes.

VERBODEN

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel.

BESCHERMDE SOORTEN

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in drie tabellen. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd.

BESCHERMINGSREGIMES

TABEL 1	Licht beschermde soorten (algemene soorten) zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De verboden, bedoeld in artikel 9 tot en met 11 van de wet, gelden in het geheel niet ten aanzien van mol, bosmuis en veldmuis. Daarnaast gelden ze niet ten aanzien van huisspitsmuis voorzover dit dier zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.
TABEL 2	Voor middelzwaar beschermde soorten (overige soorten) en vogels geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie goedgekeurde gedragscode (zie hierna). Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing bij middelzwaar beschermde soorten zijn: - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - de activiteit moet een redelijk doel dienen.
TABEL 3	Ontheffing voor streng beschermde soorten en vogels wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig worden gemitigeerd dat er geen effecten zijn te verwachten op het goede voortbestaan van de soort op de locatie van de ingreep. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing zijn: - er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn; - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er moet een in of bij de wet genoemd belang zijn; - er wordt zorgvuldig gehandeld; - er vindt geen benutting of economisch gewin plaats.
ACTIVITEITENPLAN	Ten behoeve van een ontheffingsaanvraag artikel 75 Flora- en faunawet dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In het activiteitenplan worden het doel van de aanvraag en een uitgebreide onderbouwing van de activiteit beschreven. Het vormt de basis van de beoordeling door de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie.
AFWIJZING	Wanneer door middel van het nemen van mitigerende maatregelen een verbodsovertreding wordt voorkomen, kan het eveneens goed zijn om een activiteitenplan op te stellen om het 'zorgvuldig werken' vast te leggen. Dit activiteitenplan kan via de aanvraagprocedure voor een ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet ter beoordeling aan de Dienst Regelingen worden voorge-

legd. Hierbij wordt dan ingezet op een goedkeuring van de maatregelen, maar een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Door uitvoering van de maatregelen die in het activiteitenplan zijn beschreven, wordt een overtreding van de Flora- en faunawet namelijk voorkomen en is een ontheffing niet nodig.

Een gedragscode is een document waarin wordt aangegeven hoe bij het uitvoeren van activiteiten of werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Ook wordt in de gedragscode aangegeven hoe in de praktijk zorgvuldig wordt gehandeld.

GEDRAGSCODE

Om te voldoen aan de onderzoeksverplichting naar andere eventueel belemmerende regelgeving zoals gesteld in artikel 3.1.6 Bro, is het voldoende dat een ecooloog vaststelt dat er geen ontheffingen volgens artikel 75 Flora- en faunawet nodig zijn of dat deze kunnen worden verkregen (ABRvS 23 augustus 2006). Dit oordeel is geldig wanneer het is gebaseerd op goed onderzoek en juridisch navolgbaar is gedocumenteerd, zoals in voorliggende rapportage is gebeurd. De begrippen 'ecoloog', 'goed onderzoek' en 'rapportage' zijn beschreven in de 'Handreiking Flora- en faunawet, 31 oktober 2008' van de Dienst Landelijk Gebied.

BEOORDELING

Besluit Rode lijsten flora en fauna

De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004, gedeeltelijk herzien en aangevuld per september 2009) op grond van de artikelen 1 en 3 van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van 19 september 1979 (Verdrag van Bern). Voor het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbesluit. Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen (duidelijke) juridische status.

De rode lijsten zijn samengesteld aan de hand van twee criteria, te weten de trend en de zeldzaamheid. De rode lijstsoorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

SAMENSTELLING

- **UW** uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
- **UWW** in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **VN** verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
- **VNW** in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **EB** ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- **BE** bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;

- KW kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- GE gevoelig: stabiel of toegenomen, maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen, maar nog algemeen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet uit 1967 voldeed niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen aan natuurbescherming stellen. Daarom is op 1 oktober 2005 de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht geworden, die de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden bundelt. Daarmee zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet 1998 verwerkt.

BESCHERMEDE GEBIEDEN

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- staatsnatuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten;
- Wetlands.

Verder is deze wet de basis voor het nationale Natuurbeleidsplan (structuurvisie) waarin de Ecologische Hoofdstructuur is geregeld.

VERGUNNING

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen Gedeputeerde Staten van de provincies de vergunningen, maar bij landsbelangoverschrijdende gebieden doet de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie dit.

ORIENTATIEFASE/VOORTOETS

Bij projecten, plannen en activiteiten in of in de omgeving van een beschermd gebied moet in een vooroverleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer (samen met zijn ecologisch adviseur), worden ingeschat of de voorgestane ontwikkeling een significant negatief effect op dit gebied tot gevolg kan hebben. In deze oriëntatiefase vindt een globale toetsing plaats, de zogenaamde voortoets, waardoor een indicatie van de mogelijke negatieve gevolgen wordt verkregen. Op deze manier kan worden bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen en of vergunningverlening aan de orde is. Het bevordert de voortgang van het proces wanneer de initiatiefnemer een aantal globale onderzoeksgegevens voor dit vooroverleg aanlevert. In voorliggend rapport heeft de ecooloog die gegevens beschreven.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door de ecooloog wordt gegeven, is voor de Natuurbeschermingswet 1998 het oordeel van het bevoegd gezag nodig (zie ook Vergunning). Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure.

Wanneer er geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden gedaan. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. Indien een gebied alleen of mede op grond van een eerdere aanwijzing als natuurmonument is aangewezen, geldt voor dat zelfstandige gebied of voor die specifieke aanwijzingscriteria een lichter afwegingskader met een zekere bestuurlijke vrijheid.

VERGUNNINGAANVRAAG

Wanneer het bevoegd gezag een passende beoordeling nodig acht, moet rekening worden gehouden met de ADC-criteria. Het project moet dan achtereenvolgens worden beoordeeld op: mogelijke (A) alternatieven, (D) dwingende reden van groot openbaar belang en verplichte (C) compensatie. Veel projecten zullen niet aan deze criteria voldoen. Het kan daarom gunstig zijn om bij twijfel over effecten een uitgebreider vooronderzoek te doen in de vorm van een natuurbeschermingswetonderzoek. Een interactief proces tussen de onderzoekers, de initiatiefnemer en zijn ontwerpers, biedt daarnaast de mogelijkheid om het plan zo bij te stellen dat significant negatieve effecten worden voorkomen.

ADC-CRITERIA

De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende beschermd gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. In het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat vanwege welke soorten en habitats en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad.

INSTANDHOUDINGSDOELEN

Ten tijde van het schrijven van dit rapport zijn nog niet alle aanwijzingsbesluiten voor de 162 Natura 2000-gebieden klaar. De laatste stand van zaken met betrekking tot de (definitieve) aanwijzingsbesluiten is te vinden op de internetsite van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (gebiedendatabase). Zolang definitieve aanwijzing nog niet heeft plaatsgevonden, wordt getoetst aan de bestaande gebiedsdocumenten of de conceptaanwijzingsbesluiten.

AANGEWZEN

Voor alle Natura 2000-gebieden moeten beheerplannen worden opgesteld. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied worden gehaald (instandhoudingsdoelstellingen). Activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan worden geregeld, waarmee een integrale aanpak wordt bewerkstelligd. Een beheerplan moet binnen drie jaar na aanwijzing als Natura 2000-gebied worden vastge-

BEHEERPLANNEN

steld. Sinds 1 september 2009 zijn voor ruim 80 van de 168 gebieden concept-beheerplannen beschikbaar.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangende structuur van gebieden met een speciale natuurkwaliteit (doelen). De EHS moet biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit in Nederland waarborgen. De EHS is een beleidsconcept dat zijn wortels heeft in het Nationaal Natuurbeleidsplan van 1990 en een vervolg heeft gekregen in de Nota Ruimte van 2006. Provincies zijn verantwoordelijk voor de realisering van de EHS. In het Streekplan, het Provinciaal Omgevingsplan en/of de Provinciale Ruimtelijke Verordening is dit als beleidsdoel opgenomen.

BESCHERMEDE GEBIEDEN

De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden;
- toekomstige natuurgebieden;
- beheergebieden.

BESCHERMING

Voor de EHS geldt het beschermings- en compensatieregime uit de Nota Ruimte, zoals uitgewerkt in de Spelregels EHS (Beleidskader voor compensatiebeheersing, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS). In het geval van een ruimtelijke procedure worden ingrepen bij EHS-gebieden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst. Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS mogen niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door een ecooloog wordt gegeven, is in het geval van effecten op de EHS het oordeel van het bevoegd gezag nodig. Dit komt overeen met de Natuurbeschermingswet 1998. Het college van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is gewoonlijk het bevoegd gezag. In voorliggend rapport levert de ecooloog wel de argumenten voor dat besluit. Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure.

Bijlage 2

Resultaten effectenindicator

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Noordse woelmuis	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bittervoorn	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Meervleermuis	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Brandgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grutto (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kolgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rietzanger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Smient (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

- zeer gevoelig
- gevoelig
- niet gevoelig
- n.v.t.
- onbekend

Storingsfactoren: 1 oppervlakteverlies, 2 versnippering, 3 verzuring, 4 vermesting, 5 verzoeting, 6 verzilting, 7 verontreiniging, 8 verdroging, 9 vernatting, 10 verandering stroomsnelheid, 11 verandering, 12 verandering dynamiek substraat, 13 geluid, 14 licht, 15 trilling, 16 optische verstoring en 17 mechanische effecten. 18 Verandering in populatiedynamiek 19 Bewuste verandering soortensamenstelling

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Aalscholver (niet-broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Bergeend (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Blauwborst (broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Bontbekplevier (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Bontbekplevier (broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Brandgans (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Brilduiker (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Bruine Kiekendief (broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Dwerggans (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Fuut (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Goudplevier (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Gauwe Gans (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Gauwe Kiekendief (broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Grutto (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Kleine Zwaan (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Kluut (broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Kluut (niet-broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Kolgans (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Krakeend (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Kuifeend (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Lepelaar (niet-broedvogel)	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
Meerkoet (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9
Nonnetje (niet-broedvogel)	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3						

Let op!

De effectenindicator geeft géén informatie over de daadwerkelijke schadelijke effecten van een activiteit noch over de significantie hiervan. Hiervoor is maatwerk vereist. De effectenindicator geeft alleen generieke informatie over mogelijke effecten van de activiteit. Uit de effectenindicator kan dus niet op voorhand worden afgeleid of een activiteit schadelijk is.

Toelichting op de storingsfactoren

1. Oppervlakteverlies

Kenmerk: afname beschikbaar oppervlak leefgebied soorten en/of habitattypen.

Interactie andere factoren: verlies van oppervlakte leidt tot verkleining en in sommige gevallen ook tot versnippering van het leefgebied (zie aldaar). Een kleiner gebied heeft bovendien meer te leiden van randinvloeden: vaak is de kwaliteit van het leefmilieu aan de rand minder goed dan in het centrum van het gebied. Op deze manier leidt verlies oppervlakte mogelijk ook tot een grotere gevoeligheid voor bijvoorbeeld verdroging, verzuring of vermessing.

Werking: door afname van het beschikbare oppervlak neemt ook het aantal individuen van een soort af. Om duurzaam te kunnen voortbestaan moet elke soort uit een minimum aantal individuen bestaan; bij diersoorten wordt meestal van een minimum aantal paartjes (reproductieve eenheden) gesproken. Wanneer een populatie te klein wordt neemt de kans op uitsterven toe, zeker als deze populatie geen onderdeel uitmaakt van een samenhangend netwerk van leefgebieden. Bij een populatie die uit te weinig individuen bestaat, neemt ook de kans op inteelt toe en dus de genetische variatie af. Hierdoor wordt een populatie kwetsbaar voor veranderingen tengevolge van bijvoorbeeld predatie, extreme seizoensinvloeden of ziekten. Ook habitattypen kennen een ondergrens voor een duurzame oppervlakte.

2. Versnippering

Kenmerk: van versnippering is sprake bij het uiteenvallen van het leefgebied van soorten.

Interactie andere factoren: treedt op ten gevolge van verlies leefgebied of verandering in abiotische condities van het leefgebied. Kan leiden tot verandering in populatiedynamiek.

Gevolg: als het leefgebied niet meer voldoende groot is voor een populatie, of individuen van één populatie kunnen de verschillende leefgebieden niet meer bereiken, neemt de duurzaamheid van de populatie af. Een gevolg kan zijn een verandering op in de soortensamenstelling en het ecosysteem. Soorten zijn in verschillende mate gevoelig voor de versnippering van hun leefgebied. Het meest gevoelig zijn soorten met een gering verspreidingsvermogen, soorten die zich over de grond bewegen en soorten met een grote oppervlaktebehoefte. Versnippering door barrières zoals wegen en spoorlijnen leidt mogelijk ook tot sterfte van individuen en kan zo effect hebben op de populatiesamenstelling. Bij versnippering moet men altijd goed rekening houden met het schaalniveau van het populatienetwerk.

3. Verzuring

Kenmerk: Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuillende gassen door bijvoorbeeld fabrieken en (vracht)auto's. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO_2), stikstofoxide (NO_x), ammoniak (NH_3) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie.

Interactie andere factoren: De effecten van verzurende stoffen zijn niet altijd te scheiden van die van vermestende stoffen, omdat een deel van de verzurende stoffen ook vermestend werkt (aanvoer van stikstof).

Gevolg: Verzuring leidt tot een directe of indirecte afname van de buffercapaciteit (het neutralisatievermogen) van bodem of water. Op termijn resulteert dit proces in een daling van de zuurgraad. Hierdoor zullen voor verzuring gevoelige soorten verdwijnen, wat kan resulteren in een verandering van het habitatype en daarmee mogelijk het verdwijnen van typische (dier)soorten.

4. Vermesting

Kenmerk: Vermesting is de 'verrijking' van ecosystemen met name stikstof en fosfaat. Het kan gaan om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden) of nitraat- en fosfaataanvoer door het oppervlaktewater.

Interactie andere factoren: stoffen die leiden tot veresting kunnen ook leiden tot verzuring. Vermesting (en verzuring) kunnen op hun beurt leiden tot verontreiniging van het oppervlakte- en grondwater.

Gevolg: De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstof depositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af.

5. Verzoeting

Kenmerk: Verzoeting treedt op als het chloridegehalte in het water afneemt en niet meer geschikt is voor de beoogde zoute of brakke natuurtypen.

Interactie andere factoren: verzoeting treedt meestal op tengevolge van vernatting of, zoals in het Delta-gebied, door het afsluiten van zee-armen. In (voormalig) brakke of zoute wateren leidt verzoeting tot veresting.

Gevolg: Het steeds zoeter worden van bijvoorbeeld het Oostvoornse meer heeft gevolgen voor de flora en fauna in het meer. Bepaalde soorten zullen verdwijnen terwijl nieuwe soorten zich zullen vestigen. Door de verzoeting zal de brakwatervegetatie verdwijnen. Dit heeft tot gevolg dat door het afsterven van algen en wieren een verslechtering van de waterkwaliteit kan optreden. Verder kan door verzoeting de gevoeligheid voor eutrofiëring sterk toenemen. Naast verandering van vegetatie zal bij een verdere verzoeting ook de macrofauna- en visstandsamenstelling veranderen.

6. Verzilting

Kenmerk: Verzilting betreft de ophoping van oplosbare zouten (kalium, natrium, magnesium, calcium) in bodems en wateren. In wateren komt verzilting over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (> 30.000 mg Cl/l) voor en is dus niet beperkt tot zoet en brak water.

Interactie andere factoren: Verzilting van bodems treedt vaak op tengevolge van verdroging.

Gevolg: Als gevolg van verzilting verandert de zoet-zout gradiënt en dit heeft gevolgen voor de grondwaterkwaliteit en dus de bodemvruchtbaarheid. Dit werkt weer door in randvoorwaarden voor aanwezige plant- en diersoorten en leidt uiteindelijk tot een verandering in de soortensamenstelling.

7. Verontreiniging

Kenmerk: Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosysteem/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht.

Interactie andere factoren: geen directe interactie met andere factoren. Wel kan verontreiniging als gevolg van andere factoren optreden.

Gevolg: Vrijwel alle soorten en habitattypen reageren op verontreiniging. De ecologische effecten uiten zich in het verdwijnen van soorten en/of het beïnvloeden van gevoelige ecologische processen. Deze beïnvloeding kan direct plaatsvinden, maar ook indirect via een opvolging van ecologische interacties. Bovendien kan verontreiniging zich pas vele jaren/decennia later manifesteren. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex.

In het algemeen kan worden gesteld dat aquatische habitattypen en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn alle habitattypen en soorten gevoelig en kan verontreiniging leiden tot verandering van de soortensamenstelling.

8. Verdroging

Kenmerk: Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand.

Interactie andere factoren: verdroging kan tevens leiden tot verzilting. Door verdroging neemt ook de doorluchting van de bodem toe waardoor meer organisch materiaal wordt afgebroken. Op deze wijze leidt verdroging tevens tot vermesting. Er zijn ook gebieden waar verdroging kan optreden zonder dat de grondwaterstand in de ondiepe bodem daalt. Het gaat daarbij om gebieden waar van oudsher grondwater omhoogkomt. Dit water heet kwelwater. Kwelwater is water dat elders in de bodem is geïnfilteerd en dat naar het laagste punt in het landschap stroomt. Kwelwater heeft dikwijls een bijzondere samenstelling: het is rijk aan ijzer en calcium, arm aan voedingsstoffen en niet zuur, maar gebufferd. Schade aan de natuur die veroorzaakt wordt door een afname of het verdwijnen van kwelwater en het vervangen van dit type water met gebiedsvreemd water, wordt ook verdroging genoemd.

Gevolg: de verandering in grondwaterstand en soms ook kwaliteit van het grondwater leidt tot een verandering in de soortensamenstelling en op lange termijn van het habitatype.

9. Vernatting

Kenmerk: Vernatting manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen.

Interactie andere factoren: vernatting kan leiden tot verzoeting en verandering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld als gevolg van inlaat van gebiedsvreemd water.

Gevolg: Vernatting is een storende factor voor vegetatietypen en soorten die van nature onder drogere omstandigheden voorkomen. Vernatting grijpt in op de bodem- of watercondities. Bij verdergaande vernatting kan een gebied ongeschikt worden voor planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk het habitatype.

10. Verandering stroomsnelheid

Kenmerk: Verandering van stroomsnelheid van beken en rivieren kan optreden door menselijke ingrepen zoals plaatsen van stuwen, kanaliseren of weer laten meanderen.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Verschillen in stroomsnelheid (langzaam of snel) en dimensies (van bovenloop tot riviertje) leiden tot duidelijke verschillen in levensgemeenschappen en kenmerkende soorten hiervan. Door verandering in stroomsnelheid verdwijnen kenmerkende soorten en levensgemeenschappen.

11. Verandering overstromingsfrequentie

Kenmerk: De duur en/of frequentie van de overstroming van beken en rivieren verandert door menselijke activiteiten.

Interactie met andere factoren: overstromingen zijn van invloed op de vochttoestand, de zuurgraad, de voedselrijkdom en het zoutgehalte van een gebied.

Gevolg: Voor een voedselarme vegetatie bijvoorbeeld leidt een toenemende overstroming met voedselrijk water tot vermesting: verrijking van de bodem en daardoor verruiging van de vegetatie. Bij boezemlanden die regelmatig worden overstroemd leidt een afname van de overstromingsfrequentie tot verzuring van de bodem, waardoor basenminnende plantensoorten kunnen verdwijnen. Langdurige overstroming kan leiden tot zuurstofgebrek in de wortels van planten waardoor planten kunnen afsterven. Uiteindelijk grijpt een verandering in de overstromingsdynamiek zo in op de soortensamenstelling.

12. Verandering dynamiek substraat

Kenmerk: er treedt een verandering op in de bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, bijvoorbeeld door aanslibbing of verstuiving.

Interactie andere factoren: verandering overstromingsdynamiek, verandering mechanische effecten

Gevolg: Verandering van dynamiek van het substraat kan leiden tot verandering van de abiotische randvoorwaarden waardoor levensgemeenschappen kunnen veranderen. Dynamiek van het substraat is bijvoorbeeld van belang voor droge pioniervegetaties in de duinen en stuifzanden, of voor mosselbanken in de Waddenzee.

13. Verstoring door geluid

Kenmerk: verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer, dan wel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Interactie andere factoren: Treedt vaak samen met visuele verstoring op door bijvoorbeeld vlieg- en autoverkeer, manifestaties et cetera.

Gevolg: Logischerwijs zijn alleen diersoorten gevoelig voor direct effecten van geluid. Geluid *sec* is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces. In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

14. Verstoring door licht

Kenmerk: verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrie-terreinen, glastuinbouw et cetera.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist worden aangetrokken of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

15 Verstoring door trilling

Kenmerk: Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten worden veroorzaakt, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen etc.

Interactie andere factoren: kan vooral samen optreden met verstoring door geluid

Gevolg: Trilling kan leiden tot verstoring van het natuurlijke gedrag van soorten. Individuen kunnen tijdelijk of permanent verdreven worden uit hun leefgebied. Over het daadwerkelijke effect van trilling is nog zeer weinig bekend. Naar het effect op zeezoogdieren is wel onderzoek verricht.

16. Optische verstoring

Kenmerk: optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen, dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Interactie andere factoren: treedt vaak samen op met verstoring door geluid (in geval van recreatie) of trilling en licht (in geval van voertuigen, schepen).

Gevolg: optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewenning optreedt. Bovendien kunnen de effecten

afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort: in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

17. Verstoring door mechanische effecten

Kenmerk: Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Interactie andere factoren: verstoring kan samenvallen met verstoring door geluid, licht en trilling.

Gevolg: deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitatype en/of verstoring of het doden van fauna-individen. Bij habitattypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire activiteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitatype. Waterrecreatie en scheepvaart leiden tot golfslag, hetgeen effect kan hebben op de oeverbegroeiing en waterfauna. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens kunnen leiden tot vogelsterfte.

18. Verandering in populatiedynamiek

Kenmerk: De storende factor verandering in populatiedynamiek treedt op indien er een direct effect is van een activiteit op de populatie-opbouw en/of populatiegrootte. Er wordt hier vooral bedoeld of de situatie wanneer er sprake van sterfte van individuen door wegverkeer, windmolens, of door jacht of visserij.

Interactie andere factoren: veel storende factoren leiden op hun beurt - dus indirect - tot een verandering in populatiedynamiek. Deze storende factor zit namelijk aan het einde van de effectketen.

Gevolg: bewuste, menselijke ingrepen op populatieniveau kunnen leiden tot directe problemen en problemen in de toekomst. Een verandering in populatieomvang is een direct effect. Een verandering in populatie-opbouw (verandering van de verhouding sterfte-reproductie) leidt in de toekomst tot effecten. Zowel minder organismen (een kleinere populatie) en zeker een verandering in samenstelling van de populatie (bijvoorbeeld meer oude dieren) kunnen leiden tot een verandering in de geboorte/sterfte ratio. En daarmee kan er iets veranderen in de populatiedynamiek (het gedrag in de tijd). Dit kan uiteindelijk leiden tot het (tijdelijk) verdwijnen van soorten, waardoor het evenwicht van het ecosysteem verschuift. De gevoeligheid is sterk afhankelijk van diverse populatiekenmerken zoals de generatietijd van een soort en de huidige grootte van populaties. Vooralsnog zijn alle soorten als 'gevoelig' gescoord.

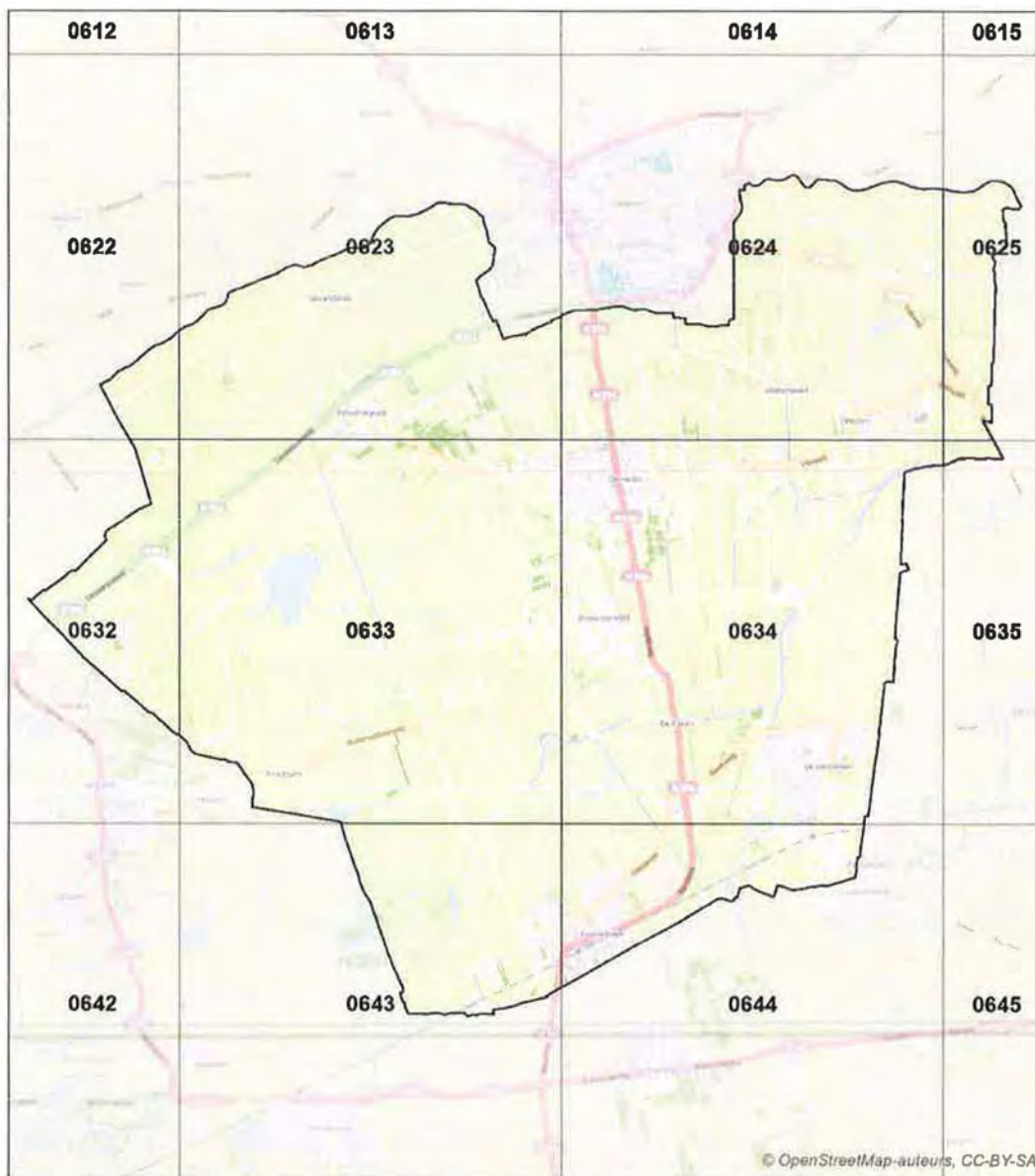
19. Bewuste verandering soortensamenstelling

Kenmerk: Er is sprake van bewust ingrijpen in de natuur door herintroductie van soorten, introductie van exoten, uitzetten van vis, inzaaien van genetisch gemodificeerde organismen et cetera.

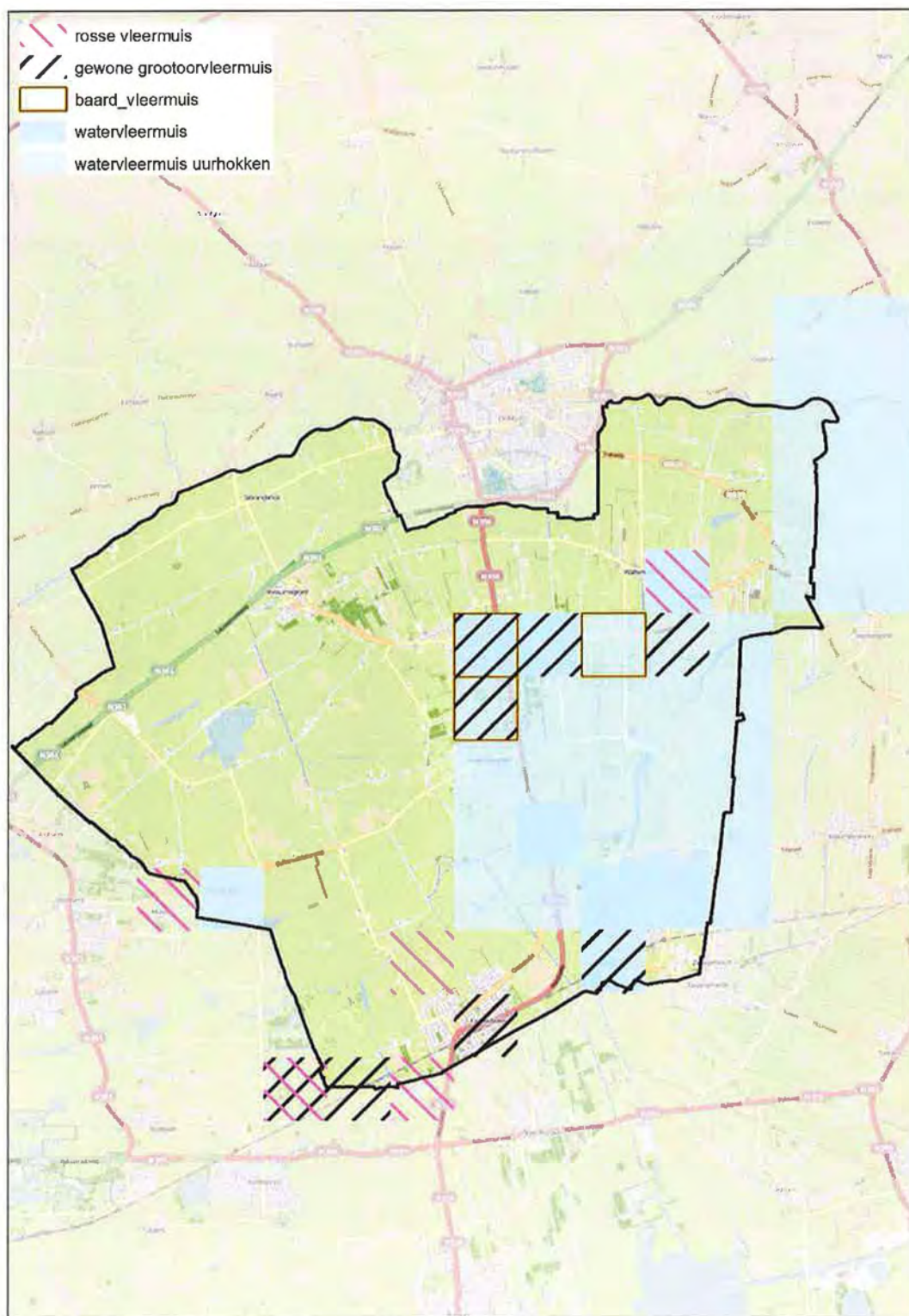
Interactie andere factoren: heeft met name direct invloed op de factor 'verandering in populatiedynamiek'.

Gevolg: Er treedt concurrentie op in voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid et cetera. Deze concurrentie kan leiden tot het verdringen (opvullen van de niche) van de oorspronkelijke soorten. Ook kunnen soorten verdwijnen door predatie van de geïntroduceerde soort. Hierdoor kunnen relaties binnen het ecosysteem worden verstoord.

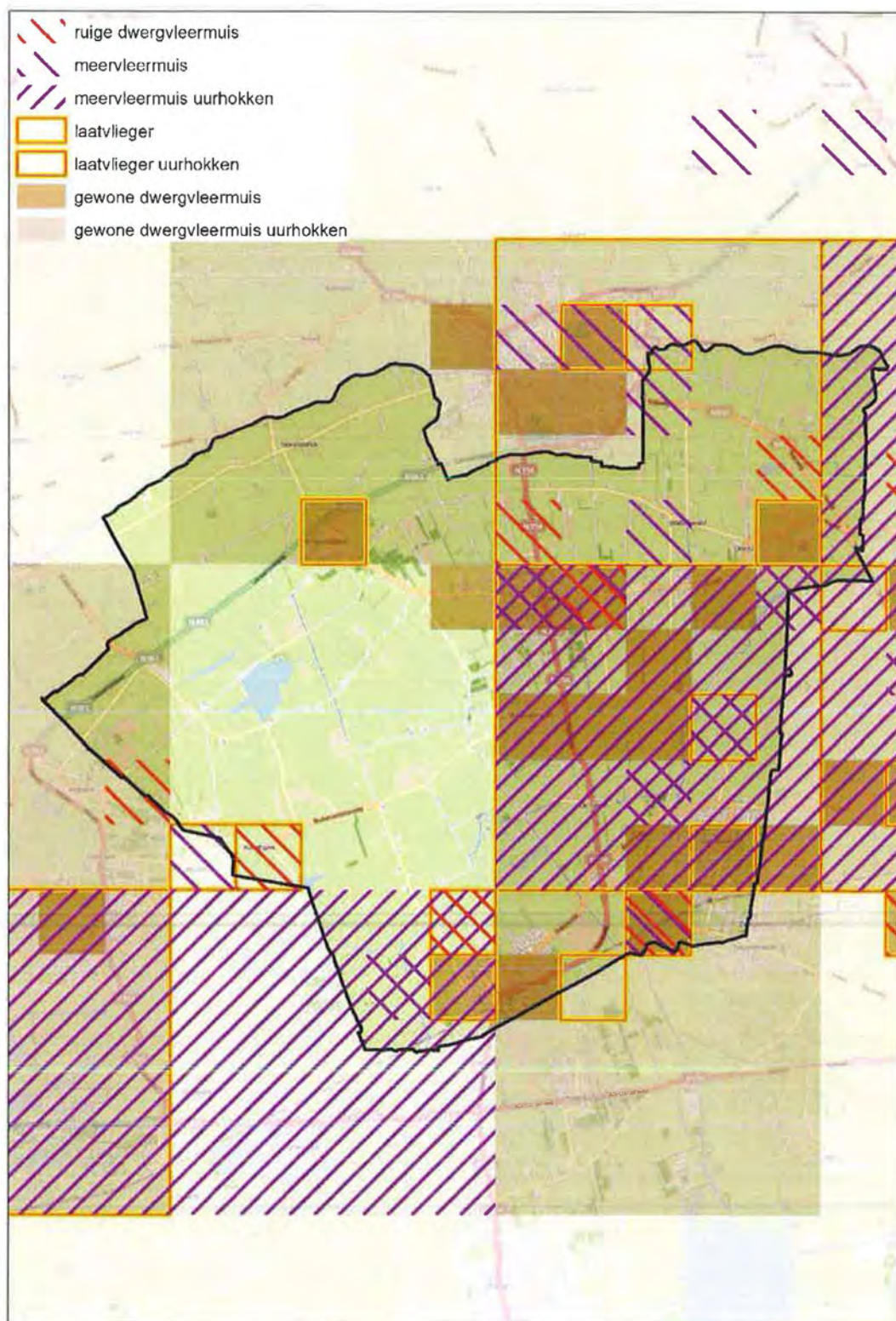
Bijlage 3
Kaarten

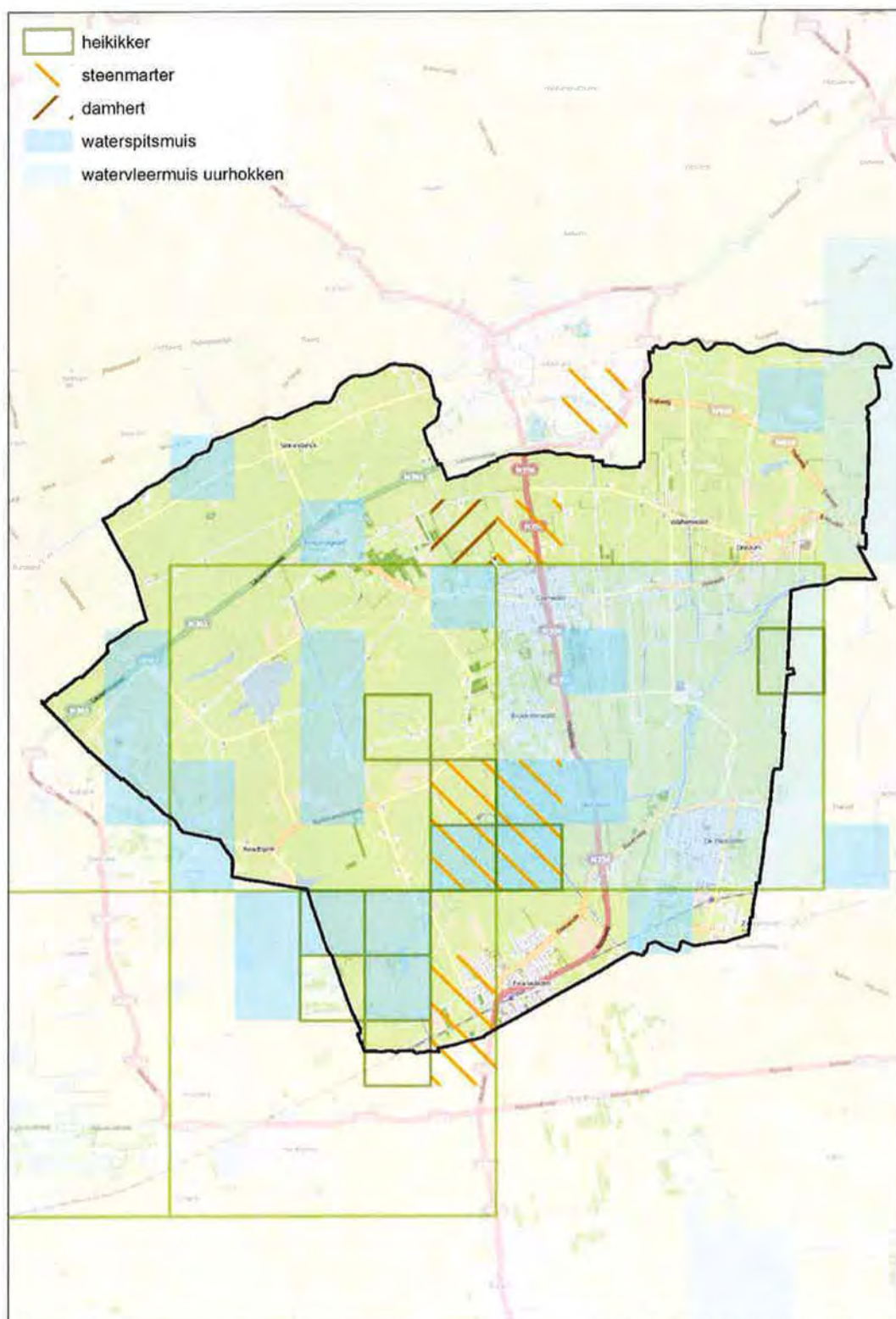
Kaart 11. Uurhokken (5 bij 5 km) volgens het Amersfoortcoördinatenstelsel van de Rijksdriehoeksmeting, met de bij de natuurinventarisatie gebruikelijke nummering

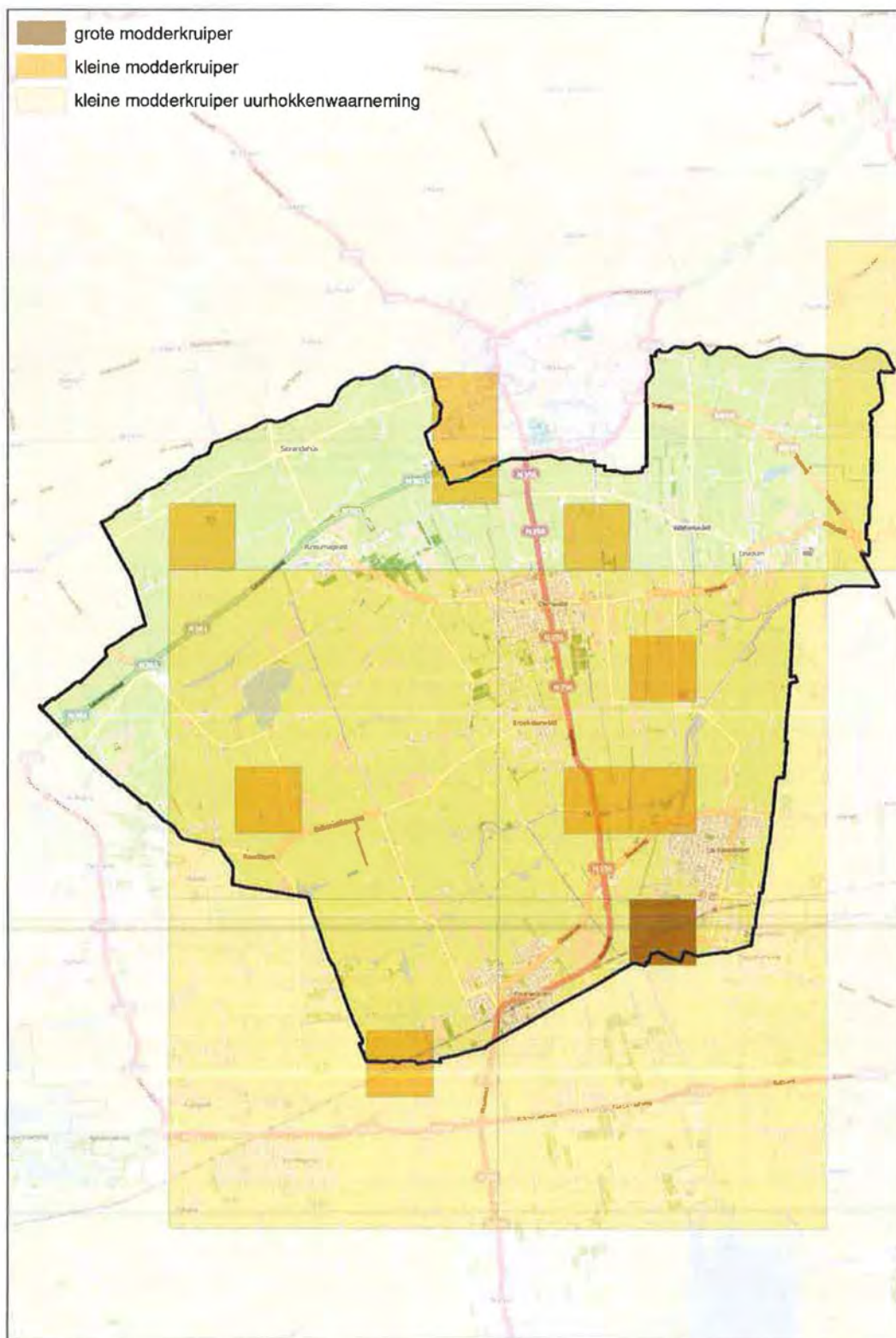
Kaart 12. Inventarisatiegegevens van 4 soorten vleermuizen, per kilometerhok of uurhok (Bron: Natuurloket 2010)

Kaart 13. Inventarisatiegegevens van 4 soorten vleermuizen, per kilometerhok of uurhok (Bron: Natuurloket 2010)

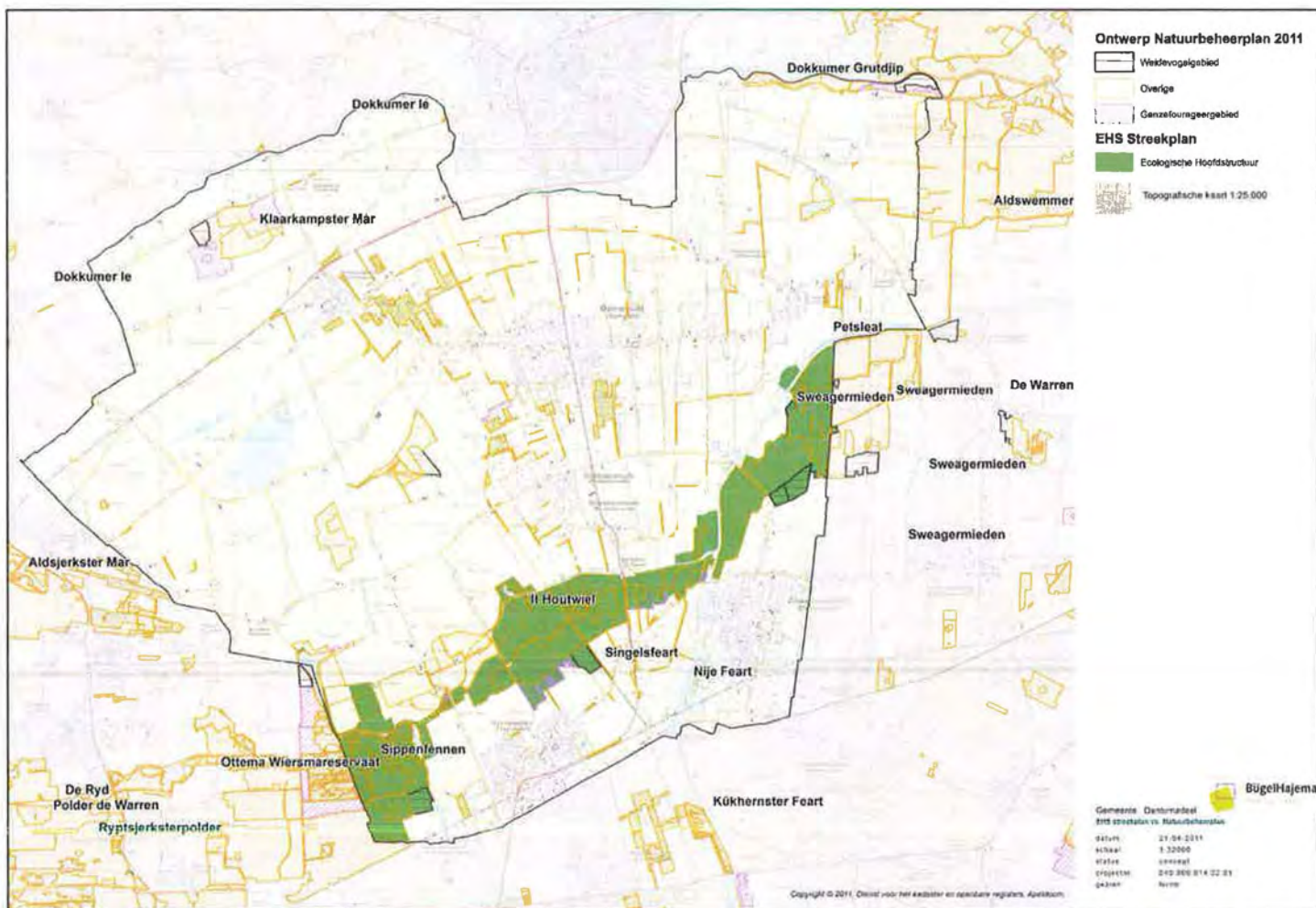

Kaart 14. Inventarisatiegegevens van 4 soorten zoogdieren en een soort amfibie, per kilometerhok of uurhok (Bron: Natuurloket 2010)

Kaart 15. Inventarisatiegegevens van 2 soorten vissen, per kilometerhok of uurhok
(Bron: Natuurloket 2010)

Kaart 16. Natuurwaarden volgens ontwerp Natuurbeleidsplan 2011 (Bron: provincie Fryslân)

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Dantumadiel

Contactpersoon
De heer R. de Boer

Rapport
De heer ing. M. van Dinther
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
De heer drs. R.G. Meijer
BügelHajema Adviseurs

Supervisie
De heer ir. D. Terpstra
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
040.00.00.14.02

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Balthasar Bekkerwei 76
8914 BE Leeuwarden
T 058 215 25 15
F 058 215 91 98
E leeuwarden@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort

